

Uvodnik

Andrej Bratuž

Z upanjem v novo leto

Ob novem letu se navadno oziramo v leto, ki se izteka, in ugibamo, kaj nam bo prinesla bodočnost. Voščujemo si vse mogoče, kar se pač zdi za vsakogar izmed nas najboljše in najlepše. Božji načrti so seveda velikokrat drugačni kot naše želje in pričakovanja.

O tem, kar je bilo, smo pisali in razmišljali sproti, zato se tu ne bi zaustavljali ob minulih dogodkih, čeprav so bili nekateri zelo pomembni. Kakor vsako leto nam je tudi leto 2004 prineslo veliko dobrega in pozitivnega, prineslo pa je tudi veliko naravnih in drugih nesreč, vojnih grozot, zločinov in drugega. Prav sredi prazničnega božičnega razpoloženja so nas kot strelo z jasnega prizadele srhljive novice o katastrofalnem potresu, ki se je iz podmorskih globin razdivjal nad južnoazijskimi otoki in polotoki, povzročil smrt in uničenje ter zahteval na desettisoče človeških življenj. Omenili smo najnovejšo in verjetno eno najhujših naravnih nesreč, ki ji tragičnih posledic zaenkrat ni mogoče izmeriti. Če bi se ob tej grozi spomnili še vsega zla, ki so ga svetu prizadeli spopadi, vojne in druge človeške zablode, bi bila podoba našega planeta zares apokaliptična. Hvala Bogu pa so po svetu in pri nas tudi minulo leto zaznamovali pomembni dogodki, plemenita dejanja posameznikov in celih skupnosti, spremembe in novosti v duhovnem in materialnem pogledu, in še bi lahko naštevali. Vse to prinaša človeštvu napredek in jamstvo za boljše življenje. Tako v svetu. Kaj pa pri nas?

Če od svetovne scene preidemo k domači tematiki, se vprašajmo, kakšna so naša pričakovanja. Kljub vsem negotovostim in bojaznim nam še vedno preostaja upanje. Upanje in odločenost, da si bomo vsi skupaj prizadevali za rešitev odprtih vprašanj, za boljše medsebojno razumevanje in za sožitje ter za našo družbeno, versko in kulturno rast. Pogojev in možnosti sicer ne manjka, vendar se moramo še vedno spopadati z vsakovrstnimi težavami. Posebej velja omeniti zastoje v zvezi z uredništvom zaščitnega zakona. Obenem je treba poudariti pozitivne premike v rabi manjšinskih jezikov na področju javnih uprav. Po vstopu Slovenije v Evropsko unijo so spodbudne nove oblike sodelovanja med obmejnimi kraji v naši deželi. Naravnost zgledno se v tem pogledu zdi sodelovanje med Gorico in Novo Gorico, ki ju povezuje tudi odprta meja. Razveseljiva je večja povezanost med cerkveno oblastjo in slovenskimi verniki, kar je prišlo do izraza npr. med pastoralno vizitacijo goriškega nadškofa. Vse to nas upravičeno navdaja z upanjem. Taka in podobna dejstva namreč napovedujejo boljše čase. Pretirano navdušenje pa bi bilo tudi v tem primeru škodljivo. Zato si v pričakovanju novega leta želimo zase in za vso našo skupnost medsebojne strpnosti in sodelovanja, vztrajnosti in odločnosti, jasnih stališč in modrih odločitev, vedrine v osebnem in družbenem življenju ter zaupanja v nas same in v božjo pomoč.

Bodimo to, kar praznujemo!

Naj nas Božič spremlja kot skupnost skozi vse leto!

Foto JMP

Mir potrebujemo
vsepovsod.
*Ti, Knez resničnega
miru, pomagaj nam
razumeti, da je edini
način za dosego miru,
da zgroženi zbežimo
od hudega ter vztrajno
in pogumno sledimo
dobremu!*

Ppapež je ob letošnji polnočnici pozval k miru v svetu. Tudi letos je, čeprav hudo bolan, opravil božična bogoslužja in imel več nagovorov, ki so odmevali v svetu, saj vlada vedno veliko zanimanje za njegove božične nagovore, ki so ponavadi uglašeni na aktualne probleme v svetu. Papež Janez Pavel II. je ob tradicionalni polnočnici v baziliki svetega Petra v Vatikanu molil za mir v Sveti deželi in po svetu. Sveti oče si je med mašo, ki so jo neposredno prenašali v 72 državah po svetu, zaželel, da bi na Zemlji zavladala napredek in mirno sobivanje, v ka-

terem se bomo ljudje spoštovali med seboj.

"Naj bo varna in gostoljubna za romarje in vse, ki iščejo resnico," je dejal 84-letni papež pred nekaj tisoč zbranimi verniki v baziliki sv. Petra. Posebna molitev je bila med slovesno mašo posvečena voditeljem držav in predstavnikom mednarodnih organizacij, ki jih je papež pozval, naj se v celoti predajo prizadevanjem za dosego miru na svetu. V pridigi med polnočnico, ki je letos trajala uro in pol, je sveti oče spregovoril o rojstvu Jezusa Kristusa pred približno 2000 leti.

"Poglej nas, Sin večnega Boga... Vse človeštvo, z bremenom sodb in problemov, te potrebuje," je dejal papež, ki je tudi odločno poudaril: "Ves svet potrebuje mir!"

Za Janeza Pavla II. je bil letošnji Božič že 27. po vrsti na čelu Cerkve po nastopu leta 1978. Papež, ki boleha za Parkinsonovo boleznijo, je med slavnostno mašo izgledal bolj trdnega zdravja in je kratko pridigo v celoti prebral sam, bila je pa izrazito duhovne narave. Pri slovesni maši je sodelovalo trideset kardinalov, prisotnih pa je bilo tudi dvanajst otrok iz različnih držav iz celega sveta. Med državami, ki so neposredno prenašale božično praznovanje, so bile tudi nekatere muslimanske, kot sta Alžirija in Indonezija.

Papež je tudi letos na Božič opoldne na trgu svetega Petra prebral poslanico Mestu in svetu (Urbi et Orbi). Zaradi strahu pred teroristi je letošnje božično praznovanje v Vatikanu potekalo pod strogimi varnostnimi ukrepi. Obiskovalci so bili pred vstopom na prizorišča slovesnosti pregledani, med verniki pa so bili pomešani tudi pripadniki varnostnih sil v

civilu.

Janez Pavel II. je v božični poslanici Urbi et Orbi pozval ves svet k dialogu in spravi. Še posebej je opozoril na trpljenje ljudi v Afriki in v Iraku. "Mislim na Afriko, na veliko tragedijo v sudanskem Darfurju, na Slonokoščeno obalo in na območje Velikih jezer. Z veliko zaskrbljenostjo sledim dogodkom v Iraku. In kako naj ne bi gledal z veliko zaskrbljenostjo, a tudi z nepremagljivim zaupanjem, na deželo, katere Sin si ti," je v zvezi s kriznimi žarišči po svetu, še posebej glede Svete dežele, dejal papež. Božične slovesnosti na vatikanskem Trgu svetega Petra se je kljub dežju udeležilo več deset tisoč ljudi.

"Krščansko sporočilo miru naj pomaga, da se konča razsajajoče nasilje v številnih oblikah, ki je vzrok neopisljivega trpljenja!", je k Jezusu molil sveti oče.

"Številna krizna žarišča, ki grozijo, da bodo prerasla v odkrite spopade, naj ugasnejo," je še pozval zbrane vernike in svet.

"Prizadevanja za mir, ki trenutno obotavljajoče, a polna upanja potekajo po svetu, je potrebno z vso močjo nadaljevati!" je vzkliknil sveti oče in dodal, da "mir potrebujemo vsepovsod. Ti, Knez resničnega miru, pomagaj nam razumeti, da je edini način za dosego miru ta, da v grozi zbežimo od zla ter vztrajno in pogumno sledimo dobremu!"

V primerjavi s preteklimi božičnimi poslanicami Urbi et Orbi je bila letošnja veliko krajša. Papež je poslanico izgovarjal počasi in z velikimi naporji, a odločno. Kljub boleznim pa je božično voščilo prebral v številnih svetovnih jezikih, med drugim tudi v slovenščini.

Sporočilo uredništva

Prihodnja številka Novega glasa bo izšla
v četrtek, 13. januarja 2005.
Sodelavce prosimo, naj svoje prispevke
pošljejo najkasneje
do petka, 7. januarja 2005.

Pogovor

Pavle Jakop,
znani
franciškanski
pater,
o praznikih in
našem odnosu
do njih

5

B

ralcem in sodelavcem, vsem ljudem dobre volje
želimo ob Novem letu prijetno praznovanje, v prihodnjem letu
pa Božjega blagoslova in veliko dobrega!

UREDNIŠTVO

Katastrofa v Indijskem oceanu

Več deset tisoč oseb je izgubilo življenje v katastrofalnih posledicah močnega potresa in popotresnih valov (tsunami) v Indijskem oceanu, ki so na Štefanovo hudo prizadele nekatere revne in turistične dežele južne in jugovzhodne Azije. Krvni davek se viša iz dneva v dan in marsikdo napoveduje, da bo število žrtev, med katerimi je največ revnih krajanov in skoraj polovica otrok, doseglo sto tisoč. Več deset tisoč ljudi še pogrešajo, vsaj milijon jih je razseljenih.

Več deset tisoč oseb je izgubilo življenje v katastrofalnih posledicah močnega potresa in popotresnih valov (tsunami) v Indijskem oceanu, ki so na Štefanovo hudo prizadele nekatere revne in turistične dežele južne in jugovzhodne Azije. Krvni davek se viša iz dneva v dan in marsikdo napoveduje, da bo število žrtev, med katerimi je največ revnih krajanov in skoraj polovica otrok, doseglo sto tisoč. Več deset tisoč ljudi še pogrešajo, vsaj milijon jih je razseljenih.

Več deset tisoč oseb je izgubilo življenje v katastrofalnih posledicah močnega potresa in popotresnih valov (tsunami) v Indijskem oceanu, ki so na Štefanovo hudo prizadele nekatere revne in turistične dežele južne in jugovzhodne Azije. Krvni davek se viša iz dneva v dan in marsikdo napoveduje, da bo število žrtev, med katerimi je največ revnih krajanov in skoraj polovica otrok, doseglo sto tisoč. Več deset tisoč ljudi še pogrešajo, vsaj milijon jih je razseljenih.

Polemike po propadu tržaške kandidature Expo 2008

Kdo nosi odgovornost?

Kot je bilo pričakovati, je propad tržaške kandidature za Expo 2008 na območju starega pristanišča sprožil ostre polemike o tem, kdo oziroma kateri dejavniki nosijo glavni del odgovornosti, da pobuda ni uspela, in to ne le za las, temveč z nepričakovano razliko glasov. Naj mimogrede spomnimo, da je za kandidaturo španske Zaragoze glasovalo 57 delegatov držav članic BIE, za Trst pa 37 predstavnikov. V tem pogledu je po svoje pomembno dejstvo, da je Zaragozi v prvem glasovanju manjkalo en glas za potrebno večino (48 glasov na 95). Tržaški župan Dipiazza in predsednik pokrajine Scoccimarro sta izrazila veliko razočaranje nad takšnim izidom in namigovala na pomanjkljivosti italijanskega zunanega ministrstva v zvezi s pridobivanjem naklonjenosti držav. Ker je bil pri tem delu v prvi osebi zadolžen državni podtajnik senator Roberto Antonione, je senca kritike posredno padla nanj. Slednji je imel za svojo dolžnost, da sam pojasni, kako so stvari potekale. To je storil na javnem srečanju minulega 22. decembra v dvorani

hotela Savoia Excelsior, ki ga je priredilo gibanje Insieme per Trieste, ki mu predseduje Licio Gregoret, nekdanji občinski odbornik, sicer pa politični privrženec senatorja Antonioneja. Slednji je med drugim pojasnil, da je pobuda za organizacijo Expoja v starem pristanišču že od samega začetka motila nekatere politične kroge, ki hočejo povsem obvladovati gospodarske vzvode, predvsem pristanišče. Na pritisk javnega mnenja so navzven sicer popustili in pristali ne Expo, a istočasno so na vodilne položaje posebne, v ta namen ustanovljene družbe (TriestExpo Challenge), katere člani so tržaška občina, pokrajina in trgovinska zbornica, spretno postavili svoje zaupne ljudi. S tem so si hoteli zagotoviti nadzorstvo nad izdatnimi finančnimi viri za organizacijo razstave, če bi le-ta bila dodeljena Trstu. Po drugi strani pa so ohranili povezave z glavnimi podjetji, ki delujejo v starem pristanišču in nasprotujejo spremembam v njem. V ta namen so pripravili razne sodnijske tožbe, v katerih so se med drugim sklicevali na pariško mirovno pogodbo iz leta 1947,

ki je Trstu oziroma poraženi Italiji priznala ali bolje "vsilila" brezcarinsko področje v starem pristanišču. Tako je prišlo med potegovanjem za kandidaturo do skrbno zrežiranih mahinacij s strani znanih, a neimenovanih tržaških političnih krogov, ki so blizu gibanju Naprej Italija. Prav na te kroge je na omenjenem srečanju namigoval podtajnik Antonione, ko je ocenjeval vzroke, ki so po njegovem pripomogli, da je kandidatura Trsta tako neslavno propadla. Dejal je, da so iz omenjenih krogov pošiljali pisma predsedniku vlade Berlusconi in zunanjemu ministru Frattiniju, naj ga razrešita naloge, ki mu jo je vlada zaupala, in istočasno obtoževali, da se preveč razume s predsednikom dežele Illyjem in zaradi tega ne uživa splošnega zaupanja v desnosredinskih krogih. Pa tudi drugače so nanj pritiskali z omenjanjem njegovih povsem zasebnih zadev in prijateljev, da bi ga tako politično diskreditirali. Imen sicer ni omenjal, vendar se iz konteksta njegovih izjav da razumeti, da gre za dobro znane kroge in osebe, ki imajo odločilen vpliv v stranki Naprej Italija, kateri pripada sam Antonione. Razodel je tudi, da so v vodilnem organu družbe TriestExpo Challenge načrtovali možnost, da proti njemu sprožijo civilno tožbo, zato je od takrat prekinil sodelovanje z njo. Ob koncu je podtajnik Antonione označil ravnanje omenjenih krogov kot "rakavo rano tržaške politike", o kateri naj se ljudje svobodno izrečejo, če potrebno, tudi na referendumu. Združenje Insieme per Trieste je za sredo januarja napovedalo strokovni posvet pravnikov in evropskih funkcionarjev o tržaških problemih.

Ob tem naj zabeležimo, da je znano "Gibanje za Trst", ki politično podpira deželnega predsednika Illyja, sporočilo, da daje pobudo za izdelavo novega strateškega načrta za razvoj Trsta in vabi vse k sodelovanju. Namen te pobude je onemogočiti sile, ki ovirajo prizadevanja za potrebne spremembe v tržaškem mestu in njegovem gospodarskem razvoju.

Alojz Tul

Kakšno je bilo leto 2004?

Če bi kritično pogledali nazaj, bi morali veliko tarnati in se malo veseliti tako nad tistim, kar smo doživeli, kot nad tistim, kar smo sami naredili. Solzavost pa ni primerna za tiste, ki hočejo preživeti. Zato je bolj koristno razmišljati o tem, kaj narediti v letu, ki prihaja, gledati naprej, pretehtavati razne možnosti, izbirati in se odločati kot skupnost, misliti pozitivno. Zato sta seveda potrebni volja po načrtovanju svoje prihodnosti in zavračanje pasivnega sprejemanja usode, ki nam jo pripravljajo in vsiljuje drugi. Na političnem področju bi na primer bilo zelo primerno združiti sile, da bi od deželnih organov F-Jk dosegli tisto pozornost, ki nam jo je sicer dolžna posvečati država, a je ne moremo pričakovati od sedanja vladne garniture. Dežela se vendarle ne more odmikati, ker ji je zaupano uresničevanje zaščitnega zakona. Stranke, ki krojijo politiko osrednje vlade, nikakor niso sposobne voditi primerno manjšinsko politiko, ker so ujeve v mreže skrajne desnice. To pa ne sme prepričati deželi F-Jk, da ne bi sama po sebi ustvarila pravih odnosov z manjšino, ki gredo v smer

realnega uresničevanja samega zaščitnega zakona in tudi njegovega preseganja, če je res, kot vsi trdijo, da je manjšina vrednota. Od svojega, gledano v materialnem smislu, je dežela - po pravici povedano - dosedaj dala manjšini malo ali nič. Z iskanjem novih odnosov med institucijo in manjšino pa se morajo najprej sprijazniti sile večinske koalicije, ki institucijo upravljajo, kar pa ne bi smelo biti težko dosegljivo, saj je v tej koaliciji kar pet Slovencev. V paritetnem odboru je na primer tako soglasje bilo doseženo brez težav. Seveda pa je marsikaj odvisno tudi od manjšine same. Šolsko področje je na primer eno tistih, ki smo ga v naših javnih razmišljanjih zanemarjali, v duhu splošno sprejetega pravila, da je šola javna ustanova in da od govarja logiki svojih zakonov in pravil. To pa nikakor ne pomeni, da nimamo pravice o šolski problematiki razmišljati in diskutirati - šola je vsa naša prihodnost - ter zahtevati na pristojnih mestih zadevna pojasnila ali dati nekaj svojih predlogov ali celo pobud v korist šole. Nekateri problemi so otipljivi, pomoč je potrebna in naša skupnost je sposobna to

podporo šoli tudi dati. Moramo pa probleme in možne rešitve konkretizirati, da ne bomo govorili sami sebi in navsezadnje v prazno in brez učinkov.

Prav na šolskem področju bi morali delati na več frontah. Šoli bi morali dati priložnost, da brani samo sebe, svoje dostojanstvo in svoje ljudi, saj jo večkrat prizadenejo nepreverjene obtožbe in preveč posplošene kritike, ki gotovo ne prispevajo k ugledu šole. Nekatere reči zamolčimo, druge potišamo in zadeve ostanejo take, kot so, in to ni prav, še posebej za manjšinsko šolo ne. Po drugi strani pa nas šolska problematika sili, da pritiskamo na oblasti, v prvi vrsti na šolsko ministrstvo, da uredi odprta vprašanja, ki so skoro vsa zlahka rešljiva, po drugi pa, da začne dialog s šolskimi organi slovenske države in najde dogovor, kar zadeva formiranje šolskega osebja, o čemer se je že govorilo v preteklosti na sloveni samodelovanju med univerzami, a je marsikaj ostalo nedogovorjeno in neuresničeno. Čutiti je potrebo po meddržavnem dogovoru, ki naj zajame celotni manjšinski šolski sistem.

Slovenska skupnost

Ob državnem prazniku

Na dan slavnostne seje slovenskega Državnega zbora in pa proslava v Cankarjevem domu 23. decembra v Ljubljani je deželno tajništvo Slovenske skupnosti čestitalo poslankam in poslancem ob dnevu samostojnosti. Po zadnjih nadomestitvah poslancev zaradi imenovanja na ministrstva in državnosekretarska mesta je tudi čestitalo za izvolitev vsem 90 članom dokončnega sestava slovenskega parlamenta. V krajši spomenici je deželno tajništvo SSK med drugim zapisalo: "Naša stranka verjame, da bosta novoizvoljeni Državni zbor in nova slovenska vlada

na dan slavnostne seje slovenskega Državnega zbora in pa proslava v Cankarjevem domu 23. decembra v Ljubljani je deželno tajništvo Slovenske skupnosti čestitalo poslankam in poslancem ob dnevu samostojnosti. Po zadnjih nadomestitvah poslancev zaradi imenovanja na ministrstva in državnosekretarska mesta je tudi čestitalo za izvolitev vsem 90 članom dokončnega sestava slovenskega parlamenta. V krajši spomenici je deželno tajništvo SSK med drugim zapisalo: "Naša stranka verjame, da bosta novoizvoljeni Državni zbor in nova slovenska vlada

na dan slavnostne seje slovenskega Državnega zbora in pa proslava v Cankarjevem domu 23. decembra v Ljubljani je deželno tajništvo Slovenske skupnosti čestitalo poslankam in poslancem ob dnevu samostojnosti. Po zadnjih nadomestitvah poslancev zaradi imenovanja na ministrstva in državnosekretarska mesta je tudi čestitalo za izvolitev vsem 90 članom dokončnega sestava slovenskega parlamenta. V krajši spomenici je deželno tajništvo SSK med drugim zapisalo: "Naša stranka verjame, da bosta novoizvoljeni Državni zbor in nova slovenska vlada

na dan slavnostne seje slovenskega Državnega zbora in pa proslava v Cankarjevem domu 23. decembra v Ljubljani je deželno tajništvo Slovenske skupnosti čestitalo poslankam in poslancem ob dnevu samostojnosti. Po zadnjih nadomestitvah poslancev zaradi imenovanja na ministrstva in državnosekretarska mesta je tudi čestitalo za izvolitev vsem 90 članom dokončnega sestava slovenskega parlamenta. V krajši spomenici je deželno tajništvo SSK med drugim zapisalo: "Naša stranka verjame, da bosta novoizvoljeni Državni zbor in nova slovenska vlada

Povejmo na glas

Da bi bilo le dobro

Res, da bi bilo v prihajajočem letu 2005 le dobro. In da bi se to dobro pričelo pri vsakem posamezniku. Vsakdo da bi našel srečno in uravnoteženo sozvočje s seboj in z vsemi drugimi, to je zagotovo temeljna želja. Temeljna zato, ker je srečen posameznik najprej osnova samega sebe, potem srečne in zdrave družine in tudi srečne in zdrave družbe, o tem ne more biti nobenega dvoma. In to pomeni, da naj bi bili vsi v čim večji meri kos predvsem vse hitrejšemu utripu časa, ki drobi našo celovitost, nas izpraznjuje ter nam jemlje notranjo harmonijo, zaradi česar se težko posvečamo drugim in mukoma vzpostavljamo prijazne medsebojne odnose - in to je znamenje, da nas je preko mere vsrkalo vase potrošništvo. In ko se od posameznika pomakemo v družbo, imamo seveda v mislih našo narodnostno skupnost. Tu si želimo, da bi se v novem letu nadaljevalo vse tisto, čemur se pravi plemenitenje našega medsebojnega sodelovanja - slednje je med nami vse boljše in boljše. Na boljše so se na srečo spremenile širše razmere, sobivanje z večinskimi narodom je prijetnejše, kot je bilo kdaj koli. Govori se, da smo Slovenci v Italiji dodatna vrednota in verjetno ni daleč čas, ko bomo še več vrednota med drugimi vrednotami, namreč nepogrešljiv izvorni del prostora, v katerem živimo. Tako kot veljajo dobre želje večinskemu narodu, tako veljajo tudi Sloveniji. Tu se nam zdi koristno še nadaljnje zavzemanje za uresničitev skupnega slovenskega kulturnega in vsakršnega prostora, kjer doslej sploh ni bilo storjeno malo in je zato mogoče trdno verjeti, da bo novo izvoljena

vlada delala vse tiste, za nas tako pomembne korake, ki bodo še poglobili in utrdili vse bolj celovito slovensko zavedanje v sklopu dograjevanja nove Evrope.

Da bi bilo leto 2005 dobro tudi za Evropo, za tisto Evropo, ki naj ne bi bila zgolj ekonomska, ampak toliko bolj humana tvorba, veliko upanje za prihodnost ne samo naše, ampak vseh celin tega sveta. In tu smo prepričani, da bo prav vsaka skupnost lahko prispevala svoj delež, tudi država Slovenija in seveda naša narodnostna skupnost, saj pač zunanja velikost ne more biti merilo moči in pomena.

In tu smo pri svetu v celoti, kjer toliko bolj želimo vse dobro, saj bo prav od svetovnih dogodkov vsak dan bolj odvisna naša usoda. Sobivanja različnih ver in civilizacij je tisti bistveni izziv, ki se mu dandanes ni mogoče izogniti. Težko je verjeti, da bi omenjeno sobivanje uredili s silo, zato velja spodbuditi mirne in spoznanevalne načine, ki so trenutno vse preveč potisnjeni v kot. Tu smo prav mi kot Evropa tisti dejavnik, ki lahko vplivamo na dogodke, sicer bomo deležni napetosti in celo nemira slej ko prej tudi mi sami.

Da bi bilo v novem letu 2005 torej le dobro v prepričanju, da kakršni smo kot posamezniki, takšen je svet, in kakršen je svet, takšni smo kot posamezniki. Verjetno pa je odločilno tisto, kar se dogaja v človeku, zato smo v tem voščilu prvo mesto namenili prav posamezniku, temelju tega sveta.

Janez Povše

Na dnu...

VESEL BERLUŠKONEC
IN GREČNO NOVO LETO
VSEM PREŽIVELIM!

Pogovor Nadškof msgr. Alojz Uran

Ljubljanski nadškof msgr. Uran je optimističen

Na božični dan bosta minila natanko dva meseca od objave imena novega ljubljanskega nadškofa in metropolita. Alojz Uran je vodenje ljubljanske nadškofije in metropolije formalno prevzel 5. decembra. Kot njegovo prednost mnogi omenjajo, da je razmere in ljudi, ki delujejo v okviru Cerkve, dobro spoznal kot ljubljanski pomožni škof. Neznanka mu niso tudi odprta vprašanja, ki jih želi Cerkev dogovoriti z državo, saj je pred leti vodil prvo krovnio komisijo cerkvene strani v pogovorih z državo. Pravi, da je ta zbrala kar veliko materiala, ki je na voljo tudi danes. Na podlagi že dorečenega, nadgrajenega s t.i. Vatikanskim sporazumom ter ob

pomoči strokovnjakov, ki so že delali na tem področju, bi lahko pogovore z državo nadaljevali. Kot je dejal za STA, je cerkvena stran nanje pripravljena. Predsednik Slovenske škofovske konference (SSK) je sedaj mariborski škof Franc Kramberger, predsednik Komisije pri SSK za urejanje odnosov z državo je mariborski pomožni škof Anton Stres. Sam pa "ima upanje" ter pričakuje, da se bo - ko se bodo po prevzemu oblasti stvari malo uredile na vladni strani - ta proces tudi začel. Po imenovanju za nadškofa se je Uran že srečal tako s predsednikom republike Janezom Drnovškom, kot tudi predsednikom vlade Janezom Janšo. Prvi vtisi so pozitivni. Predsed-

nik Drnovšek želi, da bi se stvari urejale tako, kot je predvideno s sporazumom, in da bi se reševanje še odprtih zadev čim prej nadaljevalo. Premier Janša je izrazil željo po ureditvi odnosov ter po čimprejšnji vzpostavitvi neke službe, ki bi ta vprašanja redno obravnavala, je povedal nadškof. Ob tem je poudaril, da gre za stalen proces, za potrpežljivo, vztrajno iskanje najboljših rešitev. Ni namreč mogoče "enkrat za vselej vsega rešiti", najprej se je treba lotiti najbolj aktualnih vprašanj. Vatikanski sporazum nadškof ocenjuje kot dober temelj; sporazum opredeljuje, da gre za dva pravna subjekta, ki imata vsak na svojem področju svojo zakonodajo, dolžnosti in pra-

vice. Ker pa na mnogih področjih delata za iste ljudi, morata tudi sodelovati. Obenem je že v samem sporazumu nakazano, da se predpostavlja nadaljevanje pogovorov in

urejanje še odprtih vprašanj. Med tistimi, ki bi se jih morali lotiti najprej, je nadškof omenil urejanje statusa duhovnikov in redovnikov. Potrebno bo odgovoriti, kakšno vlogo imajo v našem skupnem življenju, kakšen je pomen njihovega kulturnega in vzgojnega delovanja in v tej zvezi, ali je država dolžna sodelovati pri vzdrževanju teh ljudi, ki

skrbijo za določen odstotek otrok, mladih, za vzgojo, ki pomagajo ljudem pri osmišljanju njihovega življenja. Poleg skrbi za "duhovni fluid, za ohranjanje duhovnega bo-

gastva, ki ga nek narod sprejema iz prejšnjih rodov," pa skrbijo tudi za ohranjanje sakralne dediščine. To dvojno - živa duhovnost in vzgojno-kulturna dejavnost Cerkve - je namreč med seboj povezano, je dejal Uran in poudaril, da je Slovenija prepoznavna tudi po velikem številu cerkvic po naših gorah, ki so na nek način zraščene z naravo. "To veliko bogastvo bomo verjetno lahko tudi tržili - danes, ko se vse trži. Lahko so oaze mira, duhovnega poglobljanja, povezave z naravo." Te cerkvice so sorazmerno dobro vzdrževane; poskrbi se, da se uredi fasada, prekrije streha, uredijo strelovodi itd. Vendar pa so v cerkvah dragocenosti, ki jih je treba spomeniško-varstveno zavarovati, pa tudi zaščititi pred krajo. Predlog za uvedbo nekakšnega kulturnega davka oziroma t.i. kulturnega evra, kot ga poznajo v sosednji Italiji, se mu zdi dober.

/ stran 4
STA, Tatjana Žnidaršič

Misijonarjevo pismo Dragi prijatelji in dobrotniki!

"Pod vulkani je zrasla oaza veselja in upanja!"

Prav vse vas lepo pozdravljam in prinašam misijonske pozdrave iz Konga sredi Afrike. Sredi oktobra sem po dobrih treh letih prišel na dopust. To triletno obdobje nas je zaznamovalo z velikimi naravnimi nesrečami, vojaškimi spopadi in napetostmi, pa tudi mnogimi veselji ob spoznanju, da božje Oko bdi in varuje predvsem otroke, ki so bili zavrženi ali porinjeni na ulico. Prišel sem, da se najprej malo odpočijem, se Vam zahvalim za vse oblike pomoči, ki jo namenjate Don Boskovemu središču mladih v Gomi na vzhodu Konga, in načrtujem nove oblike dela in pomoči za naših 1800 mladih, ki jih vsestransko oskrbujejo v njihovem doraščanju. Med temi je približno 350 sirot, ki živijo skupaj z nami v internatu. Delu, ki ga skupaj z dvema domačima sobratoma iz Konga in ravnateljem iz Venezuele sooblikujemo z našim bratom Vilkom Poljanškom, mizar-skim mojstrom, dvema novimi prostovoljcem iz Slovenije, Urošem in Jankom in drugimi laiki domačini ter pripravniki in pripravnicami na redovni poklic (10).

Odsotnost iz Centra me torej zavezuje novim načrtom za prihodnost in pripravi materialnih pogojev za njihovo uredničenje. Tako se mi je spremenila zgolj oblika dela v domovini, saj so trije zaboyniki v Ajdovščini nared, da napolnijo z darovi in nujnimi nakupi. Zaboynike bomo odposlali predvidoma 20. januarja. Naj Vam v nekaj stavkih povzamem dogodke, ki so nas v zadnjih treh letih posebej pretresli.

17. januarja 2002 smo s tristo otroki bežali pred bruhačim vulkanom v sosednjo Rwando in se po 20 dneh vsi srečno vrnili, potem ko je naš Center ostal nedotaknjen, čeprav brez vode, elektrike in ceste. Lava je divjala proti jezeru in rušila njen najlepši in najbolj obljubljeni del.

Bilo je skoraj 300 tisoč ljudi na begu in okrog 200 mrtvih. Okrog Centra se je zgrnilo taborišče z več kot 20 tisoč ljudmi,

katerim smo dali na razpolago naše zaloge vode, gostili smo dve osnovni šoli (43 jih je zasula žareča lava) in s pomočjo skupine zdravstvenih delavcev in treh zdravnikov tri mesece skrbeli za minimalno zdravstveno oskrbo brezdomcev, ki jim je lava vse uničila. Dokumentarni film slov. TV, ki je po naporih g. Staneta Kerina, Jožeta Možine in snemalca Jožeta Jagriča dosegel širši krog Slovencev in odprl srca za potrebne akcije hitre pomoči in

nilo. Zaboynik je bil že naložen v Ajdovščini in skupaj s tremi drugimi hitro pospremljen na ladjo v italijansko Genovo. Ministrstvo pa je po dveh letih našlo izgovor, da pač nismo predložili ponudbe treh prevoznikov! Ubogi naši ljudje, če bi čakali na njihove "hitre fondede"! Kot prvi zaboynik pomoči je bil odprt ravno tisti iz Slovenije. Tega sem se posebej razveselil. Programi obnove so v teku in ljudje se počasi skupaj s svojimi barakami, ki jih ob sobotah in nedeljah dobesedno na rokah prenašajo na svoje parcele na novo ograjene s

služenja najrevnejšim. Slovenska Karitas se je spet izkazala in nam po odzivni akciji posredovala čez 8 ton mleka v prahu in druge hrane. Pomagali smo tudi drugim podobnim centrom v notranjosti dežele. Na stotine otrok je bilo rešenih gotove smrti ali trajne deformacije.

- Gradnja lesenih hiš v rednosti do 1700 \$ v prid materam samohranilkam in starih odri-njenih ljudi se nadaljuje. Slovenija je pomagala za gradnjo 8 hiš. Lastniki takšne hiše so otroci in mati.

- Center je pridobil 16 novih

obnove. Čez dvajset zaboynikov pomoči z vsega sveta v pičlem letu. Od teh so bili trije iz Slovenije. Ljubljanska in koprška Karitas sta združili svoje napore. Gradili smo preproste hiše za najbolj prizadete družine, kupovali zazidalne parcele, obnavljali šole, gradili vodo-vod, ceste in ambulante. Svet je naenkrat spoznal tudi naš Center in vse probleme nemirne province na severu jezera Kivu. Slovenske šole in otroci so se odzvale klicu njihovih vrstnikov in nabrale velike količine šolskih potrebščin. Župnijske Karitas so pridno zbiralale obleke in sredstva za prevoz zaboynika. Slovensko Ministrstvo za zunanje zadeve nas je pustilo na cedilu, saj obljube za hitro pomoč iz rezerv za krizna žarišča Afrike nikdar ni izpol-

kamnitimi zidovi nove lave. - SOS klicu v sili sirotišnice s 54 dojenčki iz mesta Bunie 500 km severno od nas, kjer je divjala vojna med dvema plemenoma, smo velikodušno odgovorili aprila 2002. V enem tednu so bile zibke narejene pri Vilku v mizarški šoli. Naše odrasle deklice, tudi same sirote, pa so vzele v oskrbo otroke, medtem ko so odšle travmatizirane redovnice na 14 dnevno zdravljenje. Vojna nam je potem navrgla še drugih 30 otrok sirot in tako imamo stalno v internatu do 400 sirot od 2 mesecev do 20. leta obeh spolov. Velika družina, ki smo ji oče in mati hkrati. - Čez 300 podhranjenih otrok iz obubožanih in številnih družin nas je izzvala na povsem nov dodaten način

učilnic, nova skupna stranišča, 3 nove internate, novo ambulanto z 12 posteljami, novo kuhinjo, jedilnico, mlin, skladišča in večnamenski prostor. Nad 5 tisoč m2 novih streh.

- Postavljeni so temelji za slovenski Dom sirot in hiša za prostovoljce vzgojitelje, katerega gradnja bo predvidoma dokončana septembra prihodnjega leta. Nekaj gradbenega materiala je že kupljenega v ta namen in je že pripravljen za zaboynik.

- Program opismenjevanja in zbiranja pocestne mladine (okrog 350 evidentiranih) v "pocestnih univerzah", najetih šupah na tržnicah, je v teku in že kaže na dobre rezultate. To je naporna predpriprava za normalno šolanje rizičnih skupin mladih v delinkvenci, kraji

ali drogi. V predpripravi je poseben šolski učbenik v swahili jeziku.

- Nakup posestva s približno 20 hektarji nasajenih bananovcev, ki delno odpomorejo velikim stroškom za hrano. Hkrati je to nov izziv za ustanovitev poklicne kmetijske šole za najmanj 100 učencev. Omenjeno posestvo je 40 km izven dosega vulkanske grožnje. Vse stavbe so bile v vojni porušene in bi jih bilo potrebno obnoviti. V primeru ponovne erupcije bi z otroki bežali na to rezervno lokacijo. Predvsem pa bi nove površine pripomogle k določenju avtonomiji centra s hrano.

- Gradnja nove osnovne šole je zahteva barakarskega naselja, ki je zraslo na lavi. 86% nepismenost nas kar boli. Država že 15 let ne plača niti enega učitelja. Vse je na ramenih staršev s številnimi otroki. Dnevni zaslužek pa je v najboljšem primeru 550 SIT.

- Gradnja nove zidarske šole z učilnicami in hangarjem za praktično delo je že večletna potreba.

- Dograditev večnamenskega pokritega prostora za športna in kulturna dogajanja v Centru je nekaj prednostnega.

- Potreba po majhnem sakralnem objektu - cerkev za vsakdanjo liturgijo in molitev je velika želja otrok samih, saj je to njihovo mesto in dom.

V teh dneh beremo in slišimo o veliki vojni nevarnosti, ki grozi provinci. Tega se bolj bojim kot grozečega ponoči žarečega vulkana v ozadju (6 km) Centra. Takšnega rožljanja smo že navajeni. Rafinirana oblika kraja s pomočjo oboroženih vojakov. Refinirana igra multinacionalk in njihovih sodelavcev, bogatih domačinov.

Računamo, da prihodnjega junija le pride do prvih demokratičnih volitev. Škofovska konferenca kongoške Cerkve si za to zelo prizadeva. Nekaj tisoč vojakov modrih čelad naj bi bila garancija prehoda v demokracijo. Ljudje so vse bolj skeptični in fatalistični, saj domala od davnih kolonialnih časov se še niso do siteda najedli ali spali v miru.

V teh okoliščinah misijonarji krpamo zgolj socialne probleme. Vsi projekti obnove in vzgoje so zaustavljeni, čakajo mirnejših časov. Vse revnejše okolje pa zija in kliče po nujnih rešitvah. V našem Centru tako živimo zgolj od pomoči, ki nam jo namenijo prijatelji

po širnem svetu. Odsotnost države in skorpupiranost domala vseh vodstvenih inštant nam delo še bolj otežujejo. Mnogi ste se odzvali z enkratno in tudi redno pomočjo, ki jo namenjate za šolanje in preživetje tisočim otrokom, ki trkajo na Don Boskova vrata v Gomi. Mnogi vprašujete za posvojitve na daleč. Otrok nas stane okrog 150 SIT na dan. Omenjeno vsoto oddajate na Misijonskem središču Slovenije v Ljubljani, Mariboru ali v župniščih po Sloveniji in tudi v zdomstvu. Družinski način vzgoje nas odvrča od poimenskikh oblik posvojitve na daljavo, ker bi bilo to nevarno v našem paravojnem okolju. V skupno blagajno naše velike družine potrebnih otrok pa lahko nakažete mesečno svoj prispevek tudi tisti, ki ne zmorete celotnega mesečnega prispevka.

Naši otroci, ki so v stiku s slovenskimi misijonarji, so tako postali naša skupna skrb in odgovornost. Blagor ti, Slovenija, ki še premoreš svetniške uboge vdove in njihove novčiče, ki so namenjeni najrevnejšim doma in po svetu! Koliko tega sem videl v teh dveh mesecih! Le darovi, ki jih namenite z "duhovnim" spremstvom, bodo obrodili stoteri sad. Naši otroci vam vsak dan v molitvi podarjajo takšen duhovni šopek zahvale in hvaležnosti.

Voščim Vam veselje božične noči, božje bližine in žegna ter zvečer na veselo novo leto, v katero bomo kmalu vstopili. Letos bom tudi sam po dolgih letih doživel slovenski Božič. Z veliko hvaležnostjo in srcu se bom na prelomu januarja in februarja poslovil od domovine. V letu 2006 se bom morebiti skupaj z Vami zahvaljeval za 25 let mašništva in 20 let misijonskega poklica v Afriki. Priporočam se v "memento" in tudi obljubljam spomin. Vsak dan ob 18h zvečer (po polletni uri) vas vabim k molitvi rožnega venca skupaj z našimi otroki. Sadovi tega pa so namenjeni tudi Vam in računajte na to.

Za vse hvaležni Danilo Lisjak - misijonar v Kongu.

N.B. Še vedno me lahko pokličete na mobilno številko telefona 00386 41 43 00 40.

Glede poteka polnjenja zaboynikov v Ajdovščini pa se obrnite na gospo Jožico Ličen. Telefonska št. 003865 366 23 72 ali GSM 041 429 713.

Danilo Lisjak

S 3. strani

Ljubljanski nadškof...

Gre za sistem, kjer vsi državljani plačujejo za kulturno dejavnost, v tem okviru pa se lahko vsak odloči nameniti denar za eno od predvidenih področij, med njimi za verske skupnosti. "Mnogi pravijo, kako je Cerkev bogata," ob omembi gozdov, s katerimi razpolaga Cerkev, razmišlja novi nadškof, sam pa dodaja, da so gozdovi zagotovo neko trajno bogastvo, a je dohodek, ki ga dajejo, za vso dejavnost Cerkve premalo. Zadnji podatki tako na primer kažejo, da vsi gozdovi, ki jih ima ljubljanska nadškofija, na leto prinesejo 80 milijonov tolarjev. Zgodba z denacionalizacijo zaradi pritožbenih postopkov še ni povsem zaključena. Nadškof si želi ureditve vprašanja pastoralet v nekaterih okoljih, na primer v vojski, policiji, tudi v zaporih, bolnišnicah, domovih za ostarele. Nekaj je bilo že doseženega, a bi morali stvari še doreči. Želijo si, da bi bila tudi duhovna oskrba, posebno v bolnišnicah in domovih za ostarele, obravnavana kot del redne oskrbe. Kot takšno pa bi jo ob pomoči države morali na nek način ovrednotiti. Duhovnikom dr-

žava sicer že sedaj plačuje del osnove za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje. Vendar je to sorazmerno majhen del, duhovniki, ki delujejo v bolnišnicah, pa so v primerjavi s tistimi v župnijah v drugačnem položaju, saj slednjim z darovi pomagajo tudi verniki. V odgovoru na vprašanje o umeščanju verouka v slovenski šolski prostor je nadškof pojasnil, da je želja Cerkve, da bi verski pouk oziroma predmet o verstvih postal del šolskega predmetnika kot eden izmed možnih izbirnih predmetov, kjer bi sodelovala tudi Cerkev oziroma druge verske skupnosti, pač proporcionalno glede na njihovo navzočnost v Sloveniji. "Pravičnost je, da se upošteva tudi številčnost, proporcionalni vidik," meni nadškof. Teološka fakulteta ima po njegovih besedah strokovnjake, ki bi lahko pripravili določene vsebine za čim bolj objektivno predstavitev pojave vere in verstev v zgodovini. Zgodovina je zaznamovana z verstvi in religijami, zato tudi slovenske kulture in zgodovine ne moremo razumeti, če ne poznamo osnov fenomena verstva, še pojasnjuje nadškof. Po njegovih besedah bi po dru-

gi strani otroci iz vernih družin še vedno obiskovali cerkveni verouk v župnijah. Ob podatkih iz zadnjega popisa, ki kažejo na upad katolikov v Sloveniji, nadškof ugotavlja, da je verjetno to tudi posledica vprašanj, ki so se pojavljala v času popisa. Župnijski podatki o številu krščenih otrok se gibljejo okrog 80 odstotkov, čeprav je delež tistih, ki vero dejansko prakticirajo, seveda veliko manjši. Na vprašanje o sodelovanju z drugimi verskimi skupnostmi pa odgovarja, da imajo danes vse verske skupnosti v svetovnem merilu veliko poslanstvo v prizadevanju za mir.

Foto JMP

Velik izziv so tudi vprašanja skrbi za naravo, ki je vse bolj onesnažena, predvsem pa velike krivice med bogatimi in revnimi. "Tu imajo vse vere veliko več skupnega, kot je tistega, kar nas razdvaja. Mislim, da

gre za neko novo obdobje, ko se bomo morali ne le kristjani, ampak tudi druge verske skupnosti povezati med seboj in

dostjo, ga znamo ceniti, se ga veselimo, predvsem pa je pomembno upanje, da je življenje močnejše od smrti." Zato se bo Cerkev vedno zavzemala za varovanje življenja, posebej najbolj neobogljene: življenja pred rojstvom in življenja človeka, ki umira oz. ki odhaja in ki ga danes marsikdaj ne cenimo dovolj. Prizadevati si moramo, da bi življenje spoštovali. Brez tega spoštovanja ni spoštovanja človeka, kaj šele spoštovanja mrtvih.

Vsakodnevne informacije, ki prihajajo k ljudem prek časopisov, televizije, interneta so večinoma negativno obarvane, kar v notranjosti človeka pušča neko sled, žalost, strah, vtis, da v svetu ni nič več lepega. "Prepričan sem, da je danes v svetu veliko več lepega kot negativnega," nasprotno pravi Urban. Medijska odgovornost je po njegovem tudi v tem, da bi morali posredovati čim širši spek-

ter pogledov, ki osvetljujejo določen problem in, ko gre za cerkev oziroma verske skupnosti, omogočiti tudi tej strani, da predstavijo svoj pogled na življenje. Pomembno je, "da ima vsak možnost povedati svoje razloge, boriti se za svoj pogled, ga zagovarjati, biti zvest samemu sebi". Hkrati pa je pomembno tudi, da ne sovraži človeka, ki je drugačnega mnenja.

"Če skušamo Cerkev, krščanstvo ali katerokoli drugo versko skupnost, ki si prizadeva za dobro, čim bolj izničiti, je to škoda za vse," je prepričan nadškof, ki se je sam sicer že pojavil pri vrhu ene od lestvic priljubljenih Slovencev. Pravi, da želi biti predvsem zvest sam sebi in Bogu in se z merjenji priljubljenosti ne obremenjuje, saj sta "cvetna nedelja in veliki petek zelo blizu". Zunanje stvari imajo svoj pomen, vendar jim prevelike teže ne daje. Ob Božiču si tako želi, da bi ljudje bolj začutili, da je nekaj aktualnega tudi danes in ne gre zgolj za spomin na nek dogodek iz pred 2000 let. Komercializacija Božiča, ki se začne že mesec dni pred praviim praznovanjem, namreč lahko z obdarovanjem prinese nekaj veselja, ne more pa človeka globoko nagovoriti. Želel bi si, da bi kristjani resnično doživeli praznik Božiča, njegovo sporočilo, da Bog prihaja v naš prostor, da bi bil ljudem blizu.

Poezija, proza in likovna umetnost

Duhovnik je umetnik

Jože Zadravec, duhovnik, časnikar ter pisatelj je v knjigi Proseče dlani Duhovnik - besedni, likovni in glasbeni umetnik zbral del umetniškega ustvarjanja osemtridesetih slovenskih duhovnikov, ki so se poleg svojega poklica posvečali tudi umetnosti.

Uvodni esej v knjigo je napisal dr. Alojz Rebula, v katerem razmišlja o vlogi slovenskih duhovnikov v stoletjih. Esaj je izredno zanimiv in daje knjigi globlji pomen.

"Da je vsaka umetnost senca zarje onstranske gloriole - piše Zadravec - so me prepričali slovenski duhovniki (in zraven tega še pesniki, pisatelji, slikarji, glasbeniki), ki sem jih srečeval v mestih in vaseh, doma in v zamejstvu."

Celo Papež Janez Pavel II., katerega Zadravec prvega omenja v svoji knjigi (edinega, ki ni Slovenec), zatrjuje, da je prava umetnost katerekoli zvrsti vselej "spremljevalka vere in vodnica proti Bogu". Avtor opisuje Wojtylo kot igralca,

režiserja in dramatika, hkrati pa objavlja tudi nekaj njegovih poezij iz zbirke Pesem o neizčrpnem soncu in ljubezen mi je vse razodela. Kakor predstavlja Jože Zadravec svetega očeta najprej s kratkim življenjepisom, tako predstavi tudi vsakega izmed duhovnikov - umetnikov, nato pa opiše njihovo umetniško delo. Dr. Jožef Smej je škof, pesnik in pisatelj. V knjigi lahko preberemo kar nekaj njegovih poezij in odlomkov. Ravno tako lahko spoznamo tudi dr. Stanka Janežiča, ki je dolgo let deloval na Tržaškem. Besede in molk je naslov njegove tri-najste pesniške zbirke, v kateri Janežič razmišlja o življenju, človeku, svetu, ljubezni, Bogu in naravi. Dr. Janežič je svoje pesmi povezal v sedemnajst pesniških zbirk, med katerimi je tudi nekaj proze. Najboljši način, da avtorja spoznate, pa je ta, da njegove poezije preberete.

Dr. p. Vladimir Kos, naš cenjeni sodelavec, kajti ob Božiču in Veliki noči nam redno po-

Dr. Jože Aleksij Markuža

šilja svoje poezije, se je na pragu osemdesetletnice spet zblizal z rojstnim Prekmurjem, čeprav že dolgo časa živi na Japonskem. Pred približno šestimi leti je poezije začel spet objavljati na straneh pomurskega katoliškega zbornika Stopinje, v zadnjem času pa je celo napisal pesnitev Oda prekmurskemu heroju Danijelu Halasu. Poleg tega pa je seveda dolgo let objavljala razne nize poezij, v katerih pride do izraza predvsem neizmerna ljubezen, ki jo avtor čuti do svojega materinega jezika, do slovenščine, kajti že dolgo let je po svetu in se mu le redkokdaj zgodi, da se lahko pogovarja v slovenščini. Dr. p. Marko Ivan Rupnik je

teolog in jezuit, a tudi filozof in slikar. V knjigi je poleg poezij in razmišljanj objavljenih tudi precej njegovih slikarskih del, tako da lahko njegovo močno osebnost dojamemo tudi preko njegove likovne umetnosti.

Kar se tiče glasbenikov, skladateljev in glasbenih pedagogov, obravnava Zadravec tudi umetnost Jožeta Trošta, Stanka Jeričija, dr. Štefana A. Ferenčaka, Petra Pučnika, p. Janeza Ferleža in Franca Juvana.

Beremo lahko tudi prozo in poezijo Lojzeta Bratine, Stane-ta Zoreta, Jožeta Topolovca in p. Pavla Jakopa. Posebej naj omenimo še prozo Jožka Kraglja, izrazito primorskega pisca in rodoljuba, ki v svojih delih globoko sočustvuje z vsemi tistimi, ki so na našem koščku zemlje trpeli in umirali. Pisal je tudi poezijo, a predvsem v letih zaporništvu. Zbral jo je v knjigi Moje celice.

Kot likovni umetniki, kiparji, pa tudi fotografi so v knjigi omenjeni p. Pavel Jakop, p. Mirko Pihler, Jošt Snoj, Anton Pahulje, Jože Zidanšek in Zorko Bajc, v knjigi si lahko tudi ogledamo nekaj izmed njihovih najboljših del.

P. Benedikt Beno Lavrih, dr. Ivan Likar, Dominik Bizjak, Brane Brezovnik, p. Robert Bahčič in Lovro Kaselj so kot pesniki tudi veliko dali slovenski umetnosti.

Med njimi boste prav gotovo spoznali lik dr. Jožefa Aleksija Markuže, od leta 1992 zgoniškega duhovnika, ki ga poznamo in cenimo tudi kot našega sodelavca in dolgoletnega neutrudnega urednika Kalendarja Goriške Mohorjeve družbe. Večina njegovih pesmi, ki jih je povezal v pesniško zbirko V času, je nastala med bogoslovnim študijem v Rimu, poeziji pa je vsekakor še vedno zvest. V zadnjem poglavju (knjigo je

Zadravec namreč razdelil na šest poglavij) pa še pesniški liki Igorja Glasenčnika, Jožeta Geriča, Lojzeta Kozarja, Ivana Camplina, Tonija Draščeka, Evgena Gantarja, Aleksandra Rauterja ter Martina Maroša. Knjiga je lepa, vzemite jo v roke!

Metka Kuret

MARIJA, SVETA BOŽJA MATI - NOVO LETO - DAN MIRU 2. NEDELJA PO BOŽIČU

2 Mz 6,22-27; Ps 67; Gal 4,4-7; Lk 2,16-21; Jn 1,1-18

Do koncila Vat. II. smo praznovali Marijino materinstvo 11. oktobra. A Cerkev se je polagoma vedno bolj zavedala središčne vloge, ki jo Marija ima kot Božja Mati. Nekateri kristjani pa so Marijo omalovaževali. Tudi to je spodbudilo vernike, da so začeli globlje iskati razloge za češčenje Božje Matere. Izkazalo se je, da je Marija zlasti kot Božja Mati čudovit človek v zgodovini odrešenja.

Tudi zaradi tega so jo postavili za zaščitnico že na dan novega leta. Obenem so hoteli poudariti Marijin delež pri gradnji miru na zemlji. Na današnji dan se tega posebno zavedamo. Geslo dneva in leta miru 2005 se glasi: "Najte ne premaga zlo, marveč ti premaguj zlo z dobrimi!" Bog je bil napovedal že v raju zma-

go nad zlom, nad hudobijo, po ženi. Marija je tista žena in mati tistega, ki bo zlo premagal, mu stl glavo (1 Mz 3,15). Je mati dobrote. Zlo se kaže na tisoč in en način. Tudi zmaga nad zlom je na nešteto načinov. Žene imajo pri tem posebno vlogo. Kot prva je seveda Marija.

Priznati pa moramo zasluge za narod in za vse človeštvo pri številnih ženah. Mojzesova sestra Mirjam veliko naredi za ljudstvo v puščavi (2 Mz 15,20). Rahaba reši izraelska oglednika in vse svoje (Joz 6,22 nss). Judita premaga in ubije krutega Holoferna (Jdt 13,1-9). Nastete in še druge pogumne žene niso samo matere, kot npr. Elizabeta, marveč posežejo globoko v politično in socialno življenje, kot npr. kraljica Estera na perzijskem kraljevem dvoru.

Pred Božičem in tudi v evangeliju 2. nedelje po Božiču (Jn 1,1-18) nam Sv. pismo govori, da mora biti vera globoko zasidrana v človeku in na tej zemlji. Čeprav je vsa usmerjena v večnost, vendar odrešuje človeka že sedaj za obsolutno prihodnost. Kajti vera brez del je mrtva (Jak 2,17). Saj je Jezus prišel

odreševat ta svet kot pravi človek, nam v vsem enak, vendar brez greha (Heb 4,15). Za to je delal čudeže ter zlasti je uničil greh in smrt.

A Jezus nas vabi k sodelovanju pri odreševanju človeka in tega sveta. Govori nam, predvsem s svojim zgledom, naj bomo solidarni z njim in z vsakim človekom dobre volje. Vzame nas zares, da namreč kot njegovi partnerji delamo, vsak na svojem področju, v svojem poklicu, za bolj človeški svet. Saj Bog nikoli ne dela tega, kar mora narediti človek, mi. Isto velja v Cerkvi in isto v civilni družbi. Zato imamo velio odgovornost za zakon, ki je med možem in ženo. Odgovorni smo za družine, poročni še posebej za otroke. Noben drug ne bo naredil tega, kar moramo narediti mi, jaz. Pri nas imamo še dodatno skrb za jezik, kulturo, šolo in še za druge naloge, ki jih drugi narodi nimajo, čeprav se tudi oni morajo vbadati s svojimi specifičnimi problemi.

Povsod pa mora goreti zavest, da delamo za skupno dobro. Zato moramo biti med seboj povezani v edinosti misli in dela, v ljubezni.

Kot verni ljudje prosimo za stalno pomoč tudi Božjo Mater in sv. Jožefa, ne samo Boga. Na začetku novega leta imamo ponekod tudi molitveno uro za mir.

Poleg molitve nam Cerkev kot skrbna mati nudi socialni nauk. Zaveda se namreč, da mora zdravje družine in družbe in posameznika sloneti na trdnem temelju družbenega nauka, ki je Cerkvi še kako pri srcu. A že od svojega začetka je Cerkev zagnano delala za uboge in kakorkoli potrebne pomoči. Pri tem jo je vedno vodil Jezusov zgled in njegova beseda.

Toda zaradi tega so jo z vseh strani preganjali, razkačeni proti Kristusu, ki se poistoveti z lačnimi in ubogimi (Mt 25,35 ns).

Cerkev nas uči, da je mir, za katerega prosimo, sad pravičnosti in ljubezni (CS 78,1,2; "Mir na zemlji" - 1963) in da sloni na pravičah in dolžnostih ("Mir na zemlji").

Vemo pa, da je le Jezus pravi in edini knez miru, ki ga je dal že za Veliko noč. A ga daje tudi danes. Le prositi ga je treba (Jn 20,20.21.26; Mt 18,19.20; Lk 11,9.10).

Pogovor s patrom Pavletom Jakopom

"Bodimo to, kar praznujemo"

Pater Pavle Jakop je duhovnik frančiškan. Po posvečenju leta 1982 je deloval najprej v župniji Marijinega Oznanjenja v središču Ljubljane, potem pa je bil od leta 1986 župnik pri sv. Frančišku Asiškem in sv. Jerneju v župniji Ljubljana Šiška. Letos poleti se je vrnil v frančiškansko cerkev ob ljubljanskem Tromostovju. Pastoralno delo v župniji razvija na različnih področjih - skrbi za pastore bolnih, osamljenih in ostarelih, vodi zakonske in študentske skupine, biblični krožek. Delo z različnimi skupinami v župniji je vir bogatih pastoralnih, verskih in človeških izkušenj. Z njimi se pater Pavle vključuje tudi v delo Cerkve na Slovenskem; med drugim je bil v zadnjih letih eden od članov tajništva slovenske sinode. Patra Pavleta je težko opisati, ker ga je treba doživeti. Doživeti njegov prodorni pogled in besedo, skozi katere veje poslanstvo - Pavle Jakop je medij Božje besede. Karizmatičen duhovnik, kar ga je. In za tiste, ki težko sprejmejo Resnico in s sprenevedanjem stopajo po poti življenja, verjetno marsikdaj tudi naporen. Z njim smo se pogovarjali zadnjo adventno nedeljo.

Kako duhovnik preživlja advent; koliko je štiritedensko pričakovanje lahko duhovnikovo lastno, saj župljani opazimo, da je vse delovanje usmerjeno v dobrobit in prenovo nas samih?

Najbrž nobena služba ni v tako tesni in osebni povezanosti z življenjem kakor prav duhovniška služba: duhovnik mora živeti in delati to, kar veruje. Tako bi lahko rekli tudi glede adventa: kar duhovnik pripravlja za vernike, pripravlja hkrati zase. Oziroma: ko pripravlja na obhajanje Kristusovega rojstva druge, jih pripravlja tudi skozi svojo osebno pripravo. Brez te bi bila priprava za druge bolj klavrna. Seveda pa vse to drži le do neke mere, če duhovniku uspe loviti ravnotežje med zunanjo aktivnostjo (zunanjo pripravo) in notranjo aktivnostjo (notranjo pripravo: molitev, meditacija, študij ...).

Koliko časa pa si vendarle vzamete čisto zase?

Zdi se mi, da bi morala biti ta zahteva - vzeti si čas zase - kar moralna obveznost, pa ne le za duhovnika, ampak kar za vsakega človeka. Služenje ljudem ni v absolutni razpoložljivosti glede časa in moči za druge, ampak v kakovosti razpoložljivosti in v pristnosti odnosa. Vsakdo potrebuje svojo samoto, kjer se polni in osmišlja, sicer se lahko zgodi, da se začne čutiti v služenju osamljenega, nepotrjenega in zdvojni v smisel svojega početja. V tej samoti zase je Jezus udejanjal svoj dialog z Očetom in sam s seboj in nam s

tem dal vzorec za služenje. Kaj se rodi iz te "samote zase", pa je seveda odvisno od posameznika: nekdo bo v njej reševal svoje probleme, drugi bo v njej dosegel odpustanje in spreobrnjenje, tretji bo naredil načrt za prihodnost, kdo pa bo v njej odkril tudi kakšno sporočilo za druge.

V teh - "vaših" trenutkih verjetno nastaja tudi poezija oziroma meditacije v vezani obliki.

DARILA ZA ROJSTNI DAN
(Lk 1,31)

Kaj naj ti damo za rojstni dan, Nebogljen božje in človeško dete?

Vsak naj Ti da, kar zmore in kar ima. Tisti, ki zna peti, naj ti poje, veseli naj Ti darujejo smeh, žalostni naj ti podarijo solze, prestrašeni Ti bodo prinesli strah, učeni se bodo pripeljali z znanjem, pomembni bodo prileteli s slavo, otroci se bodo s Teboj igrali, stari Ti bodo prinašali jagnjeta svojih let, bolni bodo pritovorili križce bolezn, zaljubljeni svoje ognje in ovdoveli svojo samoto.

Vsakdo Ti bo kaj daroval, jaz pa sem v zadregi, ker sem trenutno brez vsega; zato, če Ti ni odveč, Ti ponudim kar samega sebe.

(iz zbirke Kamni bivanja, Založba Družina, 2003)

Svojo drugo pesniško zbirko ste naslovlili Kamni bivanja; v njej nas spodbujate, naj še iščemo, naj živimo in drugim pustimo živeti. Okoli sebe pa opažamo iskanja najrazličnejših poti in možnosti spoznavanj, ki so velikokrat daleč od evangelija. Ali mislite, da - pogojeno rečeno - novodobniki lahko po drugih poteh pridejo do iste Resnice kot kristjani?

Mislím, da nam ni treba, kar se tiče Resnice, nikamor "priti". Pretaka se nam po naših žilah in nam teče skozi srce in možgane. Če že moramo kam priti, bi morali priti k sebi, kar nam omogoča, da zmoremo Resnico prepoznati in jo sprejeti. Resnica je dar, ki si ga ne moreš niti sam ustvariti niti ga ne moreš nikomur vsiliti, lahko se pa pustiš z njim obdarovati. Kristjani sprejemamo ta dar skozi razodetje evangelija, verjamem pa, da to ni edina možna pot, ki nam jo Bog daje v svoji velikodušni ljubezni.

Pri prebiranju vaših meditacij resnično dobimo občutek, da skozi literarno formo uravnovešate vaš notranji in zunanji svet. Tega ravnotežja pa prav v adventnem času v zahodnem svetu skorajda ni občutiti, saj blišč kot da preslepi vsebin? Doživljate komercializacijo Slovenije in njenih praznikov na podoben način?

No, o tej komercializaciji Slovenije in njenih praznikov slišim veliko jamranja, pa vendar, saj tega ne počno pri nas Marsovci. Mi smo, ki smo to tako ali drugače sprejeli, ki to podpiramo ali celo spodbujamo. Ko homo zares zahrepeneli po čem drugim, se bo ta bedni blišč umaknil in dal prostor "drugemu". Sicer pa mislim, da zmoremo tudi skozi to svetlikajoče se "trnje do zvezd".

Kako celostno pristopiti k odstiranju tega problema, ne samo na ravni družbe - saj je žgoč že tudi v marsikateri družini? Torej, kakšna je vloga družine in kolikšna vloga skupnosti pri preseganju vzorcev praznovanja, ki jih diktira plehka tržna logika?

Ni ne vzorcev ne uspešnega trženja za premagovanje tega. Seveda pa verjetno obstaja način, kako se potegniti iz toka. Sam včasih preprosto ustavim "konje" in si rečem: "Hej, Pavle, ustavi se za trenutek! To, kar pelješ v vozičku proti blagajni - ali res potrebuješ? Je res nujno narediti vse, kar si si zadal? Je res neobhodno, da se sprašuješ, kaj si bodo mislili in kaj bodo rekli ljudje? Ali zares veš, kaj hočeš in da je vse to tako nesporno dobro? Kaj če bi se malo usedel in poklepetal s šefom (Bogom)?"

Osebnost mi takšna "inventura" veliko pomaga tudi pri mojem vodenju samostanske skupnosti, in ko takšno inventuro naredimo znotraj samostanske družine, se dodobra osvobodimo diktatov od zunaj. Današnji tekmovalni in neusmiljeni človeški odnosi velikokrat tudi načenjajo vprašanje trdnosti človekovega Zaupanja. Pa vendar se zdi le-to temelj, na katerega je v teh "volčjih", divjih časih treba zidati vse drugo. Kako pristopiti k človeku, ki neprestano in o vsem dvomi?

Jezus govori o pametnem možu, ki je hišo pozidal na skalo (prim. Mt 7, 24-27), s čimer je mislil na nujnost gradnje hiše svojega življenja na varnem temelju, na tistem temelju, ki se ne pogrezne, ki ga neurje ne odplavi in veter ne odpihne; na temelju, ki vzdrži vse. Na tem mestu Jezus govori o temelju upanja: če ostanemo sami, s svojo lastno močjo in s svojimi lastnimi izdelki, se nam pač ne posreči, da bi svoje življenje zgradili kot hišo na trdnih temeljih - še celo s svojo ljubeznijo ne zgradiš takšne skale, kajti tudi ljube-

zen se lahko izkaže kot samoprodukt. Jezus se nam sam predstavi kot takšna skala, na kateri pa ne gradimo hiše vsak sam zase za svoje zasebno življenje, ampak moramo na njej graditi skupno hišo upanja, in sicer z Jezusom, in to na način, da mi sami postanemo njegova hiša. Tako kot kristjan in kot duhovnik frančiškan vidim možnosti pre-

znajde v položaju, da se počuti krivega, ker ima topel dom, ker je sit in ima

Meditacije p. Pavla Jakopa so zdravilne. So kot obliž na ranjeno dušo. Čeprav ne obližujejo sladko in ne laskajo, včasih celo s trdo besedo približajo človeka na tla, da mu potem pokažejo smer neba ...
(Manca Košir)

magovanja teh "volčjih, divjih časov".

In kako pomagati ljudem, ki se znajdejo v hudih stiskah - zaradi kateregakoli vzroka? Človek se namreč marsikdaj

je storilnosti, ali če ostaneš brezbrizen do tistih, ki vsega tega nimajo.

Kako pomagati ljudem? To pravzaprav ni pravo vprašanje. Resnično vprašanje je: ali sem

Kakšno božično sporočilo boste letos namenili faranom in prijateljem?

Zelo preprosto: Bodimo to, kar praznujemo, naredimo to, kar je storil Bog! Bog je postal človek, postanimo ljudje in tako omogočimo, da se Bog še naprej učlovečuje v nas in med nami.

Pojdimo mu naproti s svojim prenočiščem in sprejmimo od Njega božje življenje! Naj bo srce vsakega izmed nas domovina za Boga!

Duškanka Pene

DAROVANJE

Vsakdo je za koga kdo:

vsakdo je komu sin ali hči, brat ali sestra, oče ali mati, fant ali dekle, mož ali žena, vsakdo je komu prijatelj in komu celo sovražnik - ti pa boš moral biti vsem vse, a nikomur sovražnik.

Pripravi se, da boš včasih kanta za smeti!

Ne le za grehe,

vse stiske bodo ljudje metali vate, odlagali bodo vate svoj gnev nad časom, izkričali svojo jezo nad prostorom, moral boš prestreči bes nad Bogom, sprejeti vso praznino za izgubljenimi. Pripravi se, da boš včasih tabernakelj! Vse sveto in lepo bodo zajemali skozi tebe, vse svoje skrivnosti bodo zaupali tvojim ušesom, vse bisere shranjevali v tvoje srce, iz tvojih ust bo prihajala božja beseda, tvoje roke bodo delile božjo hrano, vračal boš svobodo in življenje duhovnim sužnjem in mrličem in odpiral vrata tja, kamor niti sam ne boš mogel vstopiti.

Bodi to, kar si,

in dovoli Bogu, da iz tebe naredi

očeta ali mater, brata ali sestro ali otroka, pač to, kar bi Bog preko tebe rad bil, kar bi Bog skozi tebe rad dajal in sprejemal in za kar bi se Bog za srečo drugih daroval.

Toči solze in širi smeh, a se ne pusti izjokati ne izsmejati, sej, a ne nosi s seboj srpa, da bi žel, sprejemaj Boga, a se ne trudi, da bi ga imel!

Prihajaj pred Tabernakelj, da boš lahko tabernakelj, prebiraj Besedo, da ti ne zmanjka besed, prejemaj Kruh, da boš ti sam lahko kruh, pij Njegovo kri, da boš zmogel točiti svojo.

V tihih urah samote in utrujenosti, ko boš omagoval celo pod težo lastnih grehov in dvomov, pa objemi Križanega in mu s solzami umivaj noge, pusti mu, da te brez besed privije k sebi in te prestavi v trenutke prve ljubezni. Tedaj boš začutil, da si Njegov duhovnik in da bi se za vse na svetu ne mogel raziti z Njim!

p. Pavle Jakop

Kratke

Skozi Sabliče spet tovornjaki

Tudi Slovenska skupnost izraža svoje razočaranje nad odločitvijo družbe ANAS, da znova vzpostavi tovorni promet po državni cesti št. 55 skozi Sabliče, Jamlje in Dol. Čeprav pri družbi zagotavljajo, da je odlok poskusne narave, češ da mora tržaška univerza, kateri so dali nalogo, da preuči dve enaki obdobji, izdelati lestvico vrednot za eno ali drugo dokončno rešitev, se pri slovenski stranki sprašujejo, kaj je sploh treba dokazovanj o daleč nevarnih okoliščinah, v katerih se odvija tovorni promet po Dolu. Če pomislimo, da sta se tudi v obdobju 60-dnevne zapore dva tovornjaka ponesrečila na istem cestišču, bi že zdrava pamet morala cestnemu podjetju narekovati, da je dokončna zapora edina možna rešitev. SSK poziva deželnega odbornika za promet Sonega, naj prevzame zadevo v roke in dokončno pripomore k rešitvi s tem, da sprostí avtocestni trak Moščenice-Vileš in tovornjakom prepove vsako drugačno vožnjo. Poziv gre tudi doberdopskemu županu iz vrst iste leveice, naj ne vrže puške v koruzo in se sprijazni z dejstvom, pač pa naj z vsemi sredstvi išče sogovornike v boju proti tovornjakom po Dolu, v prvi vrsti seveda pri deželnem odborniku samem.

Drugače pa SSK spominja, da ima župan v rokah še poseg pri goriškem prefektu, ki edini lahko iz varnostnih razlogov (teh pa je na pretek) odloči zaprtje državne ceste št. 55 za težki promet.

KRAJEVNA SKUPNOST PEVMA-ŠTMAVER-OSLAVJE in
ŽUPNIJA SV. MAURA IN SILVESTRA TER KD SABOTIN

vabijo na

BOŽIČNI KONCERT

v četrtek, 6. januarja 2005, ob 18. uri v cerkev v Pevmo

Nastopala bosta KD Pihalni orkester Goriška Brda in Mešani cerkveni pevski zbor iz Pevme. Sledila bo predstavitev knjige Eriki Jazbar in Vojka Makuca OB 70-LETNICI POSLIKAVE CERKVE V PEVMI V SODELOVANJU Z ZVEZO SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

SKRD JADRO in
ŽENSKI PEVSKI ZBOR IZ RONK

vabita na

KONCERT

MEŠANEGA PEVSKEGA ZBORA LOJZE BRATUŽ IZ GORICE

v nedeljo, 9. januarja 2005, ob 15. uri

v cerkvi sv. Lovrenca v Ronkah

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA in POKRAJINA GORICA

vabita na predstavitev knjige

Milice Kacin Wohinz

VIVERE AL CONFINE

SLOVENI E ITALIANI NEGLI ANNI 1918-1941

Sreda, 12. januarja 2005, ob 17. uri

Dvorana pokrajinskega sveta, Korzo Italija 55, v Gorici

Ob avtorici in založniku bo knjigo predstavil
prof. Fulvio Salimbeni

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ISKRIVI SMEH
NA USTIH VSEH

NIZ VESELOIGER LJUBITELJSKIH ODROV

▪ Nedelja, 16. januarja 2005, ob 17. uri

Jacques Deval

ETIENNE

KPD Franc Zgonik - Branik

▪ Četrtek, 20. januarja 2005, ob 20.30

Sergej Verč

ZAPLEŠI NAM ŠE ENKRAT, LILI!

KD Brce - Gabrovica pri Komnu

ISKRIVI SMEH
NA USTIH VSEH

▪ Nedelja, 30. januarja 2005, ob 17. uri

Janez Povše

ZA BLAGOSLOV IN

RDEČE ZVEZDE

PD Štandrež

▪ Četrtek, 3. februarja 2005, ob 20. uri

Nagrajevanje Mladi oder

Oder 90 - Igra Črno in belo

VELIKA DVORANA

KULTURNEGA CENTRA L. BRATUŽ

Ob 50-letnici Slovenskega katoliškega prosvetnega društva v Števerjanu

Bogata Kulturna pot

Vsakdo izmed nas lahko dograjuje zgodovinski delež tudi z navidezno majhnim doprinosom, a ta kanček je v resnici izjemne važnosti. V tem duhu se je pričela proslava ob 50. obletnici Slovenskega katoliškega prosvetnega društva v Števerjanu v nedeljo, 19. decembra zvečer, v Sedejevem domu. Zbrala se je prav lepa množica domačinov in prijateljev na "placu" pred cerkvijo, pod milim spremstvom zvezde repatice.

Kulturni program je bil vsebinsko bogat. Zarisan je bil 50-letni oris, in ne samo, kulturne poti

plodnega in razvejanega delovanja. Erika je tako orisala publikacijo: "Ta knjiga je dejansko za vsakogar. Za tiste, ki so to doživljali, in sedaj, ko listajo in gledajo slike, podoživljajo preteklost, za tiste, ki jim je všeč nekaj arhivskega, za tiste, ki ljubijo knjige, saj je lepa publikacija, za tiste, ki ljubijo našo Goriško in je vsaka knjiga o njej dobrodošla, saj je vsaka nova knjiga poseben dar, za tiste, ki so radovedni in bi radi vedeli, kaj se dogaja na števerjanskem koncu, in za tiste, ki bodo za nami rekonstruirali našo sedanost, jim bo ta knjiga prav prišla, saj

mejestvu in po svetu. Zelo verjetno je ta zapis v marsičem pomanjkljiv, saj bi bilo potrebno še marsikateri osebnosti ali dogodku posvetiti več pozornosti. Kakorkoli že, naj bo ta skromni dar v hvaležen spomin

Foto DPD

Slovenskega katoliškega prosvetnega društva v Števerjanu vse do danes. Na odru so se zvrstile številne dejavnosti, ki so obogatile kulturno pot števerjancev. Člani društva so z branjem in recitalom predstavili enkratno delovanje, s katerim se lahko res pohvalijo. Večer je odprl Otroški in Mladinski zbor pod vodstvom Eliane Humar in ob klavirski spremljavi Martine Valentinčič, zaključil pa se je z mešanim pevskim zborom pod vodstvom Martine Hlede. Osrednja točka večera je pripadala goriški kulturni delavki Eriki Jazbar. Predstavila je publikacijo Kulturna pot, ki je nastala, da bi obeležila pobude in dejavnosti, ki so jih člani društva Francišek Borgia Sedej iz Števerjana priredili v 50 letih

je popolna, v smislu, da zajema dobesedno vse. Tudi momenti, ki niso prišli v kroniko naših časopisov, so tu dokumentirani." Poleg drugega je v svojem govoru pohvalila organizacijske sposobnosti članov društva, ki so odraz resnosti in zaradi česar lahko upravičeno govorimo o prosvetnem delovanju na profesionalni ravni. Knjiga, ki jo je uredil Marjan Drufovka, prikazuje prehojeno pot od prvih začetkov delovanja društva, ki segajo v 19. stoletje, vse do današnjih dni; obogaten je s številnimi fotografijami. Publikacija sta izdala SKPD F. B. Sedej in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, izid je finančno podprlo Ministrstvo za zunanje zadeve, Urad Republike Slovenije za Slovence v za-

vsem, ki so vložili in še vlagajo veliko truda in prostega časa za ohranitev in okrepitev prosvetnega življenja ter delajo v dobrobit celotne števerjanske skupnosti. Zavedati se moramo važnosti vloge prosvetnih društev, ki jo imajo na vsem zamejskem teritoriju. S publikacijo Kulturna pot se je odbor SKPD F. B. Sedej želel spomniti nekaj važnih obletnic temeljnih kamnov števerjanske prosvete: letos poteka 150. obletnica rojstva msgr. Frančiška Borgia Sedeja, po katerem je poimenovano društvo, 35 let, odkar je samo društvo poimenovano po branitelju slovenstva, 35 let neprestanega izhajanja števerjanskega vestnika, 50. obletnica Slovenskega katoliškega prosvetnega društva v

Števerjanu ter obenem pol stoletja neprekinjenega delovanja dramske družine, leta 2002 je potekala 50. obletnica mešanega pevskega zbora, prihodnje leto bo slavil otroški zbor 30. obletnico delovanja ter vedno prihodnje leto nas čaka 35. Festival narodno-zabavne glasbe "Števerjan 2005". Predsednik SKPD F. B. Sedej Mihael

Foto DPD

Corsi je v svojem govoru poudaril važnost prosvetnega delovanja v vasi ter nujno, da čut širjenja kulturnega delovanja vzamejo za svojega prav mladi. Posebej v današnjem času, ko si sploh ne damo več časa za določena dejanja, je važno, da mladi vedno bolj negujejo v sebi vrednote druženja, prostovoljnega delovanja v dobrobit celotne skupnosti in pa požrtvovalnost. Sledili so pozdravi uglednih gostov. Na oder so stopili župan občine Števerjan Hadrijan Corsi, generalni konzul RS Jože Sušmelj, deželni predsednik SSK Drago Štoka, predsednik SSO za Goriško Janez Povše, odbornik ter častni predsednik ZSKP iz Gorice Damjan Pavlin, predsednik MePZ Lojze Bratuž Marko Terčič in predsednik prosvetnega društva Štandrež Marko Brajnik. V dvorani so poleg ostalih prisostvovali proslavi domači župnik Anton Lazar, podžupan občine Števerjan Dominik Humar, glavar števerjanskih orožnikov Nicola Valzano, predsednica ZSKP iz Gorice Franka Padovan, predsednik društva Jadro Karlo Mucci in odbornik na goriški občini Damijan Terpin. Več kulturnih delavcev je žal že pokojnih, danes igramo odgovorno vlogo mladi; čaka nas namreč naloga, da načrtamo kulturno pot in jo nadgradimo po zgledu naših prednikov.

MD

Publikacija Elde Grauner

O trgovcih s sadjem in zelenjavo iz Štandreža

V domu Andreja Budala v Štandrežu so 15. decembra predstavili publikacijo Elde Grauner z naslovom Kako smo trgovali, v kateri je opisana dejavnost štandreških trgovcev in prevoznikov zelenjave in sadja. Iz spremne besede, ki jo je napisal Marko Waltritsch, zvezmo, da so nekateri štandrežci in Goričani že pred prvo svetovno vojno ustanovili Goriško eksportno zadrugo za zelenjavo, ki je skrbela za izvoz štandreških pridelkov, večinoma z vlakom v večja avstrijska mesta. Največ so izvažali krompirja, tudi do 400 železniških vagonov. Starejši štandrežci še danes znajo povedati, kako so jim starši pripovedovali o dolgih vrstah vozov, ki so na goriški železniški postaji čakali, da so raztovorili krompir v vrečah in ga zložili v wagone. Zadruga je kmetom, ki so bili

sicer prisiljeni prodajati goriškim trgovcem po neugodnih cenah, zagotavljala boljše odkupne pogoje. Po prvi svetovni vojni so se razmere popolnoma spremenile. Štandrež je prišel pod Italijo in bilo se je treba prilagajati novim tržnim tokovom. Večino pridelka, predvsem zelenjave, so štandreški kmetje usmerili na tržaški trg, kamor so prevažali s konjsko vprego. Poleg krompirja so vozili v Trst veliko vržot in spargljev. Ko štandreški trgovci, zaradi suše ali drugih vzrokov niso v domačem kraju dobili dovolj zelenjave, so jo odjemali tudi z drugih krajev. Po drugi svetovni vojni pa je več trgovcev kupilo od zaveznikov rabljene vojaške kamione in z njimi so prevažali kmetijske pridelke v Trst. Trgovci, ki so v popoldanskih urah odjemali zelenjavo od kme-

tov, so naslednji dan v zgodnjih urah krenili proti Trstu. Teh je bilo kar lepo število. V knjigi piše Elda Grauner o njihovih težavah in uspehih. Opisuje 16 družin, ki so se ukvarjale s tem poslom, in kmetijo Paulin, ki zalaga še zadnje-

ga trgovca Gulina, ki vozi zelenjavo v Trst. Avtorica nam pove, da je s to publikacijo želela prikazati dejavnost domačinov, ki je trajala precej let in bila z gospodarskega vidika pomembna. Na predstavitev se je oglasil tudi predsednik štandreškega kmečkovega društva Viljem Zavadlav in predlagal, da bi se kdolotil pisanja Kako smo kmetovali, kajti brez pridelovalcev ne bi bilo niti trgovcev. O knjigi so spregovorili Aleš Waltritsch, Aldo Rupel in avtorica. Knjigo je na sto straneh tiskala tiskarna Grafica Goriziana, platnico pa je opremil Boris Lutman.

V Avditoriju in v Kulturnem centru Lojze Bratuž

Dva predbožična koncerta

V božičnem času nas glasba spremlja in notranje bogati. Brez nje bi bilo praznovanje velikega krščanskega praznika pusto in revno. Vsako leto večje število vokalnih in instrumentalnih skupin dokazuje, da se glasba resnično prilaga našemu prazničnemu razpoloženju. Skoraj ni pevskega zbora in instrumentalne skupine, ki v svoj letni program ne bi vključila božičnih skladb. V večjih in manjših krajih, v cerkvah, dvorinah in šolah se v tem času oglašajo božične melodije ali takšne, ki so v skladu z božičnimi prazniki.

V Gorici smo doživeli dve pomembni glasbeni srečanja. Obe spadata v niz koncertov Srečanja z glasbo 2004-2005. Prvo je bilo v deželni Avditoriju 18. decembra, ko je nastopil Mednarodni mladinski orkester Alpe Jadran, drugi pa v Kulturnem centru L. Bratuž 20. decembra, ko je bila v gosteh vokalna skupina King's Singers. **Orkester Alpe Jadran**

Orkester, ki ga sestavljajo mladi glasbeniki s konservatorijev in akademij v deželah Alpe Jadran, ima sedež v Gorici in ga od leta 1993 vodi Luigi Pistore, Padovanec, ki že več let deluje na Goriškem in je od leta 1998 profesor v Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel, od leta 2000 pa tudi vodja Središča za glasbeno srečanja Alpe Jadran (CIMA). Kot solistka je na koncertu nastopila Katarina Engelbrecht, ki ima v orkestru tudi vlogo prve violine. Čeprav je še zelo mlada, je že veliko koncertirala in prejela pomembne nagrade. Komorna skupina v godalni sestavi je na goriškem koncertu

Foto DPD

izvajala skladbe od klasicizma do pozne romantike. Tako Haydnov Koncert za violino in orkester št. 4 v G-duru in Mozartova skladba Eine kleine Nachtmusik K 525 kot Mendelssohnova Simfonija št. 10 v H-molu in Dvořakov Nokturno za godala v H-duru op. 40 so bi-

tempu. Pod suvereno dirigentovo taktirko je blestel čisti glas godal, tako v skupinski kot v solistični zasedbi.

Kot dobrodošel dodatek smo lahko poslušali splet božičnih pesmi, po večini slovenskih, ki jih je ob spremljavi orkestra občuteno zapela mlada solistka

Foto DPD

li izvedeni precizno in z velikim smislom za glasbeno poustvarjanje. Orkester in dirigent sta se z lahkoto predajala tako živahni in igrivi kot nežni in umirjeni interpretaciji, kar je prišlo še posebej do izraza v znani Mozartovi skladbi, izvedeni v nenavadnem hitrem

Janja Hvala iz Ljubljane. Koncert je izzvenel kot zlahten uvod v božično praznovanje. Škoda le, da ga niso bili deležni še številnejši poslušalci.

Vokalna skupina King's Singers Gre za vokalno skupino, ki jo je leta 1965 ustanovilo šest študentov zbora King's College iz

Cambridgea. Nastopa po vsem svetu, sodeluje s slavnimi glasbeniki in poje tudi ob spremljavi velikih orkestrskih sestavov.

Izjava glasbo najrazličnejših obdobjih in slogov. Na goriškem koncertu je skupina predstavila vrsto renesančnih božičnih skladb iz raznih evropskih dežel ter vrsto skladb in priredb sodobnih avtorjev. V sklepnem delu smo poslušali splet znanih božičnih pesmi. Izvajalci so bili: kontratenorja David Hurley in Robyn Tyson, tenorja Paul Phoenix in Philip Lawson, bariton Christopher Gobbitts in bas Stephen Connolly. Ta skupina je privabila v veliko dvorano Kulturnega centra L. Bratuž številno in zelo raznoliko publiko. Mnogi so prišli iz Slovenije in iz bolj oddaljenih italijanskih krajev. O koncertu in vokalni skupini bi lahko pisali na dolgo, vendar naj poudarimo samo nekaj značilnejših aspektov. Vrhunsko podajanje celotne skupine in njenih posameznikov je dokazovalo njihovo veliko prilagodljivost raznovrstnim glasbenim stilom in vsebini uglasbenih besedil. Izjemna čistost, polnost in skladnost glasov so ustvarjale nadvse prijetno in jasno zvočnost. Poleg odličnega fraziranja je v izvajalcih treba poudariti njihovo skoraj igralško spretnost in mimičnost, s katerima so sproščeno in nevsiljivo ponazarjali obliko in vsebino raznih skladb in tudi s tem množico poslušalcev dobesedno očarali. Pevce je nagradila z velikimi ovacijami in z njimi izvajalci, ko so ti prišli v predverje dvorane.

To je bil za nas vse svojevrsten glasbeni dogodek, ki nam bo ostal še dolgo v spominu. **Andrej Bratuž**

Obvestila

Ženski pevski zbor iz Ronk vabi na koncert cerkvenega pevskega zbora iz Mima, ki bo v nedeljo, 2. januarja 2005, ob 11.30 v cerkvi sv. Lovrenca v Ronkah.

Novi glas vabi na osemdnevno potovanje z avtobusom od 17. do 24. maja 2005. Pot nas bo vodila po sledih sv. bratov Cirila in Metoda na Češko, Moravsko in Slovaško. Odhod iz Trsta in Gorice preko Gradca do Bratislave, obiskali bomo Brno, Velehrat, Mikulčice, Staro mesto, nato Olomouc in Prago, ki smo ji namenili dva dni obiska. Na poti domov bomo obiskali tudi Salzburg. Vpisovanje se začne po Novem letu, ko bo dokončno objavljen tudi celoten program potovanja.

Sožalje

Goriška Mohorjeva družba izreka prof. Tatjani Rojc iskreno sožalje ob težki izgubi dragega očeta.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 31.12.2004 do 6.1.2005)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz;

za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 31. decembra (v studiu Andrej Baucon): V diskoteki 103 z Andrejem: šopek domačih viž in napevov. - Iz zborovskega arhiva. - Iz krščanskega sveta. - Glasbeni desert. zanimivosti in obvestila.

Ponedeljek, 3. januarja (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem. - Zanimivosti in obvestila.

Torek, 4. januarja (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 5. januarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Ura odšteva čas. - Izbor melodij.

Četrtek, 6. januarja: Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

FIEGL

OSLAVJE - zaselek Lenzuolo Bianco 1
tel. 0481 547103, 0481 31072
www.fieglvini.com
e-mail: info@fieglvini.com

Veselo praznično razpoloženje v Štandrežu

Uspešen Praznik miru in prijateljstva

Prostorna štandreška cerkev je bila pretesna za veliko ljubiteljev božičnega petja, ki so se v nedeljo, 19. decembra, udeležili Praznika miru in prijateljstva. Za organizacijo so poskrbeli štandreški rajonski svet, župnija in vaška društva, glavnino programa pa je prispevala domača osnovna šola Fran Erjavca. Za uvod so se predstavili najmlajši, zadnji letnik štandreškega vrtca in prvi ter drugi razred osnovne šole, s prizorom, s katerim so ponazorili predbožični čas, ko se vse lepo pospravi, pomije in pripravi za prihod Deteta. Posrečen pri-

zor je pripravila Majda Zavavlav. Prvi skupini so se nato pridružili še ostali razredi štandreške osnovne šole in pod vodstvom učiteljice Martine Hlede lepo zapeli več božičnih melodij. Na praznovanju so sodelovali tudi učenci osnovne šole iz Vrtojbe, ki so recitacije in petje osredotočili na novoletne vsebine. Pravo presečenje je bil nastop štandreškega mladinskega zbora, ki se je ob tej priložnosti prvič predstavil. Sestavlja ga večja skupina mladih pevkin in pevcev, ki so dovršeno zapeli tri božične melodije pod vodstvom Pa-

tricka Quaggiata s solističnimi vložki Alessandro Schettino. Nastop mladega zbora je bil deležen velikega odobravanja številnih prisotnih, ki so ga nagradili z dolgim ploskanjem. Zbor je nekaj dni kasneje, na predbožični večer, oblikoval tudi doživeto pripravo na polnočnico, pri kateri je pel tudi združen zbor otrok, mladine in staršev ob spremljavi godcev.

Tudi letos se je program Praznika miru sklenil s priljubljeno Sveto nočjo v izvedbi mladinskega in mešanega zbora Štandrež. O pomenu praznovanja sta spregovorila domači župnik

Karel Bolčina in predsednik rajonskega sveta Marjan Breščak. Po prireditvi v cerkvi je sledil v veliki dvorani župnijskega doma Anton Gregorčič ogled razstavljenih slik malčkov iz vrtca in učencev osnovne šole na temo Andrejev sejem. Tudi to pobudo je podprl rajonski svet. Otroci Štandreške šole so naslednji dan obiskali najstarejše vaščane in jim s petjem ter voščili pripravili res prijetno božično razpoloženje, za kar so jim bili domačini izredno hvaležni.

Jeremitišče

V Jeremitišču pa so postavili, kot prejšnja leta,

božično drevo in lepe lesene jaslice, ki jih je oblikovala Sonja Maligoj in jih vsako leto obogatila z novimi figurami.

Baklada V nedeljo, 2. januarja 2005, pa bo po štandreških ulicah potekala dobrodelna baklada. Udeleženci se bodo zbrali ob 17. uri na trgu pred cerkvijo, od koder bodo krenili na pohod, dolg 4 km. Izkupek prodaje sveč bo namenjen ustanovi Via di Natale. V primeru dežja bo baklada, ki jo v sodelovanju s številnimi štandreškimi društvi in ustanovami prireja krajevna skupnost, potrožena na 9. januar.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL in
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

SIMFONIČNI KONCERT

BARVE SREDOZEMLJA

M. Ravel, I. Stravinskij
Romina Basso-mezzosopran, Eugenio Leggiadri Gallani-bas bariton, Miran Devetak - klavir, Orkester Arsatelier
Marco Feruglio - dirigent

Kulturni center Lojze Bratuž
Četrtek, 6. januarja 2005, ob 20.30

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

**Vljudno vabljeni na odprtje
skupinske razstave**

PRIHODNOST JE NAŠA

Svoja dela bodo predstavili:
Dimitri Brajnik, Tatjana Floreancig, Štefan Pahor,
Matej Susič, Luisa Tomasetig, Ivan Žerjal

O likovnikih bo spregovoril Jurij Paljk

Kulturni center Lojze Bratuž
Petek, 14. januarja 2005, ob 18. uri

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

40 LET DRAMSKEGA ODSEKA

SPORED PRIREDITEV

ŽUPNIJSKI DOM ANTON GREGORČIČ - ŠTANDREŽ

- Četrtek, 13. januarja 2005, ob 20. uri
PREDSTAVITEV PROGRAMA IN PUBLIKACIJE
- Nedelja, 16. januarja 2005, ob 11. uri
ODPRITJE DOKUMENTARNE RAZSTAVE
- Sobota, 22. januarja 2005, ob 20.30
**KRSTNA IZVEDBA VESELOIGRE JANEZA POVŠETA
ZA BLAGOSLOV IN RDEČE ZVEZDE**
- Nedelja, 23. januarja 2005, ob 17. uri
**PONOVITEV (abonmajška) IGRE ZA BLAGOSLOV
IN RDEČE ZVEZDE**
- Četrtek, 27. januarja 2005, ob 20.30
SREČANJE ČLANOV IN SODELAVCEV DRAMSKEGA ODSEKA
- Sobota, 29. januarja 2005, ob 20.30
SLAVNOSTNA PROSLAVA 40-LETNICE DRAMSKEGA ODSEKA

POD POKROVITELSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Ob stoletnici rojstva velikega pesnika s Krasa Srečko med vrstniki

Na fotografiji: zadnji v 3. vrsti nadučitelj Anton Kosovel, v 2. vrsti sta prvi in zadnji Miro Gorup in Miro Žvab, zadnja vrsta tretji pa je Viktor Šonc, tretji z leve v 1. vrsti je Drago Turk, četrti pa Srečko Kosovel.

Leto, v katerem poteka stoletnica rojstva našega kraškega pesnika in velikega misleca, se izteka. Veliko je bilo povedanega o njegovem življenju in delu, morda je prav, da se posvetimo spominu tudi njegovega otroštva, ko je s pobočja tomajškega griča občudoval kraško pokrajino, vsrkaval lepoto Krasa in med svojimi podeželskimi vrstniki rastele in dozoreval.

Otroške družbe Srečku ni manjkalo. V družini je bilo petero otrok in tako je bilo v njej

polno otroškega življenja.

Oče je bil učitelj in družina je stanovala v šolski stavbi, kjer se je vsak dan gnetlo po 130 otrok, samih dečkov. Tudi v bližnjih domačijah je bilo v tistih časih dosti otrok. Otroci so se podili po vasi do večerne Ave Marije, zvečer pa so se na vasi zbirali fantje in dekleta.

V družini in v sosesčini so bile njegove vrstnice pretežno deklice. Tri leta starejša sestra Anica mu je bila pokrovitelj in vzornik. Srečko je pogosto izpričal svojo veliko navezanost

na izredno ljubeznivo in tenkočutno Anico in jo ljubkovalno imenoval Anzelček. Fantovske družbe pa mu ni manjkalo v šoli. Oba učitelja, ki sta v času Srečkovega otroštva poučevala v deški šoli, Franc Črne in Anton Kosovel, sta bila stroga in zahtevna. Tudi s svojim sinom Srečkom je bil oče, nadučitelj, strog in dosleden. Srečko se je rad družil s svojimi vrstniki, potepati pa se z njimi po vasi ni smel. Zelo rad pa je s svojimi vrstniki "stregel" pri bogoslužju. Sose-

di Angeli Mihljevi se je takole pohvalil: "Sem prav vesel. Strežem pri maši. Nisem še prvi, a prihodnje leto upam, da bom. Ampak zvonim najlepše. Ko prideš drugo leto, me ne boš več poznala, ker bom imel tudi obleko od strežnika."

Na sprehodih po tomajski gmajni se je Srečko srečeval s svojimi vrstniki in se z njimi pogovarjal. Kot mladenič pa je doživljal idilo pastirskega življenja, ko je Kosovelovo kozo pasel sam in s svojimi vrstniki. Ob nedeljah je politiziral z možmi in fanti, tudi sicer so ga vrstniki pogosto obiskovali in se dolgo z njim pogovarjali.

Že kot otrok je Srečko rad nastopal na domačem ljudskem odru. Govorjena beseda in dramatizacija je bila pogosto tudi njegova igra. Kot mladenič pa je z veliko vnemo deloval v tomajškem društvu, predvsem v igalskem krožku. Obiskoval je veselice, nastopal v vlogah in režiral. O tem svojem delovanju je navdušeno pisal svojim prijateljem: "Ob osmih zvečer je veselje v društvu, polno veselih devojk in mladeničev, pojemo: Njive pa so za pšenico, a pšenica za kolače, a kolači za devojke, a devojke za junake. Potem igramo Verigo, jaz sem starec, ded Primož". V živem spominu vasi je ostala veličastna odrska predstava Miklova Zala, ki jo je režiral Srečko s svojim prijateljem Antonom Gorupom. Najstarejši se še spominjajo, kako je Srečko sodeloval tudi pri postavljanju odra iz gratun in desk, ki so jih fantje pripejali iz domačih skednjev. Toda, ko je bil oder pripravljen, kulise postavljene in so začeli z generalko, so pridrvili razjarjeni škvadristi, razgnali igralce in gledalce ter vse razbili.

Da so mu bili Tomajci pri srcu, je čutil tudi v njegovih pisnih, ko posameznike omenja in ko domače sprašuje o tem in onem. Bolele so ga izredno kritične razmere, propadanje kmetij in izseljevanje mladih. Toda slutnja prezgodnje smrti se je uresničila. Srečko je umrl star komaj 22 let. To je potrdilo Kosovelovo družino in vse Tomajce, posebno vrstnike. Zgubili so prijaznega, ljubeznivega sodelavca in družabnika. Kako so podoživljali izgubo svojega vrstnika, je opisala njegova sestra Tončka, približno takole. Vest o smrti se je raznesla kot blisk in še tisti večer so pritekla domača kmečka dekleta in mu napravila mrtvaški oder, spleta sedem velikih svežih vencev in nanesele belega cvetja za njegovo zadnjo pot. Srečkov pogreb je bil veličasten. Na pogrebem obredu so sodelovali trije duhovniki. Vsa pot od doma do pokopališča je bila posuta s cvetjem in grob je bil ves obit z belim papirjem ter je imel na dnu samo belo cvetje. Belo oblečena dekleta in dekletca so mu nosile šopke in vence.

Na pogreb so prihiteli ljudje z vsega Krasa in iz širše okolice, pa tudi študentje iz Ljubljane, ki so mu po poslovnem nagovoru spustili v grob šopek cvetja s slovensko trobojnico. Za Tomajce je bilo to ganljivo spoštovanje in iskreno žalovanje za Srečkom, za človekom, za priljubljenim domačim mladeničem, sošolcem, vrstnikom, kulturnim delavcem in sinom spoštovanega učitelja.

Vrstniki še niso poznali njegovega obsežnega pesniškega opusa. Počasi, več desetletij je bilo potrebno, da je javnost sprejela vse, kar je v svojem kratkem življenju Srečko Kosovel poklonil Krasu, Slovencem in svetu.

Kratke

Slovensko odlikovanje dr. Vladimirju Kosu

Na veleposlaništvu Republike Slovenije v Tokiu so 10. decembra letos po pooblastilu predsednika Republike Slovenije dr. Janeza Drnovška v prisotnosti Slovenk in Slovencev, ki živijo na Japonskem, svečano izročili odlikovanje Zlati red za zasluge dr. Vladimirju Kosu. Predsednik Republike Slovenije dr. Janez Drnovšek je podelil odlikovanje dr. Vladimirju Kosu ob njegovi 80-letnici za književni opus, prispevek k slovenski kulturi in jeziku v svetu ter človekoljubna dejanja na predlog Slovenske konference Svetovnega slovenskega kongresa. Po svečani vročitvi odlikovanja sta sprejem popestrila s klasično glasbo slovenski flavtist Cveto

Kobal in pianist Jakša Zlatar.

Foto: Kroma

Dr. Vladimir Kos se je rodil 2. junija 1924 v Murski Soboti. Pesmi je začel pisati že v klasični gimnaziji v Mariboru. Zaradi tega, ker je nemški okupator njegovo družino izselil v Srbijo, se je umaknil k stricu v Ljubljano, kjer je dokončal gimnazijo in začel študirati bogoslovje. Študij je moral prekiniti, saj so ga italijanski fašisti zaprli v koncentracijsko taborišče Gonars. Po

drugi svetovni vojni je emigriral in končal študij teologije in doktorat v Rimu. Po pripravi na misijonarsko delo na Irskem je pred petdesetimi leti odšel za misijonarja na Japonsko. Tam je delal kot profesor na jezuitski univerzi Sofia v Tokiu in med brezdomci ter otroki brez staršev v zavetišču predmestja Tokia, imenovanem Adači-ku.

Dr. Vladimirja Kosa nekateri kritiki ocenjujejo za največjega še živečega pesnika slovenske emigracije. Že kot begunec je izdal prvi dve pesniški zbirki. Znan je po tem, da je izdal edino do sedaj natisnjeno slovensko knjigo na Japonskem Dober večer Tokio leta 1961. Večina njegovih pesniških zbirk je izšla pri Slovenski kulturni akciji v Argentini. V domovini so njegove pesniške zbirke začele izhajati šele po osamosvojitvi Slovenije, ko se je lahko tudi sam prvič po petdesetih letih vrnil na obisk v domovino. Profesor Kos je izdal tudi dve zbirki esejev z naslovoma Eseji z japonskih otokov in Filozofija naš vsakdanji kruh.

Mohorjev koledar za leto 2005

Tradicionalni koledarji Mohorjevih družb, ki delujejo v Gorici, Celju in v Celovcu, objavljajo tudi poročila in druge prispevke, ki zadevajo vse tri sestrsk družbe. S tem naj bi simbolno prikazali in potrdili, da imajo Mohorjeve družbe, ki delujejo med Slovenci, ista verska in duhovna izhodišča in cilje. V Mohorjevem koledarju 2005, ki ga je izdala in založila Mohorjeva družba v Celju, je tako tudi nekaj prispevkov iz Goriške, Primorske, poročilo o delovanju Goriške Mohorjeve družbe. Publicist in kulturni delavec Marijan Breclj je objavil zapis z naslovom Še nekaj dodatnih dokumentov o usodi slovenske knjige pod fašistično Italijo, ki ga je posvetil pokojnemu uredniku goriških mohorjev Maksu Komacu. Avtor je zapisal, "da je bila o usodi slovenske knjige pod fašistično Italijo objavljena že vrsta zapisov v vsem povojnem obdobju, od leta 1945 dalje, kljub temu pa tega gradiva ne bo nikoli dovolj in zato je še tako droben dokument vredne objave, pa četudi so morda posamezni podatki deloma že znani iz drugih predhodnih objav." Tokrat Marijan Breclj razčlenjuje dejavnost ene izmed pomembnejših slovenskih založb, ki so delovale v tridesetih letih na Goriškem, bolj in točneje, v sami Gorici. Gre za založbo Sigma, ki ima korenine v akademskem društvu Adria.

Jurij Rosa iz pokrajinskega arhiva v Novi Gorici je objavil članek o Stanku Premrlu, skladatelju slovenske državne himne, in sicer ob štiridesetletnici smrti. Opozarja, "da se še vedno dogaja, da skladatelja himne Stanka Premrla v sredstvih javnega obveščanja, na proslavah in ob drugih priložnostih, zamenjujejo z njegovim nečakom Jankom Premrlom - Volkom iz iste hiše, kar kaže na pomanjkljiv odnos do velikih osebnosti naše kulture in tudi naše državne istovetnosti. Prešernove besede brez Premrove glasbe niso državna himna, državna himna pa je sama Premrova glasba."

Prispevek o delovanju Goriške Mohorjeve družbe v letu 2004 je napisal njen tajnik Marko Tavčar. Gre za natančen in dokumentiran prikaz, predvsem o knjižnih izdajah Mohorjeve družbe. Tavčar je zapisal, "da je bilo leto 2004 v delovanju Zadruga Goriška Mohorjeva v znamenju velikih tehnoloških novosti pri tedniku Novi glas in iskanja izhodov iz finančnih težav, ki so predvsem posledica zamud pri izplačevanju javnih prispevkov za založniško dejavnost. Obenem pa je bilo tudi leto lepih zadoščenj ob odzivih na periodične in knjižne izdaje." Goriška Mohorjeva družba se zaveda, je še zapisal Marko Tavčar, "da je v sedanjem času, ko je Slovenija vstopila v Evropsko zvezo in se torej postavljajo temelji za novo doživljanje tega prostora, važno, kot so poudarili tudi naši škofje ob prelomnih dogodkih 1. maja 2004, da se v teh trenutkih "prepoznavamo v sporočilu skupnega oglejskega duha" skupne Cerkve, katere nasledniki se čutimo. Padec zadnjih pregrad - za zdaj le tistih gospodarskih in trgovinskih, v kratkem pa tudi medčloveških - spominja na zgodovinsko poslanstvo, ki teži k združevanju v različnosti."

V koledarju Mohorjeve družbe v Celju za leto 2005 je objavljen tudi seznam naročnikov redne letne knjižne zbirke po škofijah, arhidiakonatih, naddekanatih in dekanijah v letu 2004. V Sloveniji je bilo omenjenih naročnikov skupaj 6.849, od tega na Primorskem oz. v koprski škofiji 738. M.

Mira Cencič

radiatorski vlažilnik in čistilnik

AIRMAG

- vlažnost zraka se poveča na 40 do 60 % Rv
- zrak vlaži s hlapi, ne s paro
- v 24 urah izhlapi do 3 litre vode
- deluje brez električnega toka
- ugodno vpliva na počutje
- klinično preizkušen na Golniku
- dolžina vlažilnika: 50 in 80 cm
- cena vlažilnika: 5.300,00 in 6.200,00 SIT

Izdeluje: TIMAG d.o.o., Kebetova 8/b, Ljubljana,
tel/faks 01/505 21 46, airmag@siol.net, www.airmag.si
Prodajajo trgovine: MERKUR in SANOLABOR
po vsej Sloveniji

PRIPOMOČEK ZA ČIŠČENJE, VLAŽENJE IN IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI SOBNEGA ZRAKA

Pri ogrevanju bivalnih prostorov z radiatorji je zaradi suhega ogrevanja vlažnost zraka izredno majhna. Meritve so pokazale, da je v tem času zrak v bivalnih prostorih segretil na 22°C le do 20%Rv, normativi pa določajo za te prostore 40-60%Rv (relativne vlage).

Slovenski, patentno zaščiten radiatorski vlažilec in čistilec sobnega zraka AIRMAG je na največjem sejmu inovacij v Pittsburghu - ZDA, leta 2000, dobil zlato medaljo za učinkovito reševanje tega problema. Kljub svoji enostavnosti, ali pa ravno zato, učinkovito izboljša kakovost sobnega zraka s tem, da vlažnost zraka z izhlapevanjem vode dvigne na idealnih 50 do 55% Rv (relativne vlage), istočasno pa zrak delno očisti škodljivih emisij - hišnega prahu.

V naših prostorih, po fizikalnih zakonih, v kurilni sezoni kroži suh zrak in v njem delci, ki so za dihala škodljivi in jih s tako kroječim zrakom vdihavamo. To termiko zraka pa izkorišča naprava AIRMAG za svoje delovanje.

V radiatorju segret in osušen zrak se usmeri v vzdolžno odprtino v sredini naprave, kjer se z zaslonom preusmeri v površino vode v obeh koritih naprave. Tu se zrak ob dotiku vode navlaži in razprši. Voda se zaradi stalnega pretoka zraka (prepih) nikoli ne segreje za več kot par stopinj nad temperaturo zraka v prostoru. To pa pomeni, da naprava, iz katere izhlapi tudi do 3 litre vode dnevno, vlaži zrak v področju izhlapevanja in ne izpačenja, kjer so temperature znatno višje.

Iz zračnega toka, ki ga zaslon naprave preusmeri v vodo, se zaradi gravitacije izločijo v zraku plavajoči delci; pline in druge snovi pa ob dotiku z vodo le-ta v precejšnji meri absorbira. Čiščenje usedlin v napravi je enostavno in hitro s Citronko, to je s citronske kisline.

Naprava AIRMAG je na radiator pritrjena s stranskimi nastavljivimi nogicami in permanentnima magnetoma. Magneta sta obratno polarna, kar pomeni, da preko radiatorja ustvarjata magnetno polje in na ta način namagnetita izhajajoče vodne hlapce, s tem se ustvarjajo tiste lastnosti zraka, ki so značilne za atmosferski zrak v naravi, torej na prostem, kar dokazano koristi našemu zdravju in počutju.

Izboljšanje kakovosti sobnega zraka ugodno vpliva na alergijska vnetja nosu in grla, ki po nekaj letih pri določenih bolnikih rade preidejo na dihala oz. pljuča. Enako ugodno vpliva na astmatike in bolnike s kroničnimi boleznimi dihal, ki so v zimskem času zaradi klimatskih razmer bolj ogroženi. Vnetja oči, kot posledica suhega in zaprašenega zraka v bivalnem prostoru, se znatno zmanjšajo, kar še posebno občutijo ljudje, ki uporabljajo kontaktne leče. Podobno velja tudi v preventivne namene pri osebah, kjer so že bile v družini podobne bolezni in pri osebah, kjer je morda bolezen dihal v začetnih stopnjah ali v obliki akutne prehladne bolezni zimskega obdobja.

Vidno se bodo odzvale na povečano vlažnost zraka tudi sobne rastline, ki se razrastejo tudi v zimskem času brez posebne nege. Hvaležnost pa pokažejo z lepšim videzom in večjo živahnostjo tudi domače živali, ki le s težavo prenašajo suh in zaprašen zrak v prostoru.

Po mnenju prof. dr. sci. Erna Mušič dr. med., vodje pulmo-loškega in alergološkega oddelka na kliničnem oddelku za pljučne bolezni in alergijo na Golniku, je vlažilec primeren za namestitve v sobah bolnih in zdravih ljudi, tako zaradi zagotavljanja relativne vlažnosti zraka kot tudi zaradi odstranjevanja škodljivih delcev iz zraka.

Kulturna panorama

Večer v spomin na prof. Martina Jevnikarja

Prvi ponedeljkov večer Društva slovenskih izobražencev v Trstu v novem letu 2005 bo 10. januarja, ravno na prvo obletnico smrti njegovega dolgoletnega vidnega člana prof. Martina Jevnikarja. Zato bo društvo posvetilo večer enemu izmed najljubših delovnih področij rajnega profesorja, literarnega zgodovinarja in urednika - zamejskemu slovstvu. Ob okrogli mizi z naslovom Naša "zamejska književnost" v času odmiranja mej bo govor o dosedanjem prispevku slovenskih ustvarjalcev v Italiji k skupni slovenski literarni zakladnici, o njihovi trenutni umetniški moči in perspektivah, o vrednotenju in odmevnosti dela zamejskih pesnikov in pisateljev. Na sporedu bo tudi slavnostni trenutek, saj bo generalni konzul Republike Slovenije v Trstu Jože Šušmelj vdovi po prof. Jevnikarju v Peterlinovi dvorani izročil visoko slovensko odlikovanje, Red za zasluge, ki ga je predsednik republike dr. Janez Drnovšek nedavno posmrtno podelil prof. Martinu Jevnikarju "za vsestranski prispevek k slovenski kulturi in slovenstvu ter za vsa dejanja v dobro Slovencev v Italiji", kot je zapisano v obrazložitvi predsednikovega ukaza o podelitvi odlikovanj z dne 28. oktobra 2004.

Izšla Mladika št. 8/9

V predbožičnem tednu je izšla dvojna, osma - deveta številka mesečnika Mladika z mladinsko prilogo Rast. Uvodna misel je namenjena nedavnim izidom slovenskih upravnih volitev, ki so spremenile sestavo vlade v Ljubljani. Kaj pa slovenske manjšine lahko pričakujejo od sprememb v matici? Pozornost in več moralne ter materialne podpore, pravi uvodničar, večji interes slovenskih medijev do dogodkov in problemov v manjšinskem življenju, predvsem pa sistematično vključevanje manjšinskih kulturnih, šolskih ter gospodarskih ustanov in organizacij v odgovarjajočo mrežo javnih ustanov in matic.

O stanju na Goriškem po padcu ekonomskih meja med Italijo in Slovenijo in o načrtih za Evroregije razmišlja Adrijan Pahor. Kulturno sodelovanje med slovenskimi ustanovami tostran in onstran meje po njegovem še vedno uspešno deluje ali pa se celo še poglablja. V literarnih rubrikah se objavlja novela Hermina Alenke Bezljaj in izbor pesmi Miljane Cunta. Sledi dvaindvajseto nadaljevanje romana Čarodejke, pesem Dekle in Mariborska drevesa Sama Resnika in poezije Vladimirja Kosa. V Spominih na očeta obuja Peter Merku' trpko zgodbo hišne pomočnice Dragice Švara. Ivo Jevnikar se spominja primorskega padalca Iva Božiča, ki je preminil pred nedavnim, in objavlja govor padalca Stanislava Simčiča pred odprtim grobom prijatelja in rojaka. V rubriki Numizmatika opisuje Mitja Petaros barvane kovance, ki so si jih najprej zamislili v Avstraliji. V Orehovi skrinji je tokrat Bruna Pertot dobila kupoprodajno pogodbo iz leta 1901, napisano v slovenščini, za nakup zemljišč v Barkovljah pri Trstu, in štirijezični zemljiški list, ki ga je leta 1917 izdala gospodarka Avstro-Ogrska prav tako v Trstu. Objavlja se zapis o izidu multimedijskega slovensko-italijanskega in italijansko-slovenskega slovarja elektronike, elektrotehnike in informatike, ki je izšel pri Slovenski prosveti v Trstu v okviru pobude Interreg III A Italija - Slovenija 2000-2006. Na zadnjih straneh revije je še bogata bera novic iz zamejstva, zdomstva in matic in zadnji del opisa Obiska slovenskih župnij v Nemčiji, ki ga je opravil knjižničar Marjan Pertot med službenim potovanjem v iskanju zdomskih publikacij. Mladi pisci Rasti objavljajo poročilo o poteku mladinskega manjšinskega seminarja Euroburja 2004, ki se je odvijal v Zgoniku pri Trstu, z izborom mnenj udeležencev, in o posvetu Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu o priložnostih za mlade zamejce in izseljence. Objavljajo se nagrajene poezije na mladinskem literarnem natečaju Slovenskega kulturnega kluba.

Srečanje slovenskih in italijanskih pesnikov v Gorici

V Gorici je bilo 13. decembra celodnevno srečanje med slovenskimi in italijanskimi pesniki, ki ga je organiziral goriški pesnik Alberto Principis v sodelovanju s tržaškim PEN klubom in goriškima občinsko in pokrajinsko upravo. Pesniki z obeh strani državne meje Silvio Cumpeta, Claudio Grisancich, Marko Kravos, Claudio H. Martelli, Vida Mokrin Pauer, Luciano Morandini, Marina Moretti, Aleksij Pregarc (na sliki), Mary Barbara Tolusso, Alberto Principis in Jurij Paljk so zvečer na goriškem gradu brali v slovenskem in italijanskem jeziku, pomagali so Mariolina De Feo ter Sara Hoban in Aldo Rupel, ki je skrbel za prevajanje. V jutranjih urah pa so dijakom v goriškem avditoriju zavrteli film goriškega Kinoateljeja o Darku Bratini in Fulviu Tomizzi, v popoldanskem času pa so v Državni knjižnici v Gorici Ciril Zlobec, Alberto Principis, Luciano Morandini, Jože Dolmark, Jurij Paljk, Marina Moretti in drugi spregovorili o mejah v pesništvu in sodobnih izzivih, ki jih pred pesnike postavljata novi čas in današnja družba. Srečanje naj bi v prihodnje postalo tradicionalno.

Foto: JMP

Razstava bo v Tolminskem muzeju odprta do 20. januarja

Nevsiljiva lepota akvarelov Andreja Kosiča

Andreja Kosiča, znanega goriškega trgovca in slikarja, poznamo že vrsto let, saj sledimo njegovemu umetniškemu delu že desetletja, pred časom pa smo o njem veliko pisali tudi zaradi njegove okrogle obletnice, kar petih razstav in izdaje večje monografije, ki je slikar na žalost prej še ni

Foto: JMP

imel. Vemo tudi, da je Andrej Kosič izjemno delaven slikar, pravzaprav človek, ki ima najraje slikarstvo, ki mu ni samo konjiček, saj si sicer ne bi mogli predstavljati njegovega bogatega opusa brez velike ljubezni do družjenja s čopiči in predvsem pa seveda z naravo. Prosti čas, ki ga ima danes več kot nekoč, ker njegovih petero otrok zgledno nadaljuje njegovo delo v različnih trgovinah v Gorici, Andrej Kosič posveča slikarstvu in zato ne preseneča dejstvo, da tudi veliko razstavlja, predvsem nova dela, ki se navezujejo seveda na prejšnja, a zanje lahko rečemo, da imajo neko notranjo svežino in prečiščenost, ki preseneča.

Andreja Kosiča si ne moremo predstavljati brez tehnike akvarela, v kateri je dosegel tako odličnost, da je prav zaradi te svoje prelestno dovršene tehnike po-

stal najbolj znan kot akvarelist in zato ni naključje, da ga je umetnostna zgodovinarica Verena Koršič Zorn uvrstila v sam vrh slovenskih akvarelistov v znanem eseju, v katerem je pripravila pregled vsega njegovega dela. Pa

vendar bi Andreju Kosiču naredili veliko krivico, če bi ga imeli samo za akvarelista, saj je naredil lepa umetniška dela trajne vrednosti v tehniki vitraža, olja na platno in v drugih likovnih tehnikah, znane pa so tudi njegove poslikave za naše cerkve, kar daje njegovemu delu patino plemenitosti in zlahtne tradicije našega prostora.

Zato ne preseneča njegova sedanja razstava v Tolminskem muzeju, ki si jo lahko ogledate do 20. januarja 2005. Razstavo akvarelov za Tolminski muzej je naš umetnik pripravil v sodelovanju z umetnostno kritičarko Anamarijo Stibilj Šajn, ki je podala kritično predstavitev; umetnik pa razstavlja tudi nove akvarele, vse ugašene na njemu in nam ljubo slovensko krajino. Zapisali smo, da Kosičevo delo

zadnjih let odlikuje prečiščenost, ki se kaže tako v do konca dovršeni likovni tehniki kot tudi v izbiri motivov in barvne palete, ki postaja vse bolj nežna, skorajda prosojna, vedno bolj zato tudi lirična.

Slikarjev zamah s čopičem je lahko tudi dovršen in gotov, slikarju pa uspe skozi slikanje narave in njenih izrezov v tehniki akvarela vdahniti v svoja dela tudi tista notranja občutja, ki navadnemu opazovalcu narave običajno ostanejo prikrita. Oglejte si razstavo, ker je vredna ogleda!

JUP

Vipolže/Galerija Hrast

Olja na platno Marka Faganela prvič na ogled

Marko Faganel iz znane goriške slikarske družine razstavlja v gradu Vipolže v galeriji Hrast, ki si jo prizadevajo tamkajšnji mladi kulturniki postaviti na trdne noge, potem ko so jo odprli leta 1999 ob Dnevih vina in poezije.

Če je za nepoznavalce lahko slikarska razstava Marka Faganela presenečenje, pa za tiste, ki pobliže poznamo družino slikarja Roberta Faganela, v kateri je že dozorel slikar in arhitekt David Faganel, prese-

nečenje ne more biti, saj je tudi Marko obiskoval umetnostni licej v Gorici, kot je tudi vedno delal v očetovi restavratorski delavnici-stari-narnici-ateljehu, kjer se je že od mladih nog naučil restavrirati, predvsem pa slikati in ceniti umetnost. Zato njegova razstava ni prese-

nja, ki pa po svoje nikdar ne škodi. Razstava je lepa in je že druga samostojna razstava mladega goriškega umetnika letos. Po Ivanu Žerjalu se torej predstavlja še Marko Faganel s svojimi slikami v tehniki olje na platno; tudi on je presenečenje za vse, ker njegova likovna de-

niku ne škodi. Skorajda ni mogel mimo narave, v kateri ostajata tako oče kot brat, a za razliko od njiju je Marko Faganel dosti bolj sodoben, vpet v današnji čas, saj so njegova dela, ki so zvečine pejzaži briške krajine, na meji med figuraliko in abstraktnim slikarstvom današnjih dni. Odlikuje jih izjemna čistost, enostavna, a od-

la delujejo zelo umirjeno, zrelo, premišljena so, zraven tega pa imajo še tisti mladostni nadih svežine, ki gotovo umet-

lična kompozicija, barve so zemeljsko ugašene in tople. Odlično in tako naprej!

JUP

Nova Gorica / Hit paviljon

Intimistično slikarstvo Matjaža Kocbeka

Matjaž Kocbek je pesnik. Rodil se je v Ljubljani leta 1946, študiral je svetovno književnost in literarno teorijo. Nekaj let pa se intenzivno ukvarja s slikarstvom. Lani je razstavljal v Obalnih galerijah, letos v ljubljanski galeriji Eqrna. V Hit paviljonu predstavlja sedaj svoj novi opus.

Kustos Obalnih galerij, Andrej Medved, je Kocbekovo delo označil za "intimistično" slikarstvo. V njem ni ničesar, kar bi gledalce usmerjalo k sporočilu izven slike, h kakšnim spoznanjem, idejam. Glavna vloga je prepuščena barvam, nanesenim kar v več plasteh. Energična, že skoraj divja po-

teza intenzivnih in kontrastnih tonov vsebuje avtorjeva notranja doživetja. Matjaž Kocbek se izraža kot vitalna, igriva osebnost z neulovljivo domišljijo. V slikah je nekaj fantastičnega, presenetljivega, nekaj, kar izražajo tudi njegove poezije. Če je sploh mogoče ali smiselno iskati vzporednice med slikami in verzami samo zato, ker so delo enega in istega človeka. Saj ni to vsebinska podobnost, ampak bolj čustveno doživljanje sveta, energija, ki jo lahko bremo med vrsticami. V njegovi poeziji ni sentimentalnosti, moraliziranja. Vedno je neposredna, tudi paradoksalna, večkrat je v njej napetost, kot na njegovih platnih. Kako pa da se sploh nekdo, ki se že izraža z besedami, od-

loči, da bo vzel v roke čopič. Ali čuti potrebo, da bi se izpoval se v barvah? Da bi lahko kakšen odtonek samega sebe tako bolje doživil, se dopolni? Mogoče so to vprašanja brez odgovora ali z nešteto odgovori, kar je na koncu isto. Svoje mnenje bi lahko povedal umetnik sam, vendar bi to ne bilo dokončno, saj so dela zaživel v lastnem življenju, ko jih je prepustil gledalcem, bralcem in s tem dovolil vsakemu osebno interpretacijo. Verjetno je v človekovi naravi, da bo, ko vidi sliko in ve, da je ista oseba tudi nekaj napisala, vzel v roke knjigo in bral ali obratno, si bo njegov bralec želel ogledati tudi slike. Dane Zajc je v predgovoru eni Kocbekovih pesniških zbirk zapisal, da "je pesem slika iz besed". Potem je lahko tudi slika pesem iz barv, kar bi dela na tej razstavi prav gotovo lahko bila. Vsaka od teh dveh zvrsti lahko živi sama zase, tudi če sta obe nastali izpod prstov Matjaža

Kocbeka. Nista odvisni ena od druge in bi lahko različni gledalci - bralci čisto drugače doživljali in ne bi videli nobene skupne točke med njima. Ravno v tem je čar, svoboda človeka, ki se postavi pred sliko, tekst.

V Kocbekovih poezijah se pojavljajo tudi ideje o umetnosti. V nekaj verzih je razmišljal o barvah. Saj ni nujno, da je takrat že slikal, mogoče se teh svojih besed niti ne spominja in so sploh vzete iz konteksta, pa vendar: *Barve imajo svoj vonj, bolečino in radost. Barve imajo svoje besede - tanke, izbrušene, nevidne, vreščice in tihe. Samo spomina nimajo barve, razen ene same, kraljice barv. Oktobra špricnejo, kot v smrt-nem krču, potem je samo še odmev in hladen izbris. In ta spi ali vrešči v večji roki slikarja.*

Katarina Brešan

Kratke

Božični spomini v Nabrežini

Že zelo zgodaj je občinska uprava razsvetlila drevesa na trgu in pred občino. Prav tako krasi zvonik štiri metre velika zvezda. Tudi veliko hiš je okrasilo svoja pročelja z lučkami. V hiši Iga Grudna je bil "mercato Agmaen" v korist bolnim otrokom. V društveni dvorani pa je bila nameščena razstava prijaznih okraskov za božični čas, ki so bili tudi na prodaj. Pred cerkvijo so skavtinje "prodajale" rdeče božične rože v korist bolnim. V župnijski dvorani pa je bila tudi božičnica z nastopom šolske mladine, ki je nastopila s pesmijo in recitacijami. Nabrežinska godba je tudi letos izvajala svoj tradicionalni božični koncert v telovadnici. V cerkvi lahko občudujemo velike jaslice v "kraškem okolju": skavtinje so pred Božičem prinesle betlehemske luči, ki gori v cerkvi. V župnijski dvorani pa je na ogled vsakoletna razstava. Letos je še večja, saj gosti kar 35 jaslic. Razstava bo na ogled še 1., 2. in 6. januarja.

ZSKD - Nativitas / V novo leto s kantato Ubalda Vrabca v Miljah

Tradicionalni novoletni koncert v miljski stolnici, ki ga organizira Zveza slovenskih kulturnih društev v sodelovanju z deželnim zborovskim združenjem USC, JSKD in Društvom Slovencev miljske občine, se bo odvijal 9. januarja 2005 ob 15.30. V zadnji praznični večer bo navzoče uvedel MePZ Skala-Slovan Padriče-Gropada pod vodstvom dirigenta Hermana Antoniča s štirimi božičnimi skladbami. Trobilna skupina Pihalnega orkestra Ricmanje pod mentorstvom Flavija Sgubina bo nastopila s potpurijem božičnih fantazij. Sledila bo kantata Ubalda Vrabca na besedilo Vinka Beličiča "Božični sijaj", ki jo bodo oblikovali: MePZ Slovenec-Slavce Boršt-Ricmanje (dir. Danijel Grbec), MePZ in MIPZ Fran Venturini (dir. David Žerjal za mešani in dir. Boža Hrvatič za mladinski zbor) ter kvartet Pihalnega orkestra Ricmanje pod taktirko Marina Marsiča. Ob priložnosti bo združene zборе in glasbenike vodil Danijel Grbec. Zaključek koncerta in adventno-božičnih praznikov bo slavnostno zaokrožila skupna skladba vseh nastopajočih. Vljudno vabljeni na praznično pevsko srečanje!

V nedeljo, 2. januarja 2005, ob 16. uri

bo v župnijski cerkvi v Nabrežini tradicionalni

KONCERT BOŽIČNIH PESMI

Nastopal bo Združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, ki ga vodi Edi Race.

Sledili bodo govor, nagrade družinskih jaslic in blagoslov v sklopu leta Sv. Evharistije.

Toplo vabljeni!

Društvo slovenskih izobražencev

V Peterlinovi dvorani o veri, poeziji in glasbi

Društvo slovenskih izobražencev je imelo v ponedeljek, 20. decembra, na sporedu pester večer, ki je bil prežet z duhovno, glasbeno in likovno razsežnostjo. Najprej je predsednik DSI, Sergij Pahor, uvedel v razstavo slikarskega opusa Edija Žerjale. Na stenah Peterlinove dvorane so namreč izobešena dela, ki sodijo v najnovejšo produkcijo domačega umetnika. Slike, ki so nastale v razdobju treh let (2001-2004), se popolnoma posvečajo morski tematiki oziroma razmerju, ki ga človek ima do morskega sveta in obratno. Osrčje božičnega ponedeljkevega večera je predstavljala duhovna misel tržaškega škofa Evgena Ravignanija, ki se je v svojem govoru obrnil na tiste, ki hodijo po življenjski poti misleč, da je vera nekaj preživetega in do katere nimajo pristnega sodelovanja; dovolj jim je namreč imeti določen odnos in spoštovanje do verske tradicije. No, ravno tem ljudem je škof Ravignani namenil sledeče besede: "Tudi ti ljudje pričakujejo Nekoga, da jim prinese resnico, ljubezen, mir; Besedo, ki je meso postala in med nami prebivala (Jn 1, 14)." Mlajši člani Radijskega odra so pod mentorstvom izkušenega režiserja in igralca ter pesnika Aleksija Pregarca oblikovali

recital božične in duhovne poezije domačih, zdomskih pa tudi slovenskih in italijanskih pesnikov. Večerni pesniški utrinek, ki ga je obogatila glasbena kulisa Anastazije Purič, je nosil naslov Psalm življenju. Na zadnjem večeru DSI v iztekajočem se letu so predstavili tudi ploščo, ki jo je posnel mešani pevski zbor Jacobus Gallus pod vodstvom dirigenta Janka Bana. Slednji, ki je na začetku letošnje sezone prepustil dirigentsko palico zbora Gallus novemu zborovodju Matjažu Ščeku, je sam spregovoril o pomembnem načrtu, ki so ga omogočile Glasbena matica, Slovenska prosveta, Zveza cerkvenih pevskih zborov, Zveza slovenskih kulturnih društev in Mladika. V zgoščenki z naslovom Božično pričakovanje je zbranih enaindvajset napevov naših primorskih avtorjev in ravno zato predstavlja plošča pomembno antologijo glasbenega ustvarjanja v naših krajih. V cd-ju si sledijo skladbe na temo Jezusovega rojstva Venturinija, Grbca, Maliča, Vrabca, Vodopivca, Hareja, Slame, Daneva in Merkuja. Predsednik DSI Sergij Pahor je nazadnje izrekel vsem prisrčen pozdrav v tem prazničnem času in povabil občinstvo, naj ponovno obišče Peterlinovo dvorano 10. januarja, ko bo na sporedu novo predavanje.

Pesniški večer v Kulturnem domu

"Kruh je sveta stvar"

Cikličnost pojavov, misli, vrlin; iz kruha v kruh, preko spominov in ironije. Vse te razsežnosti so se vrstile, večkrat v hitrem, prehitrem zaporedju v mali dvorani Kulturnega doma v sredo minulega tedna, ko je bil na sporedu prvi pesniški večer letošnje sezone. Prireditelj kulturnega niza, Janko Petrovec, je v gosteh imel pesnika in odgovornega urednika našega tednika Jurija Paljka, ki se je z neposrednostjo svojega značaja nepristransko predal oceni dobro obiskane dorane, ki se je v toplini mojstrsko postavljenih luči najprej predala poslušanju njegovih poezij; slednje sta interpretirala Petrovec sam in Lučka Počkaj, tržaški publiki dobro poznana bivša članica igralskega ansambla SSG. Občinstvu se je Paljkov pesniški svet prikupil predvsem zaradi njegove jasnosti, lastnosti, ki je poeziji večkrat tuja. Jasnost v mislih

in preprostost v besedah: temelja menda, na katerih je slonelo Paljkovo otroštvo na

nes pesnik živi z družino na jugu furlanske nižine oziroma "duhovne puščave", kot je Paljk nenehno ponavljal Petrovcu v njunem kasnejšem pogovoru. Kje torej živimo?

Foto Kroma

Vipavskem, na kmetih. Tak svet je bil in ga več ni, ne na rojstnem podežlju, ne med ljudmi in niti v kraju, kjer da-

"V razdrobljenem svetu, kjer pogrešam toplino in solidarnost. To se najbolj opaža ravno v tem božičnem času, ko

vsi stremijo le po nakupih. Naj jasno povem, da ne idealiziram kmečkega sveta, vendar vistem okolju so nekateri simboli takrat še obstajali. Danes smo namreč priča razmahu Vattimove teorije o šibki misli, ki je prodrla na vseh ravneh." Oprijem pred tovrstnim razčlovečenim okoljem pa ostaja pot, ki vodi od prave, iskrene pesniške besede preko materinskega jezika do slovenstva. "Brez slovenske besede bi fizično res ne mogel živeti", je poudaril avtor. "Poezija je neke vrste molitev in lahko moliš edinole v materinem jeziku. Slovenstvo predstavlja nekaj več od tega, kar smo si pripravljeni priznati, in v zamestvu se moramo zavedati, da kot manjšina ne bomo mogli obstajati, če nimamo domovine za seboj!" Naj k temu še doda podpisani po svoji presoji najlepši stavek, s katerim je gost večera zaobjel svoje razvejano življenje in strnil v nekaj besedah Prešernov topos slovesa od mladosti: "Ko greš z doma pri 15 letih, se domov lahko le vračaš, nikdar več pa se ne vrneš".

IG

Gregorčičeva dvorana Predstavitev publikacije

Jadranski koledar 2005

Naslovnica novega Jadranskega koledarja za leto 2005 je že sama po sebi dovolj zgovorna: na sinjem nebu lebdi namreč jeklena plošča, podobna vesoljskemu letelcu predmetu. Če pa jo pobliže pogledamo, spoznamo, da je ta predmet tisti, ki stoji sredi Vechietovega mozaika pred Svetogorsko železniško postajo in nakazuje mejno črto med nekdanjim vzhodom in zahodom; od 1. maja letos pa simbolizira ta mejni limit novo pot, ki se je pričela z vstopom Slovenije v Evropsko unijo. Ni torej težko si predstavljati

vsebinsko letošnje publikacije Založništva tržaškega tiska, ki se v veliki meri posveča ravno vstopu matične domovine v razširjen evropski ansambel. Kot pa je poudarila urednica letošnjega Jadranskega koledarja, Elizabetta Tomsic, je širitev EU vzeta v pretres predvsem v luči pomena, ki ga je ta geopolitični premik imel za naše območje. Relacija, po kateri si sledijo zapisi številnih sodelavcev različnih izobrazbenih in delovnih področij, gre od širšega prostora do mikroelementov naše družbe. Veliko je pisanega o političnih, kulturnih, športnih in šolskih

Foto IG

problematikah naših krajev. Zbornik najodmevnejših dogodkov minulega leta, ki ga je grafično oblikoval Studio Link iz Trsta, predstavlja obenem sklop minule sezone ZTT. Kot je

poudaril Ace Mermolja, je koledar v hudih finančnih okoliščinah omogočilo ministrstvo za kulturo Republike Slovenije, del sredstev pa je prispevala dežela F-Jk.

Slovensko zdravniško društvo Trst-Gorica

Občni zbor in Martinov izlet na Madžarsko

V petek, 10. decembra, so se člani Slovenskega zdravniškega društva zbrali v restavraciji Križman v Repnu na 10. občnem zboru. Društvo nima namreč svojega

Pavlice. Društvo deluje že 22 let in skrbi predvsem za to, da se člani, zdravniki, zobozdravniki, veterinarji in farmacevti, izobražujejo v zdravstveni stroki, in to

že postalo srečevanje s koroškimi kolegi. V začetku poletja prireja SZD že nekaj let izlet po Koroški, v jeseni pa gosti na Tržaškem oz. Goriškem koroške kolege, ki navadno pripeljejo s seboj tudi predavatelje. Na prigovarjanje SZD Trst-Gorica so

sedeža, ker bi le-ta pomenil preveliko finančno breme. SZD se namreč vzdržuje samo s članarini svojih članov. Odbor se je do upokojitve predsednika dr. Rafka Dolharja sestajal v njegovi ambulanti, sedaj pa je imel že nekaj delovnih srečanj v ambulanti dr. Pavla

tudi v materinem jeziku. Daje jim priložnost, da se na družabnih srečanjih spoznajo med seboj. Mladim začetnikom nudi strokovne nasvete za vključitev v zdravstveni ustroj. Goji tudi stike z zdravniki v matični domovini. Od tod prihajajo večkrat predavatelji. Tradicionalno je

tudi koroški kolegi ustanovili podobno društvo na Koroškem. Vsakoletno martinovanje je navadno povezano z izletom v Slovenijo in obiskom tamkajšnjih termalnih zdravilišč. Letošnje pa je preseglo ta ustaljeni okvir, ker je bil izletniški cilj Monošter (Szentgotthard) na Madžarskem

in obisk pri porabskih Slovencih (na sliki: izletniki pred Čardo Tanya). V tem kraju deluje od l. 1998 Slovenski kulturni in informativni center; sedež ima v prenovljenih prostorih nekdanje tovarne svile. Predsednik Jože Hirnok je orisal delovanje tega slovenskega doma, v katerem so pisarne Zveze Slovencev na Madžarskem. Pod okriljem te Zveze deluje štirinajst odraslih in otroških ljubiteljskih skupin; tu so razstavniki prostori, uredništvi časnika Porabje in Radia Monošter. V poslopju Slovenskega kulturnega in informativnega centra sta tudi hotel in restavracija Lipa z okusno opremljenim salonom. Prav tam so zamejski zdravniki imeli Martinovo večerjo s kulturnim programom. Vokalna skupina Ljudske pevke iz Monoštra je izvajala vrsto slovenskih narodnih pesmi v porabskem narečju. Pa povrnimo se na decembrski občni zbor. Izčrpnemu poročilu o delovanju SZD, ki ga je posredoval dr. Marjan Spetič, je sledil poseg dr. Erike Fonda o finančni sliki društva. Razrešnici, ki jo je v imenu nadzornega odbora podal dr. Cveto Ukmar, so sledile volitve. Za predsednika je bil potrjen dr. Rafko Dolhar, v izvršni odbor so bili izvoljeni: dr. Elvira Kalc Feri, dr. Katja Lavrenčič, dr. Oskar Volpi, dr. Marjan Spetič, dr. Živko Lupinc, dr. Erik Sardoč in dr. David Kocjančič, v nadzorni odbor pa dr. Cveto Ukmar, dr. Pavel Pavlica in dr. Miran Dolhar.

MK

Muzej Revoltella

Predstavitev restavriranih umetnin

Zgodba umetnin (govor je o 21 platnih, bronastih in lesenih kipih Gianbattista Tiepola, Paola Veneziana, Alviseja Vivarinija in drugih umetnikov), ki so nastale

še...?) v lasti koprške Cerkve in muzeja, dokler jih niso Italijani leta 1940 odnesli iz slovenskih obmorskih mest v notranjost italijanskega ozemlja, da bi jih rešili vojnih nevarnosti, se bo morda v kratkem prevesila v pravo diplomatsko afe-

pri dveh nasprotnih si stališčih, s katerima smo bili seznanjeni v avditoriju muzeja Revoltella minuli teden na predstavitvi restavriranih umetnin beneških mojstrov, ki so celih 60 let samevale v načrtni pozabi v rimskih palačah. Razstavo bi morali ponuditi občinstvu na ogled v tržaških muzejih meseca aprila prihodnjega leta.

Prvo stališče je torej zavzel umetnostni kritik Vittorio Sgarbi, ki je bil glavni pobudnik ponovnega odkritja dragocene zapuščine in jasno izrazil, da "lastništvo umetnin pripada brez dvoma Italiji. To so neoporečno dokazali pristojni uradi na Zunanem ministrstvu. O tem nimamo kaj razpravljati! Danes nismo tu, da bi dokazovali, kako si lastimo to, kar ni naše, drugače bi lahko načeli splošno vprašanje lastništva

muzejev vsega sveta, ki imajo nešteto umetnin iz vseh koncev in krajev. Ne gre za spor med Italijo in Slovenijo: pravo namreč jasno nakazuje zaledje mojih trditve". Bivši podtajnik na kulturnem ministrstvu pa je tudi dodal, da "bi lahko nekega dne prišlo do novih dogovorov med italijansko in slovensko državo, ki bi obrodili nov sporazum o namestitvi umetnin na kraj, od koder izvirajo". Odvetnik Jože Skerk, velik ljubitelj, mecen in poznavatelj umetniškega sveta, ki je bil na srečanju med občinstvom prisoten po pooblastilu koprškega škofa Metoda Piriha, je natančno sledil Sgarbijevi razpravi, takoj po končani predstavitvi pa nam izjavil, "da ta dela niso bila nikoli razlaščena; večino ma so bila odvzeta na reverz in te razlaščenci še hranijo; ob enem Sgarbi na vprašanje, po katerem zakonu je Italija razlaščila cerkvene inštitucije in se be razlaščila za lastnika, ni vedel odgovoriti". Pričakujemo sedaj razplet zagonetnih okoliščin.

Igor Gregori

Foto IG

med leti 1355 in 1789 na primorski obali in ki so bile (in so

ro med Italijo in Slovenijo. Za zdaj se zadeva zaustavlja le

Medmanjšinsko sodelovanje Interreg IIIA

Uspešna izpeljava evropskih projektov

Leto, ki se polagoma izteka, bo v medmanjšinskih odnosih med našo slovensko stvarnostjo v Italiji in italijansko v Sloveniji ter Hrvaški ostalo zabeleženo kot obdobje pomembnih sodelovanj, ki so nastala na podlagi evropskih projektov Interreg IIIA/Phare CBC Italija - Slovenija.

To pa je le začetek, saj "manjšini sta začeli pot, ki nima smeri nazaj", je poudaril Rudi Pavšič na tiskovni konferenci, ki je potekala v četrtek minulega tedna na sedežu SKGZ in na kateri so bili prisotni glavni akterji dvostranskega sodelovanja. Slednje je pokazalo, da sta manjšini sposobni skupno izdelati, predstaviti in tudi uspešno zaključiti

Foto IG

ti evropske projekte, "čeprav začetki tovrstnega medmanjšinskega sodelovanja niso bili obetavni", je povedal predsednik SSO Sergij Pahor. Evropski sklad in Dežela F-Jk sta namreč ponudila 500 tisoč evrov nepovratnih sredstev, katerim je bilo treba dodati še

osemdeset tisočakov evropske valute; s temi so izpeljali 12 načrtov pretežno kulturnega in športnega značaja. Nenadomestljivo strokovno podporo na večkrat zagonetnem področju evropskega denarnega financiranja je nudil Urad za Evropo pri podjetju Evroservis, ki sta ga

med drugim zastopala predsednica podjetja Martina Malalan in Erik Švab. Slednji je povedal, da je že pripravljenih 10 novih načrtov.

Kot pa je poudaril deželni odbornik za mednarodne odnose Franco Jacob, bo treba nadaljnje kooperacije usmeriti predvsem v gospodarske, kmetijske in turistične projekte. Generalni konzul RS Jože Šušmelj je dodal, da teh uspešnih projektov ne bi bilo brez plodnega sodelovanja med RS in F-Jk. Zadovoljstvo sta izrazila tudi predsednik Italijanske unije Maurizio Tremul in predsednik Obalne samoupravne skupnosti iz Kopra Silvano Sau.

V duhu nove evropske dimenzije je Pavšič poudaril, da je "sedaj čas za skupno koordinacijsko telo vseh manjšin Alpe-Jadrana, oziroma evroregije". Dvostranska pogajanja glede vloge manjšin predvsem z vidika gospodarskega načrtovanja pa bodo dalje potekala prihodnje leto.

Obvestila

Zgoniška župnija pristočno vabi na božični koncert, ki bo v četrtek, 30. decembra, ob 20. uri v župnijski cerkvi, na katerem bodo nastopili cerkveni pevski zbor iz Komna, oktet Odmevi ter organist Andrej Pegan.

Novi glas vabi na osemdnevno potovanje z avtobusom od 17. do vključno 24. maja 2005. Pot nas bo vodila po sledih sv. bratov Cirila in Metoda na Češko, Moravsko in Slovaško. Odhod iz Trsta in Gorice preko Gradca do Bratislave. Obiskali bomo glavno slovaško mesto Bratislavo, nato Brno, Velehrat, Mikulčice in Staro mesto. Pot nas bo vodila tudi do glavnega moravskega mesta Brna, nato Olomouca in drugih znamenitosti. Končno bomo obiskali tudi Prago, kateri smo namenili dva dni našega obiska. Na poti domov bomo obiskali tudi Solnograd-Salzburg. Vpisovanje se začne po Novem letu, ko bo dokončno objavljen tudi celoten program potovanja.

Vabimo vas, da se udeležite 5.

zamejskega video natečaja Ota-Hrovatin, ki ga organizira Fotokrožek Trst 80. Rok oddaje posnetih del zapade 14. januarja 2005 in vsi filmi bodo predvajani 28. januarja 2005 v Gregorčičevi dvorani v Trstu (ul. San Francesco 20/II), kjer bodo nagrajena najboljša dela s pokali in denarnimi nagradami. Natečaja se lahko udeležijo samo ljubitelji videosnemanja in slovenske šole iz F-Jk, iz Slovenije in Koroške, z največ dvema videofilmoma. Posnetki naj trajajo največ 10 minut.

Darovi

Za cerkev v Gropadi ob obletnici smrti nepozabne mame Marije: Nadja in Marina Babič 100,00 evrov.

Čestitke

Društvo Rojanski Marijin dom iz srca čestita novemu zdravniku, **dr. Davidu Štoklju**, in želi, da bi svoj poklic opravljal s predanostjo in veseljem.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA in DEŽELNI INŠTITUT
ZA ZGODOVINO OSVOBODILNEGA GIBANJA
V FURLANIJ - JULIJSKI KRAJINI IZ TRSTA

vabita na predstavitev knjige

Milice Kacin Wohinz

VIVERE AL CONFINE
SLOVENI E ITALIANI NEGLI ANNI 1918-1941

Petek, 14. januarja 2005, ob 17.30

Knjigarna Minerva, ul. S. Nicolo' 20 v Trstu

Ob avtorici in založniku bo knjigo predstavila
prof. Annamaria Vinci

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV IZ TRSTA

vabi na tradicionalni

BOŽIČNI KONCERT,

ki bo v nedeljo, 16. januarja 2005, ob 16. uri
v stolnici Sv. Justa v Trstu.

Svet filma

Veliki kinema v Aristonu

Ob ponedeljkih v decembru so se zvrstili v tržaški kinodvorani Ariston veliki nemi, z glasbo in komentarji animirani filmi enega od utemeljiteljev filmske izraznosti in umetnosti: Rusa Sergeja Mihajloviča Eisensteina. Najprej je pohvaliti pogum novih lastnikov tržaškega kina, v katerem so zrasli rodovi lokalnih ljubiteljev filma, da so namenili ponedeljek, dan filmskega počitka, filmskemu gledališču oz. po naše "cinema d'essai", to je umetniškemu filmu. A najprej o Sergeju Mihajloviču. Tokrat je bila na ogled, na velikem ekranu, njegova trilogija o ruski narodno in državnotvornosti: *Aleksander Nevskij* (1938), *Ivan Groznij* (1944) in *"La congiura dei boiardi"*, drugi del Ivana Groznija iz 1948. O vseh treh "mojstrovinah" je bilo preliti na reke črnile, a kaj ko v večini našega (italijanskega) gledalskega spomina prevladuje parodija Fantozzijevega izreka "oh ne

več *Križarka Potemkin*", sicer upravičena reakcija obupanega gledalca, ki je v "revolucionarnih" 70. letih prisiljen gledati stoto predstavo Eisensteinovega najbolj znanega dela... O Eisensteinu je malo pisati; kdor ima priložnost, naj si ogleda njegova dela, kjerkoli in v kateremkoli formatu (tv, video, dvd, plazma...), najbolj pa seveda na velikem ekranu. Z Eisensteinom, podobno kot z Griffithom, Rossellinijem, Godardom, Meliesom ali tudi s Karpom Godino, se vedno vnovič zgodi čar filma. Neme podobe, igre senc, "chiaroscurov", ritem zvokov in tišin, igra obrvi in izrazov obraza v grosplanu, zahtevne diagonale masovnih prizorov, slikoviti znani prizori; ljubitelji filma enostavno ne morejo mimo tega in drugih mojstrov filmske izraznosti, jezika in umetnosti. Na dan sv. Lucije mi je uspelo prvič videti njegovo zadnje, nezaključeno ameriško delo, ki so ga drugi zmontirali. Verzija *Lampi sul Messico*

(1933) je žal samo zbledeli fosilni odtis avtorjeve namere in intuicije okrog projekta *!Que viva Mexico!*, da bi z estetskimi in idejnimi prijemi velikih del sovjetske revolucije (Stavka, Oktober, Potjomkin) ponazorili epopejo Zapate. Ostala je skoraj komorna uprizoritev mehiške revolucije in preveč poenostavljena črno-bela delitev na dobre in zlobne. A ostali so tudi fantomi in maske južnoameriške magične kulture, kadri, sekvence in fragmenti znamenite eisensteinovske dramaturgije, ki sloni na estetski montaži. In ta je še danes lahko plodna kovačnica idej, prava "bottega" velikega mojstra na razpolago vsem, ki ljubijo film.

Januarja bo Ariston ob ponedeljkih predstavljal na velikem ekranu opus filmskega in literarnega umetnika Pier Paola Pasolinija: 10. njegov prvenec in eden najlepših filmov *Accattone* (Berač) s

Francom Cittijem in Adriano Asti iz leta 1961, 17. *Edipo Re* (Kralj Ojdid) s Francom Cittijem in Silvano Mangano iz 1967 in 24. *Medea* iz 1969 z Mario Callas. Trije črno-beli filmi, ki so s povzemanjem iz tipičnega rimskega

irski igralec in režiser s pomočjo snemalca in direktorja fotografije Grega Tollanda utemeljil zakonitosti "kader-sekvence" in "poljske globine". Vabljeni torej na ponedeljkova filmska

literarnega dela furlanskega pisatelja (Ragazzi di vita) in z osebno interpretacijo in aktualizacijo grških tragedij, ob poetičnosti vnesli za sodobni avtorski film pomembne izrazne in jezikovne inovacije. Zadnji ponedeljek januarja, 31., je spet "neodoljiv" sestanek z inovatorjem hollywoodskega avtorskega filma: *Quarto potere*, sloviti *Državljan Kane* Orsona Wellesa, v katerem je veliki

srečanja v Aristonu, ki se nahaja sicer izven centra, a gotovo na eni najlepših filmskih lokacij Trsta, na Drevoredu R.Gessi 14, s pogledom na pristanišče in "Elizejske poljane", ki te očara, ko prihajaš ali odhajaš iz objema filmske dvorane. Najlepše je priti z avtobusom, z osmico ali devetico. Koliko filmskih uric, koliko zamujenih izpitov, koliko sveta in lepote sem preživel v svetli temi in na trdih stoli

te kinodvorane! Ariston in povezan krog filmskih navdušencev je v zadnjih desetletjih prinesel veliko prevetritev v filmski Trst, s festivalom znanstvene fantastike, festivalom festivalov in številnimi

Sovjetski režiser Sergej Mihajlovič Eisenstein, eden utemeljiteljev filmskega jezika in umetnosti ter Pier Paolo Pasolini, furlansko-rimski pisatelj in režiser, ki je svojsko posegel v izraznost sodobnega filma. Platnici knjižic o življenjepisu in opusu velikih avtorjev, založba Il Castoro Cinema, La Nuova Italia. Obvezno branje.

drugimi pobudami, od stare in nove Cappelle Underground, do Miele, pomembnega festivala srednjeevropskega filma, do novega multipleksa Cinecity. Ravno tako plodne in poslovne sreče želimo seveda tudi novim upraviteljem Aristona, ki ponujajo bisere filmske umetnosti na velikem ekranu po ugodni ceni. Info: tel. 040 304222, epšta aristonts@libero.it.

Davorin Devetak

Celovec

Občni zbor Narodopisnega društva Urban Jarnik

V četrtek, 16.12.2004, je Narodopisno društvo Urban Jarnik, ki je pravi nositelj Slovenskega narodopisnega inštituta Urban Jarnik, imelo svoj redni občni zbor.

Poleg članov društva in inštituta Urban Jarnik so se občnega zbora udeležili še zastopniki Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu, Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU v Ljubljani, Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani, Inštituta za slavistiko Univerze v Celovcu ter zastopnika Narodnega sveta koroških Slovencev in Kršćanske kulturne zveze. Poleg statutarnih obveznosti je bila to priložnost za pogled nazaj na opravljeno delo. Društvu je sedem let predsedoval dr. Pavel Apovnik, ki je v svojem govoru poudaril, da je leto 1998 pomemben mejnik ne le za Koroško, saj je bil Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik takrat kot prva raziskovalna organizacija v zamejstvu vpisan v evidenco raziskovalnih organizacij pri takratnem Ministrstvu za znanost in tehnologijo (danes Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport).

Dejavnost društva in inštituta Urban Jarnik je usmerjena v etnološke raziskave, sega pa od raziskovalne in publicistične dejavnosti in organizacije simpozijev do izvedbe čezmejnih projektov ter arhivske in muzejske dejavnosti. V svojem poročilu je znanstvena vodja inštituta Urban Jarnik, mag. Martina Piko-Rustia,

poudarila, da se Inštitut Urban Jarnik ni uveljavil kot znanstvena ustanova samo formalno, temveč tudi z znanstvenoraziskovalnim delom. To izhaja iz letnega programa Inštituta.

Nužej Tolmajer

Vsakoletni Zablatnikovi dnevi, ki jih inštitut Urban Jarnik pripravlja od leta 1996 dalje, potekajo v obliki strokovnih simpozijev, v prihodnje pa bo to priložnost tudi za različne vrste prireditev ali pa izobraževalnih ekskurzij. Od leta 1999 izhajajo "Koroški etnološki zapisi", v katerih objavljajo prispevke z Zablatnikovih dni, v seriji pa so doslej izšle štiri številke. Med njimi se je četrta številka, posvečena dr. Pavletu Zablatniku, nestorju etnološke dejavnosti na Koroškem, rodila prav ob tem občnem zboru. Inštitut izdaja tudi etnološke publikacije, ki so sad dolgoletnih terenskih raziskav. Izpeljali so tudi nekatere zanimive čezmejne projekte, zelo dobro

strokovno sodelovanje pa so razvili z deželnim muzejem v Celovcu. Večji projekti v zadnji delovni dobi pa so bili postavitve muzejske zbirke v Drabosnjakovem domu na Kostanjah, postavitve novega nagrobnega kamna Matiju Marjarju Žiljskemu na Olšanskem pokopališču v Pragi ter obnova Jarnikovega nagrobnega kamna v Možberku, kjer so dodali tudi slovenske verzice.

Razprava, ki je sledila, je bila usmerjena zlasti na vprašanje funkcije raziskovalnih inštitutov v zamejstvu. Raziskovalni inštituti v zamejstvu imajo različne potrebe in pričakovanja tako na znanstvenem področju kot tudi na področju ohranjanja slovenskega jezika in kulture. V obširni diskusiji so udeleženci ugotavljali, da je to vprašanje zelo težko rešiti z načelnimi sklepi, npr. z omejitvijo dejavnosti le

na znanstvenoraziskovalno dejavnost. Vsak projekt, ki ga z znanstvenega stališča ne moremo docela zagovarjati kot del dejavnosti neke znanstvenoraziskovalne ustanove, lahko utemeljimo z dejstvom, da je bil koristen za potrebe slovenske narodne manjšine na Koroškem.

Po poročilih in razpravi so bile na vrsti volitve v društvene organe. Sedanje vodstvo Narodopisnega društva Urban Jarnik sestavljajo:

Upravni odbor:
Predsednik: Nužej Tolmajer
Podpredsednica: dr. Herta Maurer-Lausegger
Tajnica: Milka Olip
Blagajničarka: mag. Uši Sereinig

Vodja inštituta: mag. Martina Piko-Rustia

Nadzorni odbor:

Micka Miškulnik

Milka Kriegl

Dr. France Vrbinc

Znanstveni svet:

Dr. Pavel Apovnik

Dr. Marija Makarovič

Dr. Peter Fister

Prof. Majda Fister

Dr. Ludvik Karničar

Dr. Monika Kropelj

Dr. Mojca Ravnik

Dr. Vito Hazler

Mag. Štefan Lesjak

Dr. Janko Zerzer

Uredniški odbor za Koroške etnološke zapise:

Mag. Helena Ložar Podlogar

Dr. Miha Vrbinc

Mag. Hanzi Filipič

Dr. Karel Hren

Mag. Peter Rustia

Mag. Gabi Frank

Na občnem zboru je bil izvoljen novi predsednik Narodopisnega društva Urban Jarnik, Nužej Tolmajer, ki je tudi eden izmed "očetov" inštituta Urban Jarnik. Inštitut je namreč leta 1992 ustanovila Kršćanska kulturna zveza, izšel pa je iz etnološkega oddelka pri Kršćanski kulturni zvezi, katere dolgoletni tajnik je bil Nužej Tolmajer.

Na srečanju znanstvenega sveta, ki usmerja raziskovalno dejavnost društva, pa je pred občnim zborom bil sprejet sklep, da bo vprašanje toponimije eden izmed temeljnih projektov v naslednji delovni dobi inštituta Urban Jarnik, kar pomeni, da bo inštitut poskrbel za sistematičen pregled obstoječe literature ter gradiva v javnih in zasebnih arhivih, predvsem pa za dokumentacijo ledinskih imen, imen govorov in rek, hišnih imen in krajevskih imen na terenu. V načrtu je tudi priprava dopisnic z etnološkimi motivi, s katerimi bodo morda že drugo leto lahko pošiljali razne dobre želje ob Božiču in drugih praznikih.

Peter Rustja

Kanalska dolina

Predbožično druženje otrok

Otroci, ki obiskujejo tečaj slovenskega jezika pri Slovenskem kulturnem središču Planika v Kanalski dolini, so se v četrtek zadnjič srečali v tem letu, da bi skupaj preživeli prijetno popoldne. Poleg kramljanja in petja v slovenskem jeziku so otroci s pomočjo učiteljice Nataše in Tanje v obliki ustvarjalne delavnice ročno pripravili okraske za božična drevesa.

Z velikim veseljem in z mnogimi idejami so pripravili prav lepa dela, ki so v božičnem času

krasila božično jelko.

Naj spomnimo, da se skupina štirinajstih otrok pridno udeležuje tečaja slovenskega jezika, ki jih kot stalnica svojega delovanja prireja Sks Planika. Naslednjo sredo v popoldanskem urah pa bo v Žabnicah v prostorih slovenskih šolskih sester božičnica, kjer bodo nastopili otroci, ki obiskujejo glasbeno šolo.

Dogodek organizirata Glasbena matica in Sks Planika-Glasbena šola Tomaža Holmarja.

R. Bartaloth

Oddaja iz Kanalske doline na Radiu Trst A

Tam kjer teče bistra Bela

Po letu in pol premora bo od ponovno stekle oddaje slovenskega sporeda Rai z naslovom "Tam kjer teče bistra Bela - oddaja iz Kanalske doline".

Prva oddaja bo na sporedu v saboto, 25. decembra, ob 12.30 po oddaji, namenjeni dolini Režije.

Koordinatorica oddaje je Loredana Gec in bo skušala s pomočjo domačinov oblikovati spored ter vsebino na zanimiv in privlačen način.

Že v prvi oddaji bomo prisluhnili temam, ki so zanimive za kanalske in širše poslušalce radija.

Govor bo o knjigi, ki ga je izdalo Založništvo tržaškega tiska ob obletnici neurja, ki je prizadelo Kanalsko dolino in ki no-

si naslov "L' onda, Val, die Flut", o novem dogovoru med davčnim uradom in občino Trbiš glede nasvetov davčne narave tudi v slovenskem jeziku, dogovor med Deželno F-Jk in Koroško deželo o zdravstveni oskrbi, gospa Liza Palderjeva pa bo pripovedovala o božičnih jedeh v Žabnicah.

Na sporedu bo tudi koledar prireditev ob božičnem in novoletnem času v Kanalski dolini. Poskrbljeno je bilo tudi za presenečenje v sami božični in novoletni voščilnici.

Bralce pa opozarjamo, da bodo oddaje na sporedu vsaka dva tedna, ob sobotah ob 12.30.

Torej srečno in uspešno oddajam iz Kanalske doline.

R. Bartaloth

Tradicionalni Božični koncert v goriški stolnici

Znane nabožne melodije za lepše doživljanje Božiča

Kljub neprijaznemu vremenu se je na Štefanovo, v nedeljo, 26. t.m., goriška stolna cerkev napolnila z verniki oz. s poslušalci, ki jim tenkočutne božične pesmi oplajajo dušo in pripomorejo h globljemu doživljanju božične skrivnosti in iskanju tihe notranje sreče. Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica je tudi letos poskrbelo za običajni Božični koncert, ki bo kmalu zabeležil svojo petdeseto izvedbo, kakor je v kratkem pozdravnem predgovoru naglasila predsednica ZCPZ, prof. Lojzka Bratuž. Zahvalila se je tudi vsem sooblikovalcem božičnega slavlja in napovedala, da je tokrat po dolgih letih prisoten zbor iz Slovenije, iz bližnjega Solkana.

S povabilom solkanskim pevcem se je Združenje pridružil vsem tistim organizacijam, ki so se na razne načine spomnile letošnjega vstopa naše matične

domovine v EU. Tudi božične misli tradicionalnega nagovora pred koncertom je izrekel rojak iz Nove Gorice, inž. Bogdan Breclj. V svojih čustvenih, li-

rično nadahnjenih besedah se je najprej zaustavil pri svetem dogodku, rojstvu našega Odrešenika, in v svoje občutke vpletel, kar je o tej skrivnostni noči zapisal Ivan Pregelj, ter podčrtal sporočilnost in po-

stolniške oboke uglajeno splavali mili, skrbno negovani glasovi Mladinskega zbora E. Komel iz Gorice pod vodstvom Damijane Čevdek Jug in kot ostali trije nastopajoči zbori zapeli štiri pesmi, in sicer prime-

ren izbor poznanih božičnih melodij v priredbi Mirka Ferlana in Aljoše Tavčarja. Na orgle jih je spremljala Dalia Vodice, na flauto, violino in violoncelo pa Fabio Devetak, Joahim Nantut in Boštjan Harej. Za njimi so pevci MPZ Mirko Filej iz Gorice pod vodstvom Zdravka Klanjščka, mešanega cerkvenega zbora Solkan z zborovodjo Mileno Prinčič in ob orgelski spremljavi Uršule Belingar ter MPZ Štma-

ver z dirigentko Nadjo Kovic izoblikovali preostali del koncerta nabožnih pesmi, v glavnem odbranih iz zakladnice slovenskih glasbenih mojstrov (F. Cigan, V. Vodopivec, H. Sattner, L. Bratuž, R. Kokošar...). Slovesen blagoslov, ki ga je vodil števerjanski župnik g. Anton Lazar, se je začel z mogočno zahvalno pesmijo, ki so jo na koru ob orgelski spremljavi Lojzke Bratuž zapeli združeni zbori. Njihovo dožive-

to petje je še dolgo izzvenevalo v srcih tistih, ki so se udeležili zelo občutenega Štefanovega srečanja ob božičnih pesmih, polnih iskrene čustvene vsebine.

Iva Koršič

Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu

Priprava nove strategije za Slovence

Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu je na svoji 1. seji, ki je bila 15. decembra 2004, sprejela program dela Komisije v tekočem mandatu.

Pozornost bo v prvih mesecih svojega delovanja posvetila Slovincem, ki živijo v sosednjih državah.

Komisija zato 20. januarja 2005 v Državnem zboru Republike Slovenije organizira posvet o pripravi Strategije Republike Slovenije do Slovencev v sosednjih državah, ki bi naj upoštevala nove danosti, nastale z vstopom Slovenije v EU. Posvet bo priložnost, da ob začetku novega mandatnega obdobja Slovenci v teh državah skupaj s predstavniki oblasti Republike Slovenije na njem spregovorijo o novih skupnih pobudah in načrtih. Slovenci v sosednjih državah so namreč ob različnih priložnostih že večkrat izrazili interes za sprejem ustrezne Strategije.

Vabim Vas da se udeležite po-

sveta, ki bo v četrtek, 20. januarja 2005 ob 10. uri v mali dvorani Državnega sveta, v poslopiju Državnega zbora Republike Slovenije, Šubičeva 4, Ljubljana.

Na začetku posveta bo udeležence nagovoril predsednik Državnega zbora France Cukjati.

Po zaključku posveta bo v avli pred malo dvorano Državnega sveta sprejem, kjer bomo nazdravili začetku in izzivu delovanja Komisije v novem mandatnem obdobju.

Prosim Vas, da svojo udeležbo potrdite v tajništvu Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu (tel.: 478 9626, faks: 478 9982, andreja.alkhatib@dz-rs.si).

V kolikor se boste posveta udeležili, Vas prosimo, da nam najkasneje do 15. januarja 2005 svoja mnenja predložite tudi pisno v elektronski obliki.

V upanju na skorajšnje snidenje Vas lepo pozdravljam,

Mag. Janez Kramberger, l.r. predsednik

Strateški svet za gospodarski razvoj države že deluje

Vedro in z mnogimi upi ter pričakovanji v novo leto

Mesec december je zaznamovalo veliko blišča in nakupov, kakršnih po obsegu in vrednosti v Sloveniji najbrž še ni bilo. Politiki in gospodarstveniki napovedujejo, da bo tudi leto 2005 uspešno. Takšne želje in pričakovanja so v tradicionalnih novoletnih poslanicah oz. čestitkah izrekli tudi predsednik Drnovšek (*na sliki*), premier Janša in škofje. Vsi pomembnejši časniki in radijske ter TV postaje so objavili pogovore z novim ljubljanskim nadškofom Alojzom Uranom, v katerih je obravnaval prizadevanja Cerkve za razširitev in poglobitev vere in razmišljal o njenem prispevku za napredek in blaginjo Slovenije.

Toda kakšna gibanja, napredek in seveda tudi težave se obetajo Sloveniji v prihodnjem letu? Gospodarska rast, ki edina prinaša dohodek in s tem tudi omogoča financiranje vseh dejavnosti in nalog, ki jih ima država, naj bi bila okoli 4-odstotna. Izvoz blaga in storitev naj bi nadalje naraščal, najbolj v države EU. Ni pa še gotovo, ali bo država začela prodajati premoženje, s čimer bi izboljšali stanje javnih financ. Vlada se zavzema za prodajo dela

omenjenega premoženja. Najbolj omenjajo možnost prodaje državnih deležev v bankah, varovalnicah in družbah za telekomunikacije. Zanimivo in

pomenljivo je, da nekatere pomembne domače gospodarske družbe zelo glasno nasprotujejo prodaji državnega premoženja tujcem, same pa pri nakupih slednjega niso voljne sodelovati. V Sloveniji ima država lastniške deleže še v skoraj polovici gospo-

darstva.

Velika je bojazen pred stečaji podjetij v najbolj kritičnih panogah, ki so tekstilna, usnjarska, obutvena in lesno-predelovalna industrija. Janez Janša je v govoru ob proslavljanju 26. decembra, praznika samostojnosti Slovenije, dejal, da je med krivci težav v omenjenih proizvodnih podjetjih tudi bivša vlada. Odgovorni pa naj bi bili tudi posamezni poslovneži v podjetjih, ki so v krizi. Le-ti naj bi poskrbeli samo zase, za visoke plače, delavce pa so pustili same v njihovih težavah. Enega takih primerov obravnava Obvestilo za javnost, ki sta ga sredstvom javnega obveščanja ob koncu leta poslala sindikalna organizacija in stavkovni odbor vodnogospodarskega podjetja Soča v Kromberku pri Novi Gorici. Zapisala sta tudi naslednje: "Dolgovanja našega podjetja delavcem so narasla do višine štirih plač.

Na vrata hiš in stanovanj naših delavcev je v 21. stoletju in 14. letu samostojnosti Slovenije in tako opevane demokracije potrkala lakota. Delodajalci, večinski lastnik je družba Primorje iz Ajdovščine, najemajo in plačujejo odvetniške pisarne, ki

iščejo možnosti za izigravanje vseh zakonov, ki naj bi ščitili delavce. V mesecu obdaritev, sožitja in družinske topline ter miru, ko novodobni menedžerji ne vedo, kam bi s svojo veličino, otroci delavcev, ki jih večinski lastnik s pomočjo uprave družbe hoče žejne in lačne prepeljati preko vode, sanjajo nedosanjane sanje."

V največjih težavah se bo po novem letu znašla tekstilna industrija. EU bo namreč sprostila uvoz tekstilnega blaga in izdelkov, ki jih zlasti Kitajska ponuja po izredno nizkih cenah. Boje se, da bi v Sloveniji zaradi konkurence iz azijskih držav lahko izgubilo delo kar okoli 13.000 delavcev, t.j. polovica vseh sedaj zaposlenih v slovenskih tekstilnih tovarnah. Vlada je ob koncu leta imenovala strateški svet za gospodarski razvoj, ki bo posvetovalni organ pri obravnavi gospodarskih razvojnih vprašanj v Sloveniji. Stavlja ga 11 gospodarskih in finančnih strokovnjakov, predsednik pa je ekonomist Mičo Mrkaič, član je tudi podjetnik za izdelovanje ultra lahkih letal v Ajdovščini Ivo Boscarol. Nela-godje pa je tudi zavlada ob vrnitvi Marijana Podobnika v politiko. V nekaterih okoljih se boje, da bo s svojimi stališči o politiki in usmeritvi SLS, posebno glede odnosov s Hrvaško in privatizacijo državnega premoženja, pogojeval delo in usmeritve ministrov iz omenjene stranke v vladi.

Marijan Drobež

Prejeli smo

Sprevržena zgodovina (2)

Predsednik OO ZZB N.G. Vladimir Krpan se spet oglaš v Primorskih novicah (pisma bralcev 30.11.04 pod naslovom "Sprevržena zgodovina"), kjer mi očita izkrivljene poglede na vlogo komunistov v NOB. Zakaj bi morali biti moji pogledi izkrivljeni in njegovi edini pravilni, ni povedal. Tudi jaz ne mislim polemizirati v tem smislu, ker sem že nazorno povedal lastno mnenje in v prvem odgovoru na njegovo pismo. Pa tudi novejši zgodovinski izsledki zelo nazorno opisujejo vlogo KPS in njenih politikomisarjev v NOB ter odnose do drugače mislečih Slovencev. Danes ni več skrivnost (že pol stoletja skrivanja dejstev obtožuje!). Kar se tiče

izkrivljenosti zgodovine pa ni nobena skrivnost, da so vse diktatorske oblasti (prav posebno nacifašistične in komunistične) prirejale zgodovino za indoktrinacijske potrebe, zato se na tiste vire ne moremo zanesti. Le v demokratičnem in svobodnem soočanju zgodovinarjev, ki niso v službi ideologije, je mogoče kolikor toliko verodostojno prikazati realna dogajanja, na katerih si lahko ustvarimo ideološko neobremenjeno mnenje z upoštevanjem vseh dostopnih virov in ne samo enega edinega dogmatsko zveličavnega, ki mora nujno biti lažen, če zavrača vse ostalo.

Kar me pa moti, je dejstvo, da ne samo g. Krpan, ampak tudi

njemu sorodni apologeti komunizma, v vseh pisnih in govornih izjavah istovetijo slovenski narod s komunisti oz. komunistično miselnostjo in Partijo, kot bi bili vsi ena sama velika ZZB. (gl. npr. izjave prejšnjega zunanega ministra Veigla v zvezi z italijanskim filmom o fojbah - opozorilo na to dejstvo dr. Janeza Markeša v reviji MAG - v tem primeru nedostojnost in nekorektnost izjav diplomatskega funkcionarja). To je izkrivljanje zgodovinske in dejanske resnice. Tudi v partizanskih vrstah niso bili vsi komunisti (upal bi trditi, da večina ni bila), na žalost pa pade senca vtilnih politkomisarskih zločincev-revolucionarjev (boljševikov) tudi nanje. To je potrebno prevrednotiti.

Pri najboljši volji nisem zasledil v prvem pismu osebnih žalitev na račun pisca, ki mejijo na

kaznivo dejanje, kot sam pravi. V čem so moje izjave tako pregrešne, res ne morem doumeti. Morda, ker ga imenujem tovariš? Tu namreč sklepam, kar se je verjetno zgodilo tudi dr. Cukjati, da je za g. Krpana in druge komuniste že sama negativna ocena komunistične ideologije osebna žalitev. Če je tako, bi se tudi jaz pridružil "opravičilu" DZ (ki ga Krpan navaja), če bi imel funkcijo, zaradi katere bi moral računati tudi na del enoumne indoktrinirane slovenske populacije (žalostno dejstvo, ki ga v demokraciji moramo tolerirati in upoštevati, saj živijo v naši sredi in imajo vse pravice in celo privilegije). Da bi pa v osebnem imenu ne kritiziral voditeljev in apologetov komunističnega zločinstva, ki je analogno nacifašističnemu, od mene ne pričakujte.

Pavel Ferluga

Severjeva nagrada tudi v SNG Nova Gorica

Naglo iztekajoče se leto je za Slovensko narodno gledališče Nova Gorica potekalo pod srečno, uspešno in darežljivo zvezdo vodnico. Priznanjem in nagradam - med temi naj spomnim na dragoceni Borštnikov prstan dobitnika Bineta Matoha -, ki so jih letos bili deležni novogoriški umetniki oz. njihove gledališke mojstrovine, se je pridružila še ena prestižna nagrada, Severjeva nagrada, ki je povsem upravičeno izpostavila umetniško razsežnost igralca Iztoka Mlakarja, kot znano, že vrsto let samoniklega člana SNG Nova Gorica. Gledalcem zelo priljubljeni Iztok Mlakar je nagrado prejel za vlogo Jana Matkoviča v politični drami Davida Edgarja Oblika mize v režiji Dušana Jovanovića, za vlogo

Vladimirja v delu Samuela Becketta Čakajoč Godota v režiji Vita Tauerja in za vlogo odvetnika Voltora v komediji Bena Johnsona Volpoda ali Lisjak pod isto režijsko taktirko. V utemeljitvi nagrade je strokovna komisija, ki so jo sestavljali Mojca Kreft, Jožica Avbelj, Alenka Bole Vrabec, Janez Starina in Alen Jelen, poudarila domisljenost in izvirnost Mlakarjevih tragikomično-groteskno zasnovanih oz. odigranih likov, v katerih se izrisujejo njegova natančna in premišljena interpretacija, bogata različnost oblikovanja in igralskega znanja ter živost in prepričljivost, pa tudi občutek za pravo mero, ki ga nikoli ne

Iztok Mlakar

zanese na patetičen izraz ob prikazu razumske in čustvene sile človeškega duha. Poleg Iztoka Mlakarja je izmed 23 vlog, ki so bile pravočasno predložene razpisu, omenjena žirija izbrala še tri dobitnike. Za igralske dosežke na poklic-

nih odrih je nagrado prejela Tjaša Železnik, članica SLG Celje za vloge v Ionescovich enodejankah Jacques ali podrejenost in Prihodnost je v jajcih v režiji Diega de Bree, za vlogo Chaterine v drami Davida Auburna Dokaz v režiji Janeza Lapajnetja in za vrsto vlog v Ovidovih Metamorfozah v režiji Vinka Moederndorferja. Študentsko Severjevo nagrado je dobil študent dramske igre na AGRFT Matej Puc za vlogo Alcesta v Molierovem Ljudomrzniku, nagrado iz Sklada Staneta Severja za življenjsko delo na področju ljubiteljskega gledališča pa dr. Jože Robida. Slednja nagrada je leta 1999 prvič - in za zdaj tudi zadnjič - osrečila zamejsko gledališko ljubiteljsko stvarnost: prejela sta jo namreč naša najboljša komedijanta Majda Zavadlav in Božidar Tabaj, člana dramskega oddeska PD Štandrež. Kot tedaj so tudi letošnje nagrade slovesno podelili na Loškem odru v Škofji Loki v nedeljo, 19. t.m.

Iva Koršič

Kratke

Ionescove Konverzacijske vaje v izvedbi četrtega letnika novogoriških gimnazijcev

V letošnjem šolskem letu bodo prvič maturirali dijaki, ki obiskujejo četrty letnik umetniške gimnazije v Novi Gorici. Ker se vztrajni obiskovalci dramsko-gledališke smeri poslavljajo od šolskih klopi, so se hoteli še poslednjič predstaviti na odru, in sicer s predstavo, ki so jo v celoti sami pripravili. V isti sapi sicer iskreno priznavajo, da bi te in niti drugih njihovih uprizoritev iz prejšnjih let ne bilo, če bi ob sebi ne imeli mentorja in velikega prijatelja, igralca in režiserja Janeza Starine. Vsa štiri leta jim je razkrival odrsko umetnost, jih uril v njej in jih bodril pri delu. Prav tako se hvaležno obračajo na druge mentorje, glasbenika Mirka Vuksanovića, profesorje Marka Krumbergerja, Marjana Štrancarja, Zdravko Kante, Natalijo Arčon in vse druge, ki so jim posredovali učno snov in podpirali njihova gledališka stremjenja.

Sedemnajst študentov je pod markantnim, razpoznavnim mentorstvom Janeza Starine in z neprekosljivo glasbeno predlogo Mirka Vuksanovića, naglašujočo absurdnost uprizorjenega, postavilo na oder v sočnem prevodu Marjana Štrancarja in Zdravke Kante delo E. Ionesca Konverzacijske vaje, ki ga je utemeljitelj gledališča absurda spisal za ameriške študente. Petindvajset duhovitih prizorov, brez repa in glave, kot pravi v gledališki zgibanki Karin Zorn, glasnica izvajalcev, se je v pravem ritmu, z jedrnato klenostjo zvrstilo na odru velike dvorane Kulturnega doma v Novi Gorici v sredo, 8. t. m., zvečer in navdušilo ter zabavalo gledalce s svojimi dobro odigranimi vlogami. Podčrtati je treba, da se je vsak izmed njih preobrazil v več likov, kar seveda je vse prej kot lahko. Pretežno mlada publika je pozorno in z zanimanjem spremljala posrečeno gledališko stvaritev kolegov-študentov, med katerimi se gotovo skrivajo odski talenti, ki se jim morda piše uspešna prihodnost na poklicnih odrskih deskah, če bodo ubrali pot na ljubljansko AGRFT. IK

Barbara Brezigar med najbolj vplivnimi pravniki v Sloveniji

Barbara Brezigar je bila zelo uspešna političarka, saj je na zadnjih volitvah za predsednika države prejela okoli pol milijona glasov. Bila je ministrica za pravosodje v nekajmesečni t.i. Bajukovi vladi, sedaj pa deluje v enem od organov pravosodja pri EU. Pred odhodom na novo delovno mesto je dejala, da se bo najbrž čez čas ponovno vrnila na slovensko politično prizorišče.

Družba IUS SOFTWARE je Barbaro Brezigar na podlagi glasovanja na svetovnem spletu uvrstila med deset najbolj vplivnih pravnikov v Sloveniji, v letu 2004. Poleg nje so se v omenjeno skupino uvrstili še: Miro Cerar, mlajši, Peter Čeferin, Šime Ivanjko, Miha Juhart, Marijan Kocbek, Miro Senica, Lovro Šturm (minister za pravosodje v novi slovenski vladi), Tomaž Vesel in Gregor Virant (tudi slednji je minister, in sicer za javno upravo, v novi slovenski vladi).

Pozabljenih revežev je okoli 8% od vsega prebivalstva

V Sloveniji je bilo v mesecu decembru v pričakovanju novega leta 2005 toliko veseljačenja in razkošnih zabav, kot jih že zlepa ne pomnijo. Materializem je očitno postal največja vrednota v družbi in državi, za duhovne vrednote pa kot da ni več prostora. V vzdušju veseljačenja in nakupov v trgovinah, ki so se v zadnjem mesecu tega leta skokovito povečali, so tudi v javnih občilih pozabili na reveže, ki jih je okoli 8% od vsega prebivalstva. Ti bodo tudi med novoletnimi prazniki lačni, v stiskah in osamljeni. Prava sreča je, da človekoljubni organizaciji Karitas in Rdeči križ nanje nista pozabili. Samo Karitas je, denimo, v letu 2004 zbrala in razdelila pomoči v vrednosti nad pol milijarde tolarjev, ki jih je v raznih oblikah razdelila družinam in posameznikom, ki živijo v gmočnih in socialnih težavah. V Sloveniji v najhujših stiskah živi več kot šest tisoč družin, ki imajo okoli 3.500 otrok.

Kar zadeva težave in stiske socialno ogroženih slojev prebivalstva, je Državni svet, to je drugi dom parlamenta, nedavno opozoril, "da je zdrava hrana izredno draga in da si jo približno sto tisoč brezposelnih oseb ter tudi večina od 65% aktivnega prebivalstva v Sloveniji, ki prejema nižje plače od državnega povprečja, ne more privoščiti. Zato bi morali poskrbeti, da se cena zdrave hrane postopoma znižuje."

Nove uniforme slovenske vojske

Pripadniki slovenske vojske bodo samo še do konca tega leta, torej do 31. decembra, nosili dosedanje uniforme oz. vojaška oblačila. Od začetka leta 2005 bodo nosili nove uniforme, s katerimi bodo označili tudi začetek uvajanja poklicne vojske in vstop Slovenije v zvezo NATO.

Oblikovanje nove uniforme se je začelo že leta 2001, prvi model nove uniforme pa je pred dokončno uporabo poskusno nosilo 60 pripadnikov Slovenske vojske. Sodobno oblikovana modrozeleno uniforma, ki so jo zasnovali in ukrojili v tovarni konfekcije Mura v Murski Soboti, bo zamenjala prejšnjo, gorčično rjavo uniformo, ki je bila v uporabi od leta 1991. Enako službeno uniformo, vendar pa v modri barvi, bodo dobili tudi pripadniki enot vojaškega letalstva in zračne obrambe.

Novo službeno uniformo Slovenske vojske je ob njeni prvi javni predstavitvi pohvalil tudi priznani slovenski etnolog prof. dr. Janez Bogataj s Filozofske fakultete. V svoji oceni je zapisal, da z videzom in barvno kombinacijo vzbuja občutek zrelosti, resnosti in elegance.

Ali bodo morali tovarno sladkorja v Ormožu zapreti?

V Sloveniji so z veliko zaskrbljenostjo sprejeli sklep evropske komisije o preobrazbi sektorja pridelave sladkorja v državah članicah. Gre za omejevanje proizvodnje, ki utegne povzročiti brezposelnost več kot tisoč delavcev v Sloveniji. Omenjeni sklep, ki pa še ni dokončen, določa, da bi letno pridelavo sladkorja v državah članicah EU s sedanjih 14 milijonov ton letno zmanjšali za 3 milijone ton. Sklepu se je sicer uprlo deset držav pridelovalk sladkorja, med njimi tudi Slovenija. Slovenska vlada si prizadeva, da bi ohranila pridelavo sladkorne pese, s čimer bi zagotovila tudi obstoj tovarne sladkorja v Ormožu, ki je edina v Sloveniji. V Sloveniji sladkorno peso prideluje okoli dva tisoč kmetov, največ v Prekmurju.

Hudi časi za kadilce!

Prepoved kajenja!

Od 10.01.2005 bo stopil v veljavo nov zakon, ki prepoveduje kajenje v vseh gostinskih obratih, vseh javnih uradih od občin do dežele, bolnišnicah, podzemski železnici, kinodvoranah, šolah, knjižnicah in muzejih, na univerzah in na delovnih mestih, že od nedelje 12.12.2004 pa je kajenje prepovedano na vseh vlakih. Vodstvo italijanskih železnic se je odločilo, da bodo v prvih mesecih neposlušne potnike, ki bodo kljub prepovedi na vlakih kadili, najprej samo opomnili, če pa opomin ne bo prinesel željenih rezultatov, pa bo temu sledila še kazen. Trenutno je kazen zelo mila, saj znaša le borih 7 evrov. Prepoved kajenja spada v obsežno akcijo, ki jo že od leta 2003 vodi ministrstvo za zdravstvo, saj je kajenje zdravju zelo škodljivo. Tako so se odločili, da bodo v vseh javnih lokalih prepovedali kajenje, saj na tak način kadilec zadržuje sebe in druge. Ravno zaradi tega so se odločili, da je kajenje dovoljeno samo v gostinskih obratih, ki imajo poseben prostor za kadilce, ki mora imeti primerne prezračevalne

naprave. Vsi ti prostori bodo morali imeti določene značilnosti, ki jih mora ugotoviti za to usposobljeni tehnik. Kot zanimivost naj navedem, da niso predvidene nobene posebne davčne olajšave za tiste delodajalce oz. gostince, ki bodo za

uresničitev teh posebnih prostorov imeli dodatne stroške. Delodajalec oz. lastnik bara ali gostilne bo moral jasno označiti prostore, ki so namenjeni kadilcem. Uresničitev posebnih prostorov za kadilce po zakonu ni obvezna. To pomeni, da je v gostilni, kjer nimajo primernege prostora za kadilce, kajenje

prepovedano.

Kot je v Italiji navada, pa so še vedno nekatere nejasnosti. Prvi problem predstavljajo že napisi: "prepovedano kaditi", ki naj bi viseli v vseh gostilnah, saj do danes še ni jasno, kaj vse naj bi bilo na teh lepkih napisih. Po prvih informacijah, naj bi se na te lapeke napisalo pravno normo, po kateri je kajenje prepovedano, predvidene kazni in ime osebe, ki je odgovorna za spoštovanje zakonskih določil. Ravno tako niso še znani dokončni zneski glob; trenutno znašajo od 25 do 250 evrov. V primeru, da oseba kadi v bližini nosenice ali otrok do 12. leta starosti, pa se kazen podvoji. S finančnim zakonom 2005 pa naj bi se globe povečale za 10%. Največ problemov pa predstavlja dejstvo, da ni še jasno, kdo naj bi nadzoroval pravilno izvajanje prepovedi. Na delovnih mestih naj bi bil za spoštovanje prepovedi kadilca odgovoren delodajalec, v gostinskih obratih pa lastnik. Gostinci pa se s tako interpretacijo zakona ne strinjajo, saj pravijo, da kaznovanje kadilcev, ki predpisov ne spoštujejo, ne spada v njihovo dejavnost. Trenutno so še v teku pogajanja, kdo naj bi bil pooblaščen za ugotavljanje prekrškov, kdo naj bi potem izpolnil zapisnik o prekršku in končno še določil globo. Po prvih interpretacijah naj bi prekršek moral ugotoviti lastnik gostinskega obrata in ga nato sporočiti mestnim redarjem ali policajem, ti pa naj bi potem obračunali in izterjali globo.

Mara Petaros

Nasveti varčevalcem

V sklopu debetnih kartic je najbolj poznana kartica "Bankomat", ki jo navadno zahtevamo ob odprtju tekočega računa. Uporaba teh izkaznic je razmeroma preprosta. Imetnik mora vsekakor slediti navodilom, ki ga vodijo skozi postopek posamezne storitve. Pri tem postopku je zlasti pomembno, da imetnik vnese v "bankomat" pravilno osebno številko (PIN kodo). Slednjo nam določi in pošlje v zaprti ovojnici izdajatelj. Pri vsem tem mora lastnik kartice upoštevati omejitve glede višine zneska gotovine, ki ga lahko dnevno in mesečno dvigne z "bankomatom". Pri vnosu "PIN koda" je potrebna določena stopnja pazljivosti, saj nam "bankomat" po trikratni zaporedni pomoti kartico zadrži. V tem slučaju moramo čimprej v našo enoto banke, da pojasnimo, kako je do dogodka prišlo. Navadno nam banka kartico vrne. Za take primere v tujini običemo banko, lastnik bankomata in poizkušamo pojasniti okoliščine dogodka. Običajno pa nam denarni zavod kartice ne vrne, razen v primeru, da je do zadržanja slednje prišlo zaradi okvare bankomata. Pomembno je tudi vedeti, da lahko bankomat zadrži kartico tudi zaradi poškodb kartice (razmagnetjen, fizične poškodbe). S kartico "Bankomat" lahko

Plačilne kartice (2)

opravimo naslednje storitve: 1) Dvig gotovine na avtomatih bank in pošte v državi. Najvišji dnevni dvig v sistemu povprečno znaša 300 evrov, mesečni pa 1.500 evrov. Vsekakor višino dvigov določajo posamezne banke, ki lahko odobrijo seveda višji dnevni in mesečni limit. Operacije z izkaznico na avtomatu lastne banke so ponavadi brezplačne, z razliko od dvigov pri drugih bankah, ki stanejo povprečno 2 evra. K tem morebitnim stroškom moramo dodati še izdatke za izdajo kartice in letni redni strošek (povprečno 20 evrov). 2) Nakupe na prodajnih mestih (v veleblagovnicah, itd.). V tem slučaju naša kartica nosi oznako "PAGO-BANCOMAT". Ta storitev preko POS (angl.: Point of Sale) terminalov nudi ugoden način plačevanja za imetnika izkaznice in je precej varna tudi za prodajalca ter za izdajatelja kartice. Vsaka transakcija se namreč preveri na STOP listi, obenem

pa se opravi še identifikacija uporabnika in ugotovi njegova plačilna sposobnost. Pri transakcijah preko POS-ov trgovine plačujejo določeno provizijo, tako da imetnik izkaznice ponavadi nima dodatnih stroškov. 3) Plačilo cestnin. V tem primeru naša izkaznica nosi oznako "FASTPAY". Še o drugih

storitvah kartice "Bankomat" bomo spregovorili v prihodnji številki našega tednika. Vesel Božič in srečno Novo leto. Bralci lahko sodelujejo v naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

Stojan Pahor

Kratke

Po podatkih iz posebne raziskave Statističnega urada Slovenije se uporaba interneta hitro širi

Statistični urad Republike Slovenije je objavil rezultate posebne raziskave o razširjenosti oz. uporabi interneta v državi. Ugotovili so, da internet na svetovnem spletu uporablja več kot 43% vseh prebivalcev, starih od 16 do 74 let. Kar zadeva gospodarstvo pa internet uporablja že 93% podjetij, v katerih je zaposlenih več kot deset delavcev. Veliko vlogo pri širjenju interneta imajo v Sloveniji pošte in kabelske televizije, ki svojim naročnikom oz. strankam priznavajo tudi popuste pri cenah storitev. Pri tem je posebej dejavna in uspešna Kabelska televizija v Novi Gorici.

Rekorden pridelek oljk na Goriškem

Zavarovalnica Maribor, ki izvaja projekt z naslovom Varujmo oljke, je našemu časniku poslala podatke o letošnjem pridelku oljk v Brdih in na območju Vipavske doline. Skupaj so natrgali okoli 40 ton tega plemenitega sadeža, kar je največ v obdobju zadnjih nekaj let, odkar pridelovanje oljk načrtno pospešujejo.

Iz omenjene zavarovalnice so tudi sporočili, da imajo v Brdih in v Vipavski dolini sedaj okoli 17 tisoč oljčnih dreves. Vsako leto posadijo od 2500 do 3500 novih sadik. Imajo 25 nasadov oz. t.i. oljčnikov z več kot sto drevesi v vsakem. Po oceni mariborske zavarovalnice, ki bo tudi v prihodnje pospeševala pridelovanje oljk, imajo v Brdih in v Vipavski dolini na voljo še okoli 80 hektarov zemljišč primernih za gojenje omenjene kulture, ki ima na obeh območjih dolgo tradicijo.

Zaradi tamkajšnjih nižjih cen je na Hrvaškem veliko kupcev iz Slovenije

Med Slovenijo in Hrvaško obstajajo živahni gospodarski oz. trgovinski odnosi. Samo blagovne izmenjave med državama dosegajo vrednost okoli dve milijardi dolarjev letno. Vsako turistično sezono obišče kraje na hrvaški obali skoraj milijon Slovencev. Neznatno pa je število hrvaških gostov v Sloveniji. V zadnjem času se povečujejo tudi nakupi v hrvaških trgovinah, zlasti tistih ob meji. Po vstopu Slovenije v EU so se namreč cene pri nas povišale celo do trikrat, zato kupci odhajajo v sosednjo državo, kjer so se cene po večini obdržale na prejšnji ravni. Tudi nekatera slovenska trgovska podjetja so začela odpirati svoje obrate oz. prodajalne na hrvaški strani meje. K nakupovanju na Hrvaškem spodbuja tudi najnovejši ukrep nove slovenske vlade, ki dovoljuje uvoz blaga v vrednosti do 1.500 hrvaških kun, ne da bi zanj bilo treba plačati carino.

Skladno s strategijo gospodarskega razvoja države

V Sloveniji povprečne plače leta 2010 dva tisoč evrov

V Sloveniji obravnavajo smernice vsebovane v strategiji gospodarskega razvoja, ki so jo skupaj oblikovali vlada, Urad za makroekonomske analize in razvoj, predstavniki Sveta za trajnostni razvoj, delodajalskih organizacij in sindikatov. Med temeljnimi cilji strategije je v

desetih letih doseči povprečno stopnjo razvoja drugih članic EU. Najbolj naj bi se povečala vlaganja v znanje in razvoj, o čemer sta soglašali prejšnja in sedanja vlada. Po mnenju snovalcev omenjenega dokumenta bo v Sloveniji v naslednjih letih prihajalo do velikih družbenih spre-

memb. Le-te bodo tudi v tem, da bodo ljudje bodisi redno zaposleni, ali pa bodo delali oz. pridobivali dohodek na razne druge načine. V primeru, da bodo podjetja in druge gospodarske družbe znižali stroške dela, bi lahko občutno povišali plače. Gospodarska rast naj bi zagotovila, da bi leta 2010 povprečne plače v Sloveniji lahko znašale dva tisoč

evrov. V sedanji valuti to pomeni približno 478 tisoč tolarjev. Zlasti v sindikatih ob tem opozarjajo, da bodo tudi v gospodarstvu morali v prihodnje bolj upoštevati solidarnost med ljudmi, saj vsega ne bo mogoče uravnati po najboljši uspešni posameznikih. Snovalci strategije gospodarskega razvoja so tudi poudarili, naj bi v Sloveniji še naprej stremeli k skrajšanju delovnega časa in torej k skrbi za kakovostno življenje. Zaradi tega naj bi ne delali ob nedeljah.

M.

Decembrska številka revije Slovenija.svet

O ženskah v emigraciji

Pred nami je decembrska številka revije za Slovenijo po svetu Slovenija.svet. Kot običajno prinaša tudi tokrat veliko zanimivega branja in informacij z vseh koncev sveta.

Začetne strani revije so posvečene izsledkom znanstvenega posveta na temo ženske v emigraciji. Raziskovalci slovenskega izseljenstva so namreč v Ljubljani razpravljali o vlogi, ki jo je odigrala ženska pri ohranjanju slovenstva v svetu. Raziskave so se osredinile predvsem na izseljevanje v Združene države Amerike, niso pa umanjali tudi prispevki o manj ugodnih selitvah, kot so bile iz Istre v Italijo, iz Julijske krajine v Jugoslavijo ali iz Prekmurja v Avstrijo. Splošna ugotovitev tridnevnega posveta je bila, da so ženske v preteklosti najbolj zaslužne za ohranjanje slovenstva in slovenskega jezika v svetu, saj so v patriarhalnem okolju te vrednote tudi najlažje prenašale na otroke. Druga raziskovalna tema v zadnjem mesecu je bila posvečena delu in osebnosti etnologa, arheologa in muzealca

Rajka Ložarja, ki se je moral po zadnji vojni zateči v Združene države Amerike. O njem piše zgodovinar dr. Marjan Drnovšek, ki ga predstavlja predvsem skozi prizmo njegovega izseljenstva. Obsežnejši tematski sklop posvečamo tokrat vprašanju izobraževanja in možnosti, ki jih imajo mladi iz sveta za študij v Sloveniji. Iztočnica za temo je seminar za slovenske študente iz sveta, ki ga je letos prvič pripravil Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu in na katerem so se udeleženci seznanili z delom najrazličnejših ustanov na področju mladinske in študentske problematike. Študentje iz sveta so obiskali slovenske univerze in spoznali delovanje študentskih organizacij ter se seznanili z ugodnostmi študentskega življenja v Sloveniji. Za vse mlade v svetu pa bo zagotovo dragocena še dodatna informacija o študiju v Sloveniji, pogojih za vpis na slovenske univerze, načinih delovanja štipendij in drugih študentskih vprašanjih. Med dogodki v domovini smo tokrat zabeležili gostovanje švi-

carskih učencev slovenske šole na Koroškem, razstavo argentinske slikarke Irene Žužek v Ljubljani ter razpravo predstavnikov srednjeevropske pobude o manjšinski problematiki v Lendavi. V rubriki pri vas doma smo obiskali Johna Pestotnika v Clevelandu in spregovorili o skrbi za starostnike, o oblikah kakovostnega staranja in o tamkajšnjem Slovenskem domu za

ostarele. Sicer pa prinaša Slovenija.svet še celo vrsto informacij iz sveta, od koder se nam kot običajno oglašajo predstavniki društev in posamezniki s poročili o dogodkih, prireditvah, kulturnih izmenjavah in strokovnih srečanjih. Seveda je tokratna revija tudi praznična. V njej si boste lahko prebrali zgodbo o Božičku in Dedku Mrazu pa še o vseh drugih dobrih dedkih in babicah, ki prinašajo v tem prazničnem času darove, najsi bo skozi okno ali dimnik, v vrečah ali na saneh, v spremstvu ali sami. Z darili pa prinašajo veselje in dobre želje. Prav take, kot jih iz uredništva revije Slovenija.pika svet pošiljamo v svet tudi vsi zaposleni in naši zunanji sodelavci. Naj bodo prazniki topli in veseli, prihodnje leto pa polno uspehov, zdravja in zadovoljstva.

Prazniki, humanitarne tragedije, ideali, iluzije in mi

Ali sploh vedo, da je Božič?

Bila so najlepša leta moje generacije: čas sredi osemdesetih let, ki ga marsikdo povezuje s pankerji, šminkerskim rockom in brezbržnim načinom življenja po širšem svetu - takrat so se med nami pojavili prvi "paninari" in "yuppy-ji"; bil je tudi čas, v katerem je mladina še verjela v velike ideale. Politizacija in polarizacija družbe je bila na dlan: tudi kot mlad si se moral pač odločiti, ali si za Duran Duran ali za Spandau Ballet, za Ameriko ali za Sovjetsko zvezo, za Zvezo komunistične mladine Italije ali za Mladinsko sekcijo Slovenske skupnosti.

Čas, v katerem smo živeli, je bil projekcija zlatega obdobja mladinskih gibanj iz šestdesetih let - tudi v šestdesetih letih je mladina verjela v ideale lju-

bezni in svobode, istočasno pa je umirala v vojni v Vietnamu. Rock glasba je bila tako kulisa protestov proti vojni kot življenja ameriških najstnikov na fronti.

Naša generacija je prepevala pesmi Boba Dylana, Beatles so bili v glasbi in besedi prisotni na vsaki zabavi, kitara je bila sestavni del sintagme biti mlad.

Moja generacija je trpela zaradi dejstva, da se je rodila prepozno, da bi v živo doživela beatlemanio ali Woodstock, pre zgodaj pa, da bi kot najstniki doživeli revolucijo interneta.

Naša generacija je ne samo anagrafsko dozorela med letoma 1984 in 1985. V tem času so se na časopisih začeli pojavljati članki o stradanju ljudi v Afriki. Vsi mediji so po-

ročali o tem tistem genocidu, ki se še danes dogaja daleč od televizijskih kamer, a geografsko blizu nas.

Bob Geldof, vodja banda Bomtowntown Rats, je prav zaradi te humanitarne katastrofe pred dvajsetimi leti zbral najbolj popularne rock glasbenike iz Anglije in Irske ter posnel pesem Do They Know It's Christmas (Ali sploh vedo, da je Božič?). Pesem je postala prava vesoljna uspešnica, prijemki zanjo pa so resnično pomagali, da so ljudje v Afriki dobili tudi potrebno pomoč in seveda podporo medijev. Doslej so angleški rockerji zbrali približno 150 milijonov evrov za Afriko. Angleškemu zgledu so sledili še rockerji iz Amerike (ali se še spominjate pesmi We Are The World?), podobne pesmi so posneli tudi v Nemčiji, Italiji

in celo v Jugoslaviji.

Letos je tik pred Božičem prišla v glasbene trgovine nova verzija pesmi Do They Know It's Christmas, ki z novimi zvezdniki nagovarja zlasti nove generacije poslušalcev. Za našo generacijo pa so za Božič poskrbeli z zbirko štirih DVD-jev, v katerih so zbrali posnetke 10 od skupnih 16 ur dobrodelnega koncerta Live Aid, ki se je zgodil 13. julija 1985. Koncert Live Aid je bil idealno nadaljevanje prizadevanj rock glasbenikov celega sveta za afriški kontinent.

Spominjam se, da je bil to dogodek, ki je morda enako močno vplival na mojo zavest televizijskega gledalca kot posnetki podirajočega berlinskega zida, ki sem jih doživel v veleblagovnici v Münchnu.

Zavedal sem se, da se nekaj pomembnega dogaja daleč, a vseeno blizu nas, čutil sem, da sem tudi kot gledalec del celotnega dogajanja.

Najstniško navdušenje, pač. Takrat še ni bilo v modi, da bi

govorili o globalizaciji. Live Aid pa je bil vseeno prvi globalni televizijski dogodek, ki je v živo nagovarjal pretežno mladinsko populacijo. Glasba je mlade povezovala preko oceana (koncert je potekal tako v londonskem stadionu Wembley kot na JFK Stadionu v Philadelphii). Dobro vibracije, kot so prepevali Beach Boys, so ustvarile enkratno vzdušje.

Prodaja DVD-jev Live Aid bo še nadalje pomagala, da bo organizacija, ki ji predseduje Bob Geldof, še nadalje zbirala potreben denar za bitko proti lakoti in boleznim v Afriki. Nekateri rock zvezdniki, ki so sodelovali pri tem koncertu, med katerimi velja omeniti Bona skupine U2, si prizadevajo, da bi bogate države izničile dolgove revnejših držav. Nakup kompleta DVD-jev nima samo glasbene in humanitarne razloge. Ob gledanju na dvajset let mlajše glasbenike na televizijskem ekranu sem se tudi sam zamislil, kako smo se

vsi pravzaprav spremenili v tem času.

Dandanes se veliko govori o vojnah, terorizmu, pozablja pa se, da je glavni vzrok velikih humanitarnih tragedij, ki se dogajajo v Afriki, brezbržnost tako svetovne politike kot javnosti. Nevladne organizacije že vrsto let opozarjajo na ta pereči problem. Poleg misijonarjev, ki tako rekoč v živo in neposredno doživljajo vsakdanjo dramo črnega kontinenta, so tudi druge katoliške nevladne organizacije, med katerimi velja omeniti Skupnost sv. Egidija (Comunita' di S. Egidio), dejavne na kriznih žariščih črnega kontinenta.

Pred dvajsetimi leti je moja generacija imela še veliko idealo in iluzij, še vedno pa verjamem, da lahko živimo v pravičnejšem svetu in da boljši svet lahko gradimo tudi za druge. In to ne z orožjem in z nasiljem. Samo na ta način bodo tudi "drugi" začutili sporočilo Božiča.

Peter Rustja

Združenje slovenskih kmečkih in podeželskih žena

Izlet v Budimpešto - ogled božičnega sejma

Združenje slovenskih kmečkih in podeželskih žena se tudi letos ni izneverilo tradiciji in je za članice in prijateljke organiziralo obisk madžarske prestolnice, enega najlepših srednjeevropskih mest.

Odpotovali smo v ponedeljek, 13. t.m., v zgodnjih jutranjih urah in se preko Slovenije in Hrvaške pripeljali do Blatnega jezera, kjer smo se za silo odpočili in okrepčili, da nam je bila pot v Budimpešto krajša. Tja smo dospeli v zgodnjih popoldanskih urah in se nastanili v središču mesta v hotelu, kjer je leta 1918 zasedal madžarski parlament in odločil, da se država osamosvoji in torej ne priznava več Karla Habsburškega (sedaj blažene) za cesarja. Po nastanitvi nas je že čakala prijazna vodička in nas pospremila na ladijsko turo po Donavi, kjer smo z reke občudovali lepo urejeno nabrežje, najvažnejše palače in mostove. Pogled je bil res enkraten, saj so se parlament, bazilika sv. Štefana, ce-

sarska palača, Matjaževa cerkev, mostovi od najstarejšega, verižnega iz srede 19. stoletja pa do najmodernejših z Elizabetinim, ki povezuje neposredno samo jedro Pesta z Budo, razsvetljeni od tisočih žarometov zrcalili v "modri" Donavi. Že ta prvi obisk je na vse naredil globok vtis in zavest, da smo v velemestu, ki je s svojo kulturno tradicijo, kljub petdesetletni diktaturi, ohranilo svoj evropski značaj, kar se najbolje izraža v skrbi za ohranitev in obnovo vseh kulturnih spomenikov. Še isti večer smo si do poznih nočnih ur ogledali mestno četrt, namenjeno pešcem, kjer so umetniki in domači kramarji razstavljali svoje izdelke na božično tematiko. Drugi dan je bil namenjen vodenemu ogledu mesta ter intenzivnemu obisku najzanimivejših spomenikov. Prijazna in vedno razpoložljiva vodička nas je nekoliko poučila o zgodovini Madžarske, nekoč izredno močne države, ki se je razvila od naselitve sedmih plemen v

devetem stoletju, ki so si del panonske nižine izbrali za novo domovino, v eno največjih držav v Evropi, saj je njena oblast pod kraljem Matijem Korvinom (našim kraljem Marjažem) segala do morja v Dalmaciji in do Črnega morja v Transilvaniji. Ta narod poleg Fincev ne spada med indoevropske, ampak ohranja poseben ugro-finski jezik, ki se je ohranil do današnjih dni s svojo književnostjo, ki je na ravni najrazvitejših narodov. Obiskali smo Trg herojev, kjer je spomenik poglavarjem sedmih plemen, ki so se nekoč priselila iz Karpátov, ter vsem kraljem, ki so vladali neodvisni državi. Madžari so se med prvimi pokristjanili in njihovi prvi kralji, od Štefana dalje, so postali v veliki večini svetniki, saj so poleg širjenja krščanstva vso svojo vojaško moč uporabili proti turškim napadom in s tem obvarovali srednjo Evropo pred turško zasedbo. Videli smo tudi športni center z znanim nogometnim stadionom nekoč slavnega Honveda, v katerem je igral nepozabni Puskas, sedaj narodni heroj, po katerem nosi danes stadion ime, čeprav je ta

nogometaš še živ!

Popoldne smo si ogledali Budo, ki leži na gričastem delu onkraj Donave, kjer so ostanki rimskih naselij, danes pa slovi

ritinem otoku v prelepi čardi, kjer smo ob pravem pikantnem golažu občudovali folklorno skupino, ki je ob ciganski glasbi popestrila nepozabni

bila na mestni pokriti tržnici, kjer smo si nakupili še nekaj domačih posebnosti: od tokajca do feferonov preko odličnih sladice.

predvsem po kraljevi palači, Matjaževi cerkvi, varnostnem obzidju in veličastni ribiški utrdbi s sedmimi konicami, ki spominjajo na sedem plemen. Večer se je zaključil na Marge-

večer. Zadnji dan nam je čas dovolil, da smo si ogledali še opero s kraljevo ložo, kjer sta Franc Jožef in zlasti Sissi prisostvovala operam. Končna etapa pa je

Naše kmečke žene so se torej še enkrat izkazale in upajmo, da bodo s to tradicijo nadaljevale, za kar jim gre vsa pohvala.

NK

NOVI
GLAS

Glavni urednik Andrej Bratuž - Odgovorni urednik Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst,
tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

Tisk Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l.,
Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD,
tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

Letna naročnina: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 65 evrov, prioriteta pošta 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

Cena oglasov po dogovoru

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI
in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakona št. 675/96 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

To številko smo poslali v tisk v torek, 28. decembra, ob 14. uri.

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Jutri bom!

sem želel pri vsem tem izpostaviti, je duh varčevanja. Zveze trgovcev so z genialno zamisljo vsilile 31. oktober kot dan varčevanja. Si mislite, da bi za dan varčevanja izbrali obdobje med 15. in 24. decembrom? Državne dopolnilne blagajne bi v tem primeru ne polnili samo delavci FIAT-a. Z dano rešitvijo (31. oktober) so se vsi trgovci rešili... no skoraj vsi. Vsi z izjemo... ja, cvetličarji so se morali sprijazniti z idejo, da bodo prvonovembrske krizanteme ostajale v izložbenih oknih in na policah. Dragi cvetličarji, svet je krut... ne morejo biti vsi z vsem zadovoljni.

Varčevanje? Ta neznanka. Kupna moč navadnega državljanja je čedalje nižja, inflacija raste kot gobe po dežju. Mi pa se pritožujemo. In kupujemo. In se ponovno pritožujemo. In,

da se potolažimo, ponovno stopimo v kak trgovski velecenter. Očitno še nismo razumeli trika, ki nam ga je razkril presvetli premier. Pred časom nam je sam ponudil rešitev in za zgled vzel svojo mamico, ki inflacije ne občuti, ker za vsakodnevne nakupe redno nadzira cene v vseh trgovinah v okolici in kupi tako vse po najnižji možni ceni. Res izvrstna ekonomska politika. Le zakaj ni Berlusconi za ministra za ekonomski resor imenoval kar svoje mamice? Ja, saj že vem. Zbrala je že dovolj dolgo delovno dobo in uživa za služeni pokoj. No, pa ji je treba res iz srca čestitati. Z novimi pogoji, ki jih je postavila zdajšnja vlada, je ena redkih, ki ji je uspelo upokojitev sploh dočakati. Ni kaj, supermamica za superpredsednika.

No, če se bomo ravnali po na-

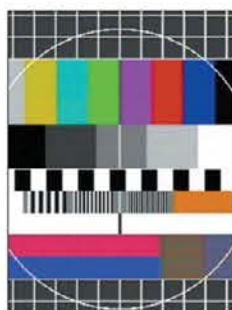
svetih supermamice, bomo gotovo uspešno prišli skozi božično-novoletne praznike. Če sami ne zmorete nadzorovati cen v vseh okoliških veleblagovnicah, lahko za strokovno pomoč prosite kar supermamico. In, če vam to ne uspe... slišal sem, da se je upokojil tudi preiskovalec Derrick (tudi njemu je uspelo, čudež!); v spomin na svojo dolgoletno kariero, vam bo gotovo rad pomagal.

No, sedaj pa le stopite do vašega hladilnika in se prepričajte, da je že vse potrebno notri. Dobro francosko peneče vino. Zadostna količina svinjskega mesa. Panton. In v roza embalaži Bauli pandoro, za otroke seveda. Nazdraviti je treba na novo leto, na nove uspehe, na nove izzive! Varčevanje lahko še za trenutek počaka. Saj bomo začeli varčevati jutri!

Andrej Černic

OSTANI ZVEST NOVEMU GLASU!

NOVI GLAS JE TVOJ TEDNIK! NAROČI SE NANJ
IN PRIDOBI NOVEGA NAROČNIKA!

POSAMEZNA ŠTEVILKA:

1,00 €

LETNA NAROČNINA 2005:

Italija: 45,00 €

Slovenija: 48,00 €

Inozemstvo: 85,00 €

Novi naročniki bodo prejeli *knjižni dar*.

Naročniki, ki bodo poravnali naročnino na Novi glas za leto 2005 do 31. januarja 2005, bodo sodelovali pri žrebanju za *potovanje z Novim glasom* po sledih svetih Cirila in Metoda na Češko, Moravsko in Slovaško v drugi polovici meseca maja 2005.

GORICA: Travnik 25 / tel. 0481 533177 (uprava) / fax 0481 548276 / uprava@noviglas.it
TRST: Ul. Donizetti 3 / tel. 040 365473 / fax 040 775419 / trst@noviglas.it

Sestavlja se
Nova Slika

Nastajajo
Nove
Zamisli

Primorski dnevnik

NOVI
GLAS

novi
matajur
tednik slovencev videmske pokrajine

PRIMORKA
tv

RADIO
R.O.B.I.N.
NOVA GORICA

kinemedia
concessionaria pubblicità cinema

ISONZO
SOCA